

เสาวภา

ฉบับพิเศษ

ขอให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา

พระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
ภาพเขียนสีน้ำมันบนผ้าใบ ฝีมือ จักรพันธ์ โปษยกฤต
เขียนเมื่อ กรกฎาคม ๒๕๓๕
ขนาด ๒๑ X ๒๖.๕ นิ้ว

วันพระจันทร์เต็มดวงในคืนวันเพ็ญเดือนสิบสอง
พวกเราสมาชิกในชุมชนแห่งธรรม
ได้มีโอกาสมาเรียนรู้อย่างเข้าใจร่วมกัน
ความเข้าใจเป็นแหล่งพลังงานแห่งรัก
ในการสร้างความเข้าใจ
เราจำต้องหล่อหลอมตัวเราให้เป็นหนึ่งกับคนที่เรารัก
ความรักเป็นรากฐานของชุมชน
ถ้าเรารักใครสักคน
เราจะต้องดำรงอยู่อย่างแท้จริงเพื่อคนคนนั้น
การสร้างชุมชนแห่งรัก คือการสร้างชุมชนแห่งธรรม
งานสร้างชุมชนแห่งธรรมในนาม 'สาวิกาสิกขาลัย'
การศึกษาทางเลือกใหม่ของผู้หญิง
จึงต้องมีธรรมเป็นรากฐานของชุมชน
ธรรมะ คือ การทำหน้าที่
ทำหน้าที่ด้วยรัก ดุจมารดารักบุตรของตน
เรามาช่วยกันสร้างโลกนี้
ให้มีธรรมเป็นประดุกดั่งมารดาของเรา
เพื่อศานติจะได้บังเกิดขึ้นแก่ชาวโลก

หลวงพ่อบุญทาสเคยสอนพวกเราไว้ว่า
ให้ทำงานอย่างไม่มีตัวตน ก็จะไม่มีการมีชัย
แต่ท่านก็ให้ความสำคัญกับเพศมารดามาก
เพราะผู้หญิงมีโอกาสน้อยในสังคม
พวกเราจึงขอเชิญชวนท่านได้มีโอกาสมาเรียนรู้ร่วมกัน
เพื่อทำงานช่วยเหลือมนุษยชาติโดยการสนับสนุนการศึกษาของ
ผู้หญิงที่สนใจในธรรมทั้งหลายได้เดินทางอยู่บนมรรคาแห่งความ
มั่นคงให้ถึงที่สุดเท่าที่จะถึงได้

เพื่อความสงบเย็น เบิกบาน เป็นสุข และพบอิสระอย่าง
แท้จริง

ขอขอบคุณพระจันทร์ทรงกลดในคืนวันเพ็ญที่ส่งแสงสว่าง
กระจ่างนวล เป็นที่เย็นตาเย็นใจแก่ชาวโลก

ขอให้มนุษยชาติมี 'ลมหายใจแห่งธรรม' กันทั่วถ้วนเทอญ

ธรรมสวัสดิ์

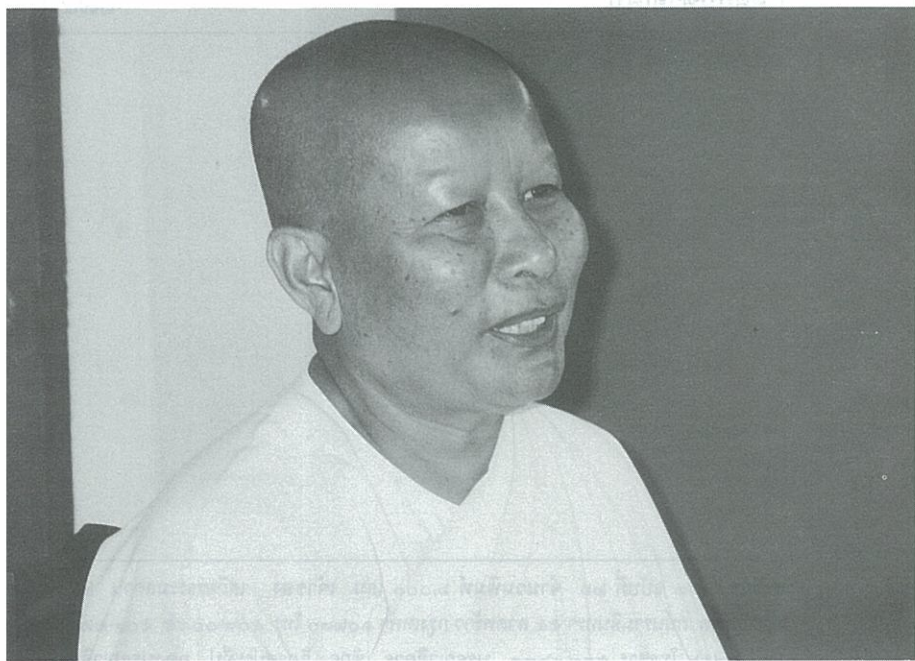
แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต

ส า ร ี บั ญ

พุทธสาวิกา แม่ชีประทีป ขวัญอ่อน กับวิถีชีวิตอิสระที่เลือกแล้ว	๖
หยุด-คิด	๒๙
เรื่องพิเศษ ทางเลือกแห่งการศึกษาทางธรรม	๓๐
เล่าด้วยภาพ	๕๕
วาทะพุทธทาส	๖๓
วิถีแห่งชีวิต ดร. อุทัย ดุลยเกษม-เรียนรู้อย่างไรให้พ้นทุกข์	๖๔
น่านาทศนะ	๘๐
สาระชั้น	๑๑๗
สุขภาพ สบายใจ	๑๒๐
ปากกาจับเชิญ ประชาสังคมเสถียรธรรมสถาน : ชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อศานติ	๑๒๓
เล่าสู่กันฟัง ดวงจันทร์เข้า ทรงกลดสดศรี น้องพี่ร่วมลอยกระทง	๑๓๙
ห้องแห่งลมหายใจ	๑๔๘

ผู้หญิงใกล้ชิด	๑๕๒
เพื่อนทุกข์	๑๕๘
คุยกันท้ายเล่ม	๑๗๔

สาวิกา ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒๖ จำนวนพิมพ์ ๖,๐๐๐ เล่ม เจ้าของ เสถียรธรรมสถาน ๒๔/๕
 ขอยวีรพล ถนนรามอินทรา ๕๕ ลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐ โทร. ๕๐๙๖-๐๐๘๕, ๕๐๙๖-๒๒๓๗,
 ๕๑๐-๔๗๕๖ โทรสาร ๕๑๙๔-๔๖๓๓ บรรณาธิการ พิกุล วิภาสประทีป กองบรรณาธิการ
 ฉัตรวรัญ องค์กรสิงห์, นิสากกร วนาพงษ์, วัคมี มณีนิล, เตือนใจ ดีเทศน์, ศันสนีย์ ศีตะปันย์
 เมอลเลอร์ ฝ่ายต่างประเทศ ตัมระย้า มังคละพฤกษ์ พิสูจน์อักษร มณีวรรณ ดีวงษ์ ผู้จัดทำ
 สำนักพิมพ์สามสี ๘๑/๘ ถนนเพชรเกษม บางแค ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ ราคา ๗๐ บาท
 จัดจำหน่าย บริษัท แพลน บ็อคเน็ต จำกัด โทร. ๕๕๖-๙๕๕๕ เพลท หจก.เลย์โปรเซส โทร. ๘๘๓-
 ๐๓๖๐-๑ พิมพ์ บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด โทร. ๘๘๓-๐๔๑๗-๘

แม่ชีประทีน ขวัญอ่อน กับวิถีชีวิตอิสระที่เลือกแล้ว

แม่ชี...

เมื่อกล่าวถึงคำนี้ โดยกายภาพ...คนมักจะนึกถึงผู้หญิงที่ปลงผม มีวัตรปฏิบัติที่สมาทานศีลแปด หรือศีลสิบ แต่งเครื่องแบบเฉพาะคือนุ่งห่มขาว สำหรับความนับถือศรัทธา คงเป็นทัศนคติของแต่ละคน

‘พุทธสาวิกา’ ในฉบับนี้ ขอนำเสนอวิถีชีวิตของแม่ชีท่านหนึ่ง ซึ่งมีความหมายยิ่งกว่าลักษณะทางกายภาพ แต่เป็นคุณค่าของผู้หญิงซึ่งละทางโลกีย์ และหันมาใช้โอกาสภายใต้ร่มเงาในพระพุทธศาสนาสรรค์สร้างคุณค่าให้กับตนเอง ให้กับผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง รวมถึงสังคมที่เป็นบริบทล้อมรอบ ชีวิตที่เต็มไปด้วยการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนบนฐานความรู้ทั้งทางปริยัติ และโดยการปฏิบัติ กว่า ๓๐ ปีเส้นทางชีวิตพรหมจรรย์ จากการบวชเป็นแม่ชีตั้งแต่อายุเพียง ๑๙ ปี จนปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งประธานสถาบันแม่ชีไทยในพระราชินูปถัมภ์ โดยมีสำนักชื่ออยู่ที่ อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี

และแม้เส้นทางชีวิตนี้จะไม่ทำให้คำตอบเบ็ดเสร็จตายตัว...

แต่การแกะรอยบนเส้นทางนี้ ก็น่าจะยังประโยชน์ให้กับ
ผู้ที่ประสงค์จะติดตามรอยวิถีนี้ไปด้วยกัน...

บวชแก้บน

ย้อนหลังไปจากนี้ประมาณ ๓๐ กว่าปี ในตำบลหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี เด็กหญิงประทีนซึ่งต้องออกจากโรงเรียนหลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาในภาคบังคับ และต้องออกมาช่วยบิดามารดาทำงาน โดยทุก ๆ เช้าจะต้องมีหน้าที่มาตักน้ำจากบ่อน้ำของวัด เดินหาบไปใช้ที่บ้านซึ่งเป็นระยะทางไกลพอสมควร และก็เป็นเวลาเดียวกับที่จะได้มีโอกาสเห็นเพื่อนซึ่งอยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกันแต่งชุดเสื้อขาวกระโปรงน้ำเงินหิ้วกระเป๋าเดินไปโรงเรียน สายตาที่มองไล่หลังตามเพื่อนนั้นบอกความอยากเป็นหนึ่งในกลุ่มนั้นด้วย แต่ติดขัดที่พ่อแม่เป็นห่วงเพราะระยะทางจากบ้านเข้าไปในเมืองกว่า ๖ กิโลเมตร เด็กหญิงประทีนจึงได้แต่อยู่กับบ้าน และช่วยงานกิจการของครอบครัวที่บิดาทำกิจการโรงสีข้าว มารดาเป็นช่างตัดเสื้อ หน้าที่ของเด็กหญิงประทีนในวัยเด็กจึงช่วยบิดาทำแกลบ ทำรำ และดูแลช่วยทำความสะอาดบ้านช่องตามประสาเด็กผู้หญิง แต่ถึงอย่างนั้นความที่เป็นคนชอบเรียนก็ยังทำให้รู้สึกว่ ถ้ามีโอกาสได้เรียน..ก็จะเรียน

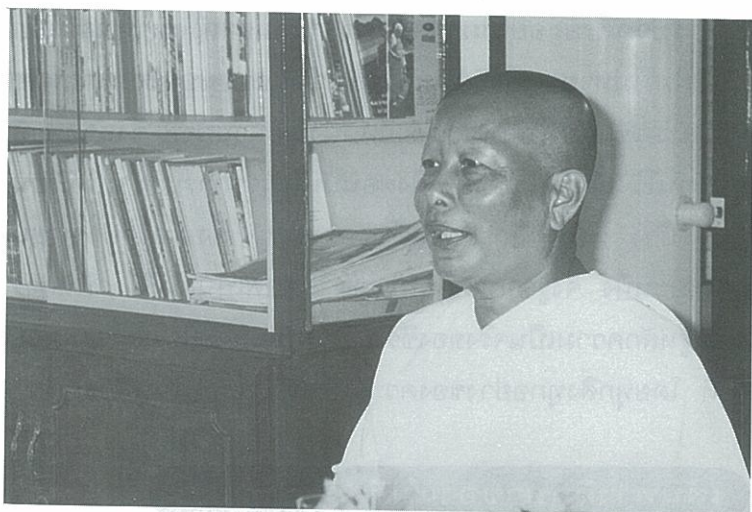
แต่แล้วโชคชะตาพลิกผัน อายุขณะนั้นได้ ๑๙ ปีและมี

อาการปวดศีรษะอย่างมาก ไม่ว่าจะกินยาหรือหาหมอรักษา
อย่างไรก็ไม่หาย จึงมีผู้ใหญ่แนะนำให้เธอบนบานว่าหากหาย
ป่วยจะบวชแก้บน ปรากฏว่าวันหนึ่งเธอหายป่วย จึงทำตามที่
บนบานไว้ นั่นคือ...บวชชี ซึ่งตอนนั้นไม่รู้ว่าการบวชจะได้เรียน
รู้อะไรบ้าง รู้แต่่ามีการสอนเรื่องทางธรรม ซึ่งเมื่อได้บวชเรียน
มาระยะหนึ่ง จึงรู้ว่าการเรียนในสถานภาพเป็นแม่ชีนี้ เป็นการ
เรียนรู้หลักความเป็นจริงของชีวิต เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องธรรม-
ชาติ โดยทุกสิ่งทุกอย่างของความเป็นชีวิตจะอยู่ในหลักธรรมะ

เส้นทางศึกษาของแม่ชี...มีอุปสรรค

ด้วยความที่เป็นคนชอบเรียนและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ แม่
ชีประทีปจึงชวนชายฉกรรจ์ได้รับการศึกษาทั้งสายสามัญและสาย
พุทธธรรมอย่างที่ไม่สมัยนั้นแม่ชีน้อยคนที่จะได้รับ ในเบื้องต้น
ท่านได้เรียนภาษาบาลี เนื่องจากต้องศึกษาพุทธประวัติและ
พระธรรมวินัย จากนั้นท่านเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพฯ สมัยนั้น
การเรียนสายสามัญมีแต่ให้พระภิกษุเรียน และมีพระผู้ใหญ่ทำ
หน้าที่สอน แต่ยังไม่มีการขยายโอกาสให้แม่ชีได้เรียน แต่เมื่อ
แม่ชีประทีปตั้งใจมั่น จึงต้องมีการคุยกัน

“หลวงพ่อบุญญาณวโรดมท่านชวนให้มาเรียนที่วัดบวรฯ
แต่ที่นี่ที่วัดบวรฯไม่มีที่พัก เราก็ต้องไปหาที่พักเอง แต่ก็ได้รับ
ความเมตตาจากท่านเจ้าประคุณสมเด็จวัดชนะสงครามองค์
ปัจจุบันท่านให้ที่พัก แต่เรื่องเรียนท่านบอกว่าต้องไปถามอาจารย์

แม่ชีประทีป ขวัญอ่อน ประธานสถาบันแม่ชีไทย

ว่าเขาจะรับสอนหรือไม่ ถ้าอาจารย์อนุญาตก็ไปเรียนได้”

และพระเถระชั้นผู้ใหญ่รูปนี้คือ ท่านเจ้าคุณญาณวโรดม อยู่ที่วัดบวรนิเวศวรวิหาร ก็ทดลองเพื่อจะดูว่าแม่ชีที่เรียนแต่ภาษาบาลีมานั้นจะสามารถเรียนสายสามัญได้หรือไม่ ท่านเริ่มเรียนสายสามัญในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ขณะนั้นเรียนทั้งคณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศาสนาเปรียบเทียบ สำหรับภาษาอังกฤษก็เรียนทั้งการอ่าน การพูด การเขียนและไวยากรณ์ ในการเรียนครั้งนั้นแม่ชีประทีปย่อนเล่าให้ฟังว่า

“ตอนที่เรียน เรียนคนเดียวเท่านั้น มีนักเรียนทั้งพระและเณรตั้ง ๒๐-๓๐ คน พระอาจารย์ท่านให้นั่งโต๊ะใกล้ท่าน เราไม่นั่งข้างพระเณร แต่นั่งข้าง ๆ เพื่อจะได้ถามท่านได้สะดวก”

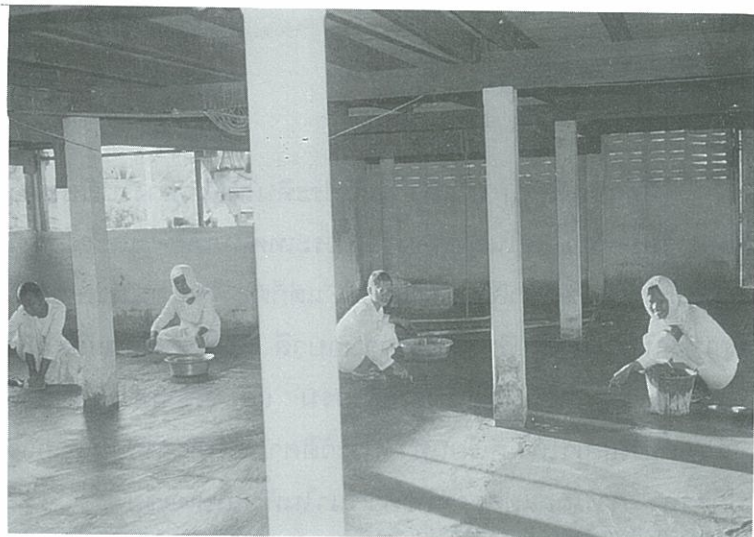
๔ ปีที่อินเดีย

เมื่อจบเปรียญ ๖ แล้ว แม่ชีประทีนได้เดินทางไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยมคธในพุทธคยา ประเทศอินเดีย และแม้จะมีความรู้ด้านภาษาบาลีไปบ้างแล้ว แต่ก็ต้องไปเรียนภาษาบาลีอีกเพราะการเรียนปริยัติต้องรู้ภาษาบาลี โดยเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศาสนา เรียนพระอภิธรรม และเมื่อจบปริญญาตรีแล้วต่อปริญญาโท ก็เรียนทางประวัติศาสตร์พุทธศาสนา การปกครอง การเผยแผ่ของพุทธศาสนาในทั่วแถบเอเชีย

หลังจาก ๔ ปีที่ใช้ในการเรียนในประเทศอินเดีย แม่ชีประทีนก็ได้กลับมาในปี ๒๕๑๙ ในระยะแรกได้ไปช่วยงานที่วัดบวรนิเวศฯ อยู่ปีหนึ่ง จากนั้นในปี ๒๕๒๐ ก็ลงมือสร้างสถาบันแม่ชีไทยที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แต่เนื่องจากขณะนั้นที่วัดบวรฯ ไม่มีผู้ทำงาน จึงกลับไปช่วยที่วัดบวรฯ อีก จนกระทั่งถึงปี ๒๕๒๗ นับเป็นช่วงเวลายาวนานถึง ๕ ปีที่ต้องไป ๆ มา ๆ ระหว่างกรุงเทพฯ กับราชบุรี

กว่าจะมาเป็นสาขาหนึ่งของสถาบันแม่ชี

แรงบันดาลใจของแม่ชีประทีนในการร่วมสร้างสาขาสถาบันแม่ชีไทยที่จังหวัดราชบุรีนั้น คือความรู้สึกในข้อจำกัดสมัยที่ตนเองต้องเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ

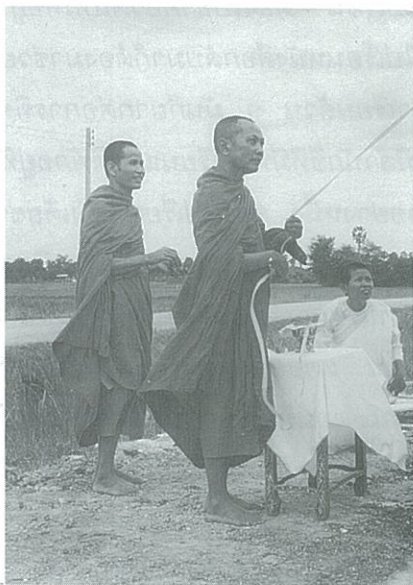
คนละไม้คนละมือ

“สมัยที่ไปเรียน ต้องไปอาศัยวัดเป็นที่อยู่ ก็ต้องช่วยงานเขาด้วย ไปเรียนหนังสือกลับมาก็ต้องมาช่วย จึงคิดว่าถ้าผู้เรียนไม่มีเวลาเรียนล้วน ๆ มันก็ยากต่อการทำงานที่จะทำให้สำเร็จ ทำให้คิดว่าถ้ามีสำนักซีที่มีทั้งที่เรียนและที่พักอยู่ทีเดียวกัน ก็ จะสะดวก อีกอย่างหนึ่ง...ตอนไปเรียนที่อินเดียช่วง ๔ ปี ได้มีเวลาเรียนล้วน ๆ ทำให้รู้สึกว่ายากทำงาน มีความคิด ความฝัน อยากสร้างที่เรียน ตอนคิดนั้นยังไม่ได้คิดว่าจะเป็นที่ลุ่มหรือที่ลักษณะไหน แต่อยากหาเงิน ลงมือก่อสร้าง คิดอย่างไม่มีประสบการณ์...ตอนที่เรียนอยู่นั้นคิดว่าจะตั้งโรงเรียน จะตั้งสำนักก็ทำได้ง่าย ๆ แต่พอกลับมาลงมือทำจริง ๆ กว่าจะทำได้ไม่ใช่เรื่องง่าย”

ผืนดินแห่งนี้มีอาณาบริเวณกว้างขวางถึง ๙๐ ไร่ เป็นผืนดินที่เป็นทองคำ ได้มาจากการบริจาค แม่ชีประทีปพร้อมด้วยท่านแม่ชีสุมน อยู่ยอด ร่วมแรงร่วมใจกันมาบุกเบิกที่ผืนนี้เพียงลำพัง ท่ามกลางความสงสัยของชาวบ้านในแถบนั้น การก่อสร้างเริ่มด้วยการขอรถชลประทานมาขุดคลอง สมัยนั้นยังไม่มีต้นไม้ ถึงหน้าน้ำ..น้ำจะท่วมทุกปี และในระยะแรกก็ปลูกสร้างแต่กุฏิ มีแม่ชีอยู่กันไม่ถึง ๑๐ คน และต้องหุงหาอาหารรับประทานกันเอง

งานบุกเบิกผืนดินแห่งนี้ดำเนินไปท่ามกลางความมีมานะอดทนของแม่ชีทุกคนที่ได้อยู่ร่วมกันในที่นั้น และแต่ละอย่างก้าวเต็มไปด้วยอุปสรรคผสวนไปกับการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องการป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ ได้มีการขุดสระ

ท่านเจ้าคุณพระญาณวโรดมเมตตาเปิดป้ายสถาบันแม่ชีสาขาปากท่อ

และชุดคล้องล้อมรอบเพื่อเอาดินขึ้นกันกันน้ำท่วม แต่ก็ขึ้นไม่ได้ เพราะน้ำท่วมที่กิน ถึงแม้จะชุดสระเพื่อเอาดินขึ้นมาทำคันก็ไม่พอ เพราะชุดลงไปข้างล่างเป็นดินเหนียว เป็นดินแน่นอย่าง ที่ชาวบ้านเรียกว่าตักแล้วไม่ได้ดิน

ความฝัน...พลันดับวูบ

จากความตั้งใจแต่แรกที่จะให้เป็นสำนักแม่ชีเป็นทั้งที่พัก และที่เรียน แม้ไม่ถึงกับพื้นฐานแต่ก็ค่อนข้างขลุกขลัก เพราะ

มีแต่ที่ดินที่ได้จากการบริจาค แต่ไม่มีเงินทุนที่จะมาก่อสร้าง ในช่วงแรกก็เลยได้แต่ใช้เป็นที่อยู่ ต่อมาในปี ๒๕๒๒ ได้เปิดเป็นโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ โดยเปิดรับแม่ชีให้มาเรียนสายสามัญ ทั้งมัธยมต้น มัธยมปลาย โดยเปิดมัธยมต้นก่อน มีแม่ชีประทีน และแม่ชีสุมนเป็นผู้สอนกันอยู่ ๒ ท่าน เพราะสภาพของโรงเรียนตอนนั้นทำให้ผู้ที่แม่ชีขอให้มาช่วยสอนปฏิเสธเพราะรู้สึกว่าเป็นโรงเรียนยังไม่มั่นคง ซึ่งก็เกิดปัญหาเนื่องจากในระหว่างนั้นเป็นระยะก่อสร้าง แม่ชีประทีนต้องทำงานในพื้นที่ ดูแลงานก่อสร้าง การสอนจึงตกอยู่กับแม่ชีสุมน ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายที่เปิดให้มีการเรียนการสอนได้แค่ ๓ เทอม ก็ต้องปิดตัวลงเพราะไม่มีทั้งครูและนักเรียน และประกอบกับในปี ๒๕๒๕ แม่ชีสุมน กัลยาณมิตรทางธรรมผู้บุกเบิกมาด้วยกันล้มป่วย เป็นวัณโรค แห่งในสมอง (โรคมะเร็ง) และเสียชีวิตในปี ๒๕๒๗

อุปสรรคของการดำเนินการให้เป็นสถาบันที่จะให้เป็นที่เรียนและที่พักแก่แม่ชีนี้ ประเด็นหลักอยู่ที่การหาทุนมาก่อสร้าง เพราะโดยรูปของการบริหารการจัดการแล้ว จะมีคณะกรรมการกลางอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้ดูแลในเรื่องสถาบันแม่ชีไทย ซึ่งไม่มีทุนทรัพย์ที่จะไปดำเนินการ มีแต่ที่ดินที่มีผู้บริจาค ส่วนเรื่องของการก่อสร้างและการดูแลบริหารภายในที่ดินผืนนั้น ขึ้นกับผู้นำหรือผู้ไปริเริ่มบุกเบิก สำหรับที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีที่แม่ชีประทีนมาบุกเบิก นับเป็นสถาบันแม่ชีไทยสาขาที่ ๔ รองไล่ลำดับมาจากที่จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และที่ซอยมัยลาภ กรุงเทพฯ

ซึ่งปัจจุบันนี้สถาบันแม่ชีไทยมีเครือข่ายไปถึง ๒๐ แห่งแล้ว

โครงการธรรมจารีณี

สำหรับที่อำเภอปากท่อ หลังจากสิ้นแม่ชีสุมน และต้อง
ฝ่าฟันอุปสรรคนานับประการ จน ๑๐ ปีผ่านไป ก็ค่อย ๆ
ฟื้นตัวมาตามลำดับ

ปัจจุบันสถาบันแม่ชีไทยที่อำเภอปากท่อ มีผู้พำนักอยู่
รวมกัน ๑๐๐ กว่าท่าน มีแม่ชี ๔๕ ท่าน ผู้รักษาศีล ๗ คน
และเป็นเด็ก ๔๗ คน สำหรับโครงการธรรมจารีณีเริ่มก่อตั้งขึ้น
ในปี ๒๕๓๓ ในปี ๒๕๓๖ ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิธรรมจารีณี
วิทยา แนวคิดของแม่ชีประทีปในการเปิดสถานศึกษาทางธรรม
แก่แม่ชีและกุลธิดาของสังคมนี้เกิดจากความรูสึกว่า

“เราอยากให้เด็กได้มาเรียนธรรมะ อย่างน้อยได้เรียน
วิชาทางธรรม ให้รู้ว่าชีวิตจริง ๆ จะต้องประสบกับอะไรบ้าง
ท้อแท้กับชีวิตจะต้องทำอย่างไร และเอาวิชาทางโลกเข้ามา
สอนด้วยเพื่อไม่ให้เขาเสียเวลา

“อีกประการหนึ่งคืออยากจะเพิ่มความรู้ให้แก่แม่ชี เพราะ
ผู้ที่มีความรู้และมาบวชเป็นแม่ชีส่วนใหญ่จะมาบวชได้ไม่นาน
บางคนเข้ามาบวชเพราะเป็นทุกข์ บวชได้เพียงระยะหนึ่งแล้วก็
สึกออกไป ดังนั้นที่เหลืออยู่คือแม่ชีที่มีความรู้ในระดับจบแค่
ภาคประถม บางคนก็เรียนไม่จบภาคประถม จึงได้จัดทำ
โครงการนี้ขึ้นเพื่อให้ความรู้กับแม่ชีที่ยังเรียนไม่จบ ให้ได้มี

ความรู้ที่จะไปเรียนต่อหากประสงค์ที่จะศึกษาในทางโลก แต่ ถ้าหากแม่ชีคนใดไม่อยากจะเรียนวิชาทางโลก ก็สามารถจบธรรมศึกษาตรี โท เอกแล้วเรียนต่อเปรียญก็ได้”

การให้การศึกษาด้านปริยัติธรรมและสายสามัญ โดยด้าน ปริยัติธรรมคือธรรมศึกษาตรี ธรรมศึกษาโท และธรรมศึกษา เอก และบาลีศึกษา ส่วนวิชาทางโลกคือสายสามัญ มีมัธยม ต้น มัธยมปลาย สำหรับวิชาชีพรักจะมีการอบรมเป็นช่วง ๆ ใน แต่ละเทอม มีการตัดเย็บเสื้อผ้า การพิมพ์ติด ความรู้ในเรื่อง การดูแลตนเอง เรื่องปฐมพยาบาลและการโภชนาการเพื่อ ให้ผู้เรียนได้รู้ว่าควรบริโภคอาหารที่มีสารอาหารอย่างไรจึงจะให้ ประโยชน์ต่อร่างกายของตนเอง

สำหรับครูผู้สอนส่วนหนึ่งก็เป็นแม่ชีที่พำนักอยู่ที่นี้ มีครู ที่จบธรรมศึกษาเอกมาสอนปริยัติธรรม บางวิชาก็มีวิทยากรที่ ทางสำนักขอเชิญมาสอน บางทีวิทยากรก็เต็มใจมาเองเนื่องจาก ต้องการให้วิชาเป็นธรรมทาน สำหรับบางวิชา เช่น การตัดเย็บ เสื้อผ้าแม่ชีประทีนก็สอนเอง

“แม่ตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นตั้งแต่ก่อนบวช ตอนที่ทำงานที่วัด บวรฯ กลางวันทำงานเลขฯ กลางคืนต้องตัดเย็บผ้า เสื้อแม่ชี นี้ถ้าไปจ้างตัดก็แพง แม่ชีบางคนที่มาบวชไม่มีเงินมาก ก็ต้องใช้ เสื้อผ้าที่ราคาถูกลงหน่อย”

สำหรับหลักเกณฑ์ในการคัดสรรเด็กเข้ามาเรียน มีข้อแม้ คือต้องจบประถมศึกษาปีที่ ๖ และพ่อแม่เด็กมีฐานะยากจน ข้อ สำคัญเด็กจะต้องมีใจที่จะมาอยู่รักษาศีล ๘ และปฏิบัติธรรม

ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่พ่อแม่ของเด็กก็เต็มใจ เพราะช่วงที่ลูกเข้ามาอยู่ในโครงการธรรมจารีณีนั้นพ่อแม่ได้มีโอกาสเก็บเงินไว้เป็นทุนส่งให้ลูกเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไป เพราะเด็กที่จบมัธยมปลายจากที่นี่จะไปเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ทั้งวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

เนื่องจากมูลนิธิธรรมจารีณีวิทยาไม่มีทุนมากมายนัก ในขณะที่ปริมาณของผู้พำนักอยู่มีเพิ่มขึ้น ลำพังดอกเบียจากเงินทุนที่ฝากไว้และยิงในสถานการณ์ที่เศรษฐกิจทรุด ดอกเบียลดขณะที่รายจ่ายยังเพิ่มเป็นปกติ รายได้ที่เข้ามานอกจากเงินบริจาคแล้วก็จะมีการจัดผ้าป่าในเดือนสิงหาคมของทุกปี แม่ชีประทีนกล่าวถึงค่าใช้จ่ายในโครงการว่า

“แม่ชีออกไปบิณฑบาตทุกเช้าค่ะ แล้วก็มิชวบ้านซึ่งมีทั้งในและนอกพื้นที่นำข้าวสาร ของแห้งมาถวายไว้บ้าง เรื่องข้าวสารแทบจะไม่ต้องซื้อ แต่ค่าใช้จ่ายหนักที่ค่ากับข้าว ค่าน้ำ และค่าไฟ เดือนหนึ่ง ๆ รวมแล้วก็หมื่นกว่าบาท”

วิถีปฏิบัติของเด็กที่เข้าโครงการธรรมจารีณีนี้นี้ระเบียบวางไว้ชัดเจน เริ่มตั้งแต่ตื่นนอน ๐๕.๐๐ น. ออกกำลังกาย ๑๕ นาที จากนั้นทุกคนก็จะไปทำหน้าที่ของตนเอง เช่น ตามแม่ชีไปรับบาตร ทำความสะอาดห้องครัวหรือที่พัก เวลาอาหารเข้าคือ ๐๗.๐๐ น. เสร็จแล้วสวดมนต์ เวลา ๐๘.๐๐ น. เคารพธงชาติและสวดมนต์เข้า จากนั้นนั่งสมาธิประมาณ ๑๕ นาที เสร็จแล้วจะมีครูหรือผู้ปกครองไปพูดคุยในเรื่องธรรมะหรือชี้แจงในเรื่องต่าง ๆ ประมาณ ๑๕ นาที เริ่มเรียนเวลา ๙.๐๐-๑๐.๐๐

เดินจงกรมเมื่อครั้งพื้นดินยังแล้งร้อน

น. โดยช่วงเช้าเป็นการเรียนสายสามัญ จนถึง ๑๑.๐๐ น. เป็นเวลารับประทานอาหาร ก็จะไปช่วยกันทำกับข้าวในครัว ประมาณ ๑๒.๐๐ น. ก็เสร็จ จากนั้นจนถึง ๑๔.๐๐ น. เป็นเวลาที่จะไปทำเรื่องส่วนตัว ซักเสื้อผ้าหรือซักฟ่อน จะมารวมกันอีกที่ก็ ๑๔.๐๐ น. เพื่อเรียนปริยัติ เลิกประมาณ ๑๕.๓๐ น. ซักฟ่อนครู่หนึ่ง พอถึง ๑๖.๐๐ น. ก็จะทำวัตรเย็น จากนั้นลงมาทำงานเกษตร รดน้ำต้นไม้ ทำแปลงผัก จนถึง ๑๘.๐๐ น. ได้เวลาอาบน้ำ ซักฟ่อน จะมีการนั่งสมาธิตอน ๑๙.๐๐ น. ประมาณ ๑ ชั่วโมง จากนั้นก็ได้เวลาสวดมนต์ก่อนเข้านอน

กฎระเบียบเหล่านี้แม้จะเคร่งครัด แต่มีวันฟรีให้เด็ก ๆ

เช่นกัน

“ในวันโกน คือ ๗ คำ กับ ๑๔ คำ จะมีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาพื้นที่ในสำนัก ถอนหญ้า ดายหญ้าต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนวันพระจะเป็นวันฟรี หลังจากรับอุโบสถ ฟังเทศน์ รับการอบรมธรรมะในช่วงเช้าแล้ว ตอนบ่ายก็จะไปตลาด ไปจับจ่ายซื้อของ จนถึง ๑๕.๐๐ น. ก็จะมีนั่งสมาธิ ๑๖.๐๐ น. ได้เวลาทำวัตรเย็น แล้วก็ไปอาบน้ำ ๑๙.๐๐ น. เจอกันตามปกติ ถ้าหากเป็นวันสำคัญเช่นช่วงนี้มีการสวดมนต์ถวายพระพรในหลวง ก็สวดทุกคืน ทั้งเช้าและเย็น”

ด้วยความเข้าใจธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ที่กำลังอยากรู้ อยากรู เห็น ทางสำนักก็เปิดให้มีโอกาสสุโทเทศน์โดยเฉพาะข่าว จะเปิดให้ดูทุกคืน และในค่ำคืนก่อนวันโกน เด็กจะได้รับอนุญาตให้ดูละครในทีวีได้จนถึง ๒๒.๐๐ น. ด้วยวัตรปฏิบัติที่เรียนจริงจัง ทำงานจริงจังนี้ สามารถคัดเลือกเด็กที่ต้องการเรียนรู้จริงจัง ๆ เพราะหลังจากที่เข้ามาได้ระยะหนึ่ง หากเด็กคนใดไม่ตั้งใจจริงจังก็ไม่อาจอยู่ได้จนจบ แม่ชีประทีปบอกว่า

“เด็กที่อยู่มัธยมปลายจะเริ่มเป็นสาว จะรักสวยรักงาม และจะไม่ชอบทำงาน แต่เรารู้ว่านี่คือการเปลี่ยนแปลงของมัน เป็นไปตามสังคัม ชอบของสวย ๆ งาม ๆ อย่างที่วัยรุ่นชอบ อย่างเพลงนี้ ศิล ๘ ห้ามไม่ให้ร้องเพลงไซ้ใหม่คะ แต่ถ้าให้เขาร้องนะคะ.. เพลงอะไรก็ร้องได้หมด” (หัวเราะ)

แม้จะทุ่มเทให้กับการดูแลอบรมและให้การศึกษา อุทิศทั้งพลังกายและพลังใจลงไปอย่างมากมายเพียงไร แต่ความ

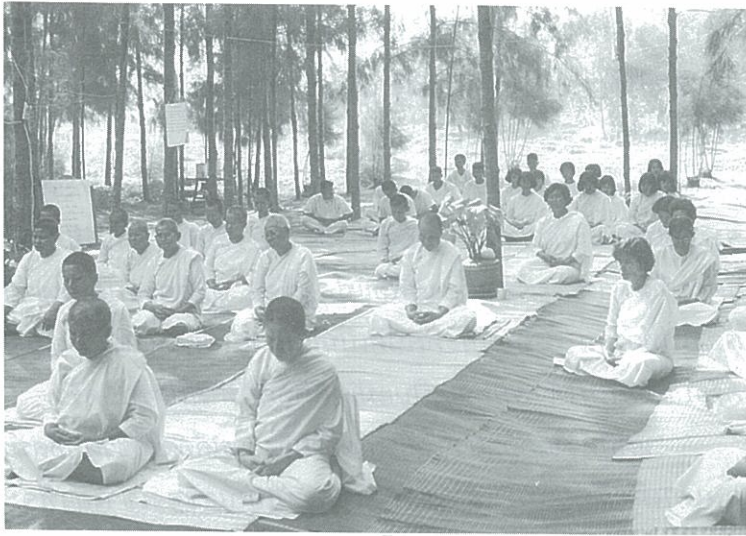
ใจกว้างของโครงการนี้มีได้จำกัดอยู่เพียงแค่ ‘เก็บ’ แม่ชีหรือ
กุลธิดาที่ได้ผ่านการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมในระดับหนึ่ง
ไว้ในสำนัก

“ไม่ได้คาดหวังว่าจะให้เขามาวชเป็นแม่ชี เพราะคนที่
จะบวชต้องมีเหตุปัจจัยหลายอย่างถึงจะบวชได้ ต้องไม่มีภาระ
แต่คนที่มีภาระจะต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ ดูน้อง ดูแลครอบครัวเขาก็
ต้องไปทำงาน ในขณะที่คนที่เป็นแม่ชีจะไปทำมาหากินเลี้ยง
ครอบครัวก็ไม่ได้ คนที่จะเป็นแม่ชีได้คือคนที่ไม่มีครอบครัว

“แต่ที่หวังก็คืออยากให้เขาได้รู้จักถึงการเลือกใช้ชีวิตที่อิสระ
คนเราเมื่อมีความรู้แล้วเขาจะใช้สติปัญญาของเขาเองที่จะ
คัดเลือกหรือเลือกเฟ้นการใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง เขาจะรู้ว่า
ชีวิตที่อิสระกับไม่อิสระจะเลือกแบบไหน และเมื่อคนมีความรู้ก็
คาดว่าเขาจะแบ่งปันความรู้ให้กับผู้อื่น มีความกล้าหาญที่จะ
ใช้ความรู้ในการช่วยเหลือและแบ่งปันความสุขให้กับผู้อื่น ได้มี
โอกาสช่วยเหลือสังคม ได้ช่วยเหลืองานพระศาสนา และจะได้
ช่วยเพื่อนผู้หญิงด้วยกัน เพื่อนที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง แต่ว่าทุกคน
ล้วนมีทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น”

ตำแหน่งประธานสถาบัน

ไม่ว่าในยุคสมัยใด ประเด็นสำคัญที่ผู้ดำรงตำแหน่ง
ประธานสถาบันแม่ชีไทยจะต้องเผชิญก็คือ สถานภาพของแม่ชี
ที่ได้มีการอภิปราย ถกเถียงกันในเวทีและวงการต่าง ๆ กัน

ปฏิบัติร่วมกัน

อย่างมากมาย

บางกระแสมีความเห็นว่า เมื่อแม่ชีละจากทางโลกไปแล้วยังจะต้องการสถานภาพและบทบาททางสังคมไปอีกทำไม เช่น เอกสารรับรองความเป็นแม่ชีที่มีลักษณะคล้ายกับหนังสือสุทธิของพระภิกษุ, คำนำหน้าชื่อซึ่งปัจจุบันยังระบุนาง หรือนางสาวอยู่ สิ่งเหล่านี้ทำให้สถานภาพของแม่ชีในสังคมไม่ชัดเจน อันส่งผลต่อความนับถือศรัทธาตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ที่คนในสังคมพึงมีต่อนักบวชผู้ยึดถือเพศพรหมจรรย์

แม่ชีจะมี ‘หนังสือสุทธิบรรณ’ ซึ่งเป็นเอกสารที่รับรองว่าผู้นี้เป็นแม่ชี มีสำนักชื่อนี้ ระบุนามเจ้าอาวาส และหัวหน้า

แม่ชี มีชื่อ นามสกุลจริงและทะเบียนบ้านเป็นหลักฐาน ซึ่งหัวหน้าสำนักชีก็จะเป็นผู้ออกหนังสือสุทธิบรรณให้แม่ชีที่สังกัดในสำนัก และในหนังสือนี้ยังระบุนางหรือนางสาวนำหน้าชื่อแม่ชีประทินกล่าวว่

“เรื่องคำนำหน้านี้ในแง่ของการปฏิบัติไม่จำเป็น แต่ในแง่ของสังคมนั้นจำเป็น เพราะเมื่อระบุเป็นนางหรือนางสาวทำให้รู้สึกว่เราไม่ได้ผิดอะไรจากฆราวาส เราก็เหมือนกับฆราวาสและก็เท่ากับเหมือนอุบาสิกา เพราะถ้าเป็นผู้หญิงทางธรรมก็เรียกว่าอุบาสิกา ตั้งแต่ตอนเริ่มสร้างสถาบันก็ขบคิดกันว่จะใช้คำว่าสถาบันอะไรดี”

แต่แม่ชีประทินยืนยันว่การดำรงชีวิตของแม่ชีและอุบาสิกานั้นแตกต่างกัน

“แตกต่าง..ไม่ว่จะเป็นเรื่องความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมการใช้ชีวิต ต่างกันตรงที่อุบาสิกายังเป็นฆราวาส แม่ชีคือผู้หญิงที่บวช โจนम्म โจนคิ้ว รักษาศีล ๘ อยู่วัด ไม่ได้ไปทำมาหากินอย่างฆราวาส แต่ในแง่ของกฎหมายบ้านเมือง คำว่แม่ชีนี้ก็ยังไม่ถูกต้อง กฎหมายยังไม่ยอมรับ”

ซึ่งท่านได้แสดงทัศนะไว้ว่

“ในเรื่องของสังคม...เราจะอยู่ในฐานะไหนละ มันวางตัวไม่ถูก จะให้เป็นเพศฆราวาสเราก็ไม่ว่ ถ้าให้เราได้สิทธิ์ของฆราวาส อย่างไปออกเสียงเลือกตั้งแม่ชีก็ไปไม่ได้ณะคะ นั้นหมายความว่ากฎหมายไม่ได้ให้เราเป็นฆราวาส แต่ก็ไม่ได้ชี้ชัดว่เราเป็นนักบวช เพราะถ้าให้เป็นก็ต้องยอมรับในฐานะความ

เป็นนักบวช แต่ปัจจุบันเราไม่ได้ถูกจัดไว้ในสถานภาพใดสถานภาพหนึ่งอย่างชัดเจน”

ปัจจุบันมีการจัดระบบระเบียบสถานภาพของความเป็นแม่ชีให้ถูกต้องด้วยพระราชบัญญัติปกครองแม่ชีเพื่อให้เกิดระเบียบและมีแนวปฏิบัติเดียวกัน ซึ่งขณะนี้กรมศาสนากำลังดำเนินการ

“ขณะนี้ก็กำลังเป็นการแปลภาษาคำพูดที่มาจากการประชุมของพวกเราให้ไปเป็นภาษากฎหมาย เป็นพระราชบัญญัติปกครอง ซึ่งก็ไม่ว่าจะได้หรือเปล่า หากผู้ที่ทำงานทางบ้านเมือง เห็นความสำคัญว่าเมืองไทยก็มีแม่ชี มีมาตรการ มีกฎเกณฑ์ มีสิทธิ์ หรือที่เรียกได้ว่ามีฐานรองรับ”

แต่ไม่ว่าจะพยายามวางกรอบกำหนดแม่ชีด้วยลักษณะการปกครองทางบ้านเมืองอย่างไรก็ตาม สถานภาพทางจิตวิญญาณ ที่แสดงให้เห็นชัดเจนด้วยข้อปฏิบัติที่เป็นหัวใจสำคัญก็คือ

“ที่สำคัญคือคนที่อยู่ในฐานนั้นต้องมีข้อวัตรปฏิบัติที่เหมาะสม...แม่ชีนี้เป็นคำที่สมมติขึ้นมา สถานภาพที่แท้จริงก็คือนักบวช เป็นผู้ที่เข้ามาบวชซึ่งไม่ใช่ฆราวาส จะต้องมีข้อปฏิบัติอย่างนักบวช คือมีความสำรวมในศีล ในมารยาทของตน นักบวชทำอะไรแม่ชีก็ต้องทำอย่างนั้น แม่ชีจึงต้องควรละกิเลส แต่จะละได้มากน้อยแค่ไหนก็เป็นเรื่องส่วนบุคคล ขณะเดียวกันก็ต้องช่วยเหลือสังคมเท่าที่แม่ชีจะกระทำได้ ซึ่งไม่ใช่ทุกเรื่อง บางเรื่องที่แม่ชีช่วยได้

ทำได้ ก็น่าจะทำ อย่างเช่นมีผู้หญิงหรือผู้ที่มีทุกข์เข้ามา และแม่ชีสามารถพูดคุยช่วยผ่อนคลายทุกข์ให้เขาได้ ก็น่าจะทำ และอาจจะช่วยให้ความคิดว่าเขาจะหาทางออกอย่างไร ก็ช่วยได้แบบนี้ เพราะว่าถ้าจะปฏิบัติเอาแต่เพียงตัวเองอย่างเดียว ประโยชน์มันก็น้อยไป ไม่แน่ว่าตัวเองปฏิบัติคนเดียวแล้วจะพ้นทุกข์ได้ และไม่ใช่ว่าจะละกิเลสได้หมดสิ้นในชาตินี้ หรือแม้จะละกิเลสได้ ก็น่าจะช่วยเหลือคนอื่นด้วย จะได้เกิดความร่มเย็นขึ้นในสังคม”

การบริหารในสถาบันแม่ชีไทย อิงกับการบริหารตามแบบราชการพอสมควรแต่อาจจะคล่องตัวกว่า เช่น มีการตั้งหัวหน้าแม่ชีในเกือบจะทุกจังหวัด จังหวัดไหนที่มีแม่ชีมากก็สามารถเลือกผู้นำในจังหวัดที่จะเป็นผู้ทำหน้าที่แทนในการติดต่อกับสถาบันแม่ชีซึ่งเป็นศูนย์กลาง และที่ศูนย์กลางนี้ก็จะมีการรวมการที่ประชุมกันในเรื่องระเบียบปฏิบัติของแม่ชี ส่วนการบริหารนั้นก็อยู่ภายในแต่ละสำนัก ส่วนใหญ่ภายในสำนักจะบริหารกันเอง ยกเว้นแต่มีบางเรื่องที่คุณะกรรมการสถาบันต้องยื่นมือเข้าไปช่วยจัดการ ซึ่งปัญหานั้นแตกต่างไปจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระ

“ปัญหาที่มีคือการขัดแย้ง ลูกสำนักไม่ยอมลงให้หัวหน้าสำนัก หัวหน้าสำนักเตือนไม่ได้ ก็อาจจะมาบอกทางสถาบัน เราก็มีกรรมการไปไกล่เกลี่ย สอบถามความเป็นมาว่าเป็นอย่างไร ถ้าแม่ชีท่านมีข้อปฏิบัติอันสมควร ก็พอพูดกันได้ แต่ถ้าเป็นคนดีแล้วมีอายุมากก็ต้องยกให้ ยอมให้เพื่อความสงบของหมู่

วันนี้กับความร่มรื่นของสาขาสถาบันแม่ชีไทย (ปากท่อ ราชบุรี)

คณะ บางคนอยู่ไม่ได้จะออกไป เราก็จะขอร้อง แต่ถ้าอยู่ไม่ได้จริง ๆ ก็ต้องสึกไป แต่ส่วนใหญ่แม่ชีจะตัดสีกันเองภายในสำนัก ถ้าตัดสีกได้ก็ไม่ต้องไปถึงกรรมการ”

เมื่อพูดถึงปัญหา แม่ชีประทีปได้แสดงวิธีการเข้าถึงปัญหาและจัดการกับความทุกข์ไว้ว่า

“การเข้าถึงปัญหานี้จะไม่แค่รับฟังจากที่มีผู้เล่า แต่จะเข้าไปถามว่า จริง ๆ แล้วปัญหาคืออะไร เมื่อรู้ถึงต้นเหตุของปัญหาก็จะพบว่าเป็นเรื่องปกติ คนที่กล่าวว่ามีปัญหานั้นเพราะไปคิดในทางที่เกิดปัญหา แต่ไม่คิดในทางแก้ปัญหา ซึ่งถ้าเราอยู่ในฐานะบุคคลที่ ๓ ที่มองอยู่ข้างนอกและเห็นหนทางแก้ปัญหาก็ได้ โดยมีข้อแม้ว่าถ้าเขาเชื่อเรา อย่างเรื่องที่มีการขัด

แย้งกัน ก็ต้องดูว่าเขาพร้อมที่จะแก้ปัญหานี้ใหม่ ถ้าเขาพร้อม เราก็เป็นคนกลางที่จะให้เขาเปิดเผยส่วนที่ดี และไม่ดีที่เขาคิดว่าคนอื่นไม่เห็นนั้น ตัวเขาเป็นอย่างไร”

“มีบ้างเหมือนกันที่บางคนไม่อยู่ในวิสัยที่เราจะไปแก้ได้ เพราะเขาไม่ยอมรับฟังความเห็นของคนอื่น เราก็ต้องปล่อย ต้องวางอุเบกขา มันอยู่ที่ว่าที่ตรงนั้นจะมีคนอย่างนี้มากหรือน้อยเท่านั้น ถ้ามีมากตรงนั้นก็หนัก แต่ถ้ามีน้อยเราก็ไม่หนัก

“ปัญหา..ถ้ามีก็ต้องแก้ แต่ตอนที่รู้สึกทุกข์ต้องพัก วางไว้ก่อน วางแล้วทำความสงบหรือพักให้สงบเสียก่อน เดียวก็คิดออกว่าควรจะทำอย่างไร เวลาที่ทุกข์ มันคือเหนื่อย เมื่อก่อนอยู่บ้าน..ถ้าเกิดทุกข์จะทุกข์ไปข้าม วันข้ามคืน อะไรไม่ได้ตั้งใจก็ทุกข์ เพราะใจร้อน แต่พอได้ ศึกษาดูธรรมะ ได้ใช้ชีวิตอย่างที่เป็นอยู่ ก็จะมีสติว่าความทุกข์ มันอยู่ที่เราไปยึดที่เราปรุงแต่ง จริง ๆ แล้วทุกข์นี้ไม่มีหรอก เราไปยึดมันเอง”

ถนนทางเข้ายังเป็นรอยล้อรถของเราที่วิ่งเข้ามาและที่กำลัง รอให้รถของเราวิ่งกลับออกไป ความหมายบนประวัติศาสตร์ ของถนนสายนี้บ่งบอกว่า...กว่าที่จะเดินทางมาถึงจุดนี้ กรวด ทุกก้อน ทราบทุกเม็ดและต้นไม้ทุกต้น คือการรอนแรมอันแสน โกลและเหน็ดเหนื่อยในการเดินทาง ผ่านความดีใจ ทุกข์ใจ สูญเสีย และอุปสรรคนานัปการตามเหตุปัจจัย..

แต่นั้นก็มีได้ทำให้จิตวิญญาณในร่างกายที่อุทิศชีวิตเพื่อ

พระธรรมนี้ทอดยอ หรือหมดกำลังใจ ในเมื่อจุดหมายปลายทางสุดท้ายมิใช่ของค์กร สถาบันหรือสิทธิ์ตามสถานภาพของแม่ชีหากแต่ความปรารถนาคือการได้เกิดกุศลหนุนนำผู้หญิงทางธรรมไม่ว่าผู้หญิงคนนั้นจะดำรงสถานภาพเป็นแม่ชีหรือฆราวาสเป็นเด็กหรือผู้สูงอายุ แต่ขอให้รับรู้ เข้าใจในพุทธธรรม ด้วยความเชื่อมั่นว่าการให้การศึกษาด้านธรรมจะสามารถหล่อหลอมจิตวิญญาณ ส่งผลให้เป็นปัจเจกบุคคลที่มีคุณภาพ และเมื่อรวมกันมากก็จะเป็นกลุ่มปัจเจกที่มีเนื้อนาบุญของธรรมะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ต่อประเทศ และโลกโดยรวมต่อไป

ไม่ว่าเส้นทางของแม่ชีประทีปจะทอดยาวมาไกลแสนไกลเท่าใด แต่ ณ วันนี้ชีวิตอันบริสุทธิ์ สะอาด และสงบเย็น ยังคงดำเนินต่อไปตามวิถีที่มุ่งสู่ความอิสระทั้งกายและจิตวิญญาณที่ได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ในตลอดเส้นทาง..มือทั้งสองมิได้พักเว้นที่จะกระทำกิจกรรมเพื่อยังประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติบนพื้นฐานแห่งความเชื่ออาวี เกื้อกูล และให้กำลังใจในจุดนัดหมายที่ไร้ซึ่งไซ้ตรวนและพันธนาการใด ๆ

“สาวิกาสิกขาลัย”

ที่มีวิถีการอยู่รวมกันของผู้หญิงที่เฝื่อนในทางธรรม
ให้มีโอกาสศึกษาหรือศึกษาอย่างจริงจังในคำสอนของพระพุทธเจ้า
พร้อมทั้งประมวลประสบการณ์การปฏิบัติของพระองค์
มาเป็นการเตรียมการในโครงการนำร่อง ๖ เดือนนี้
ถือเป็นการเตรียมการที่ดี
มีข้อดีที่มีการแลกเปลี่ยนและรับฟัง มีการสื่อสารกันตลอด
กิติที่จัดทำอย่างมีเป้าหมายชัดเจน
และยังมีโอกาสที่จะปรับปรุง เพื่อวางแนวทางให้ได้ผลดี
สำหรับโครงการ “สาวิกาสิกขาลัย” ในระยะต่อไป

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

ทางเลือกแห่งการศึกษาทางธรรม ของผู้หญิงในสังคมไทย

คุณอาจเป็นเลขาสาว นักข่าวหญิง ผู้บริหารสตรี เป็นศิลปิน เป็นแม่ชีบวชใหม่ เป็นแม่ของลูก เป็นภรรยาของสามี ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม เคยมีสักครั้งไหม ที่คุณหยุดคิด และนึกสนใจธรรมะ และปรารถนาที่จะศึกษาทางธรรม หากเมื่อทอดตามองไปยังเส้นทางแห่งธรรมสายต่าง ๆ ที่มีอยู่แต่เดิม ก็พบเพียงภาพของแม่ชีแก่ ๆ ที่กวาดลานวัด ไม่ก็ล้างบาตรล้างปิ่นโตอยู่ตามวัดไปวัน ๆ ที่ซ้าร้าย คือภาพนักบวชหญิงเที่ยวเดินเร่ขอรับบริจาคอยู่ตามย่านชุมชน

ใจคุณบอกว่า ไม่ใช่อย่างนั้น!

และรำรังเอียงเพียงว่า ฉันต้องการศึกษาธรรมะ!

แต่ที่ไหนกันเล่า? แหง่นใดที่จะเปิดโอกาสให้ผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในสถานะนักบวชหรือฆราวาส ได้เล่าเรียนศึกษาธรรมะอย่างที่ใจต้องการจริง ๆ จะมีเส้นทางสายใดบ้างหนอที่ไม่คลุมเครือ หม่นมัว เหมือนที่เป็นอยู่ ทางเลือกใดกันที่จะแจ่มชัด นำทางไปยังการศึกษาอย่างที่คุณปรารถนา

สาขาวิชานี้จึงได้รวบรวมทางเลือกแห่งการศึกษาทาง
ธรรมของผู้หญิงในสถาบันต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่มานำเสนอ ทั้งราย
ละเอียดของแต่ละหลักสูตร เนื้อหา ค่าใช้จ่าย ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อ
เป็นทางเลือกสำหรับผู้สนใจ

นี่คือทางเลือก...

นี่คือทางธรรม...

นี่คือทางเลือกแห่งการศึกษาทางธรรมของผู้หญิงใน
สังคมไทย!

เสมอสิกขาลัย

จากการศึกษาที่ล้มเหลว สู่การแตกฉานทางปัญญา

“เสมอสิกขาลัยเกิดขึ้นเพราะมองเห็นว่า ระบบการศึกษา
แบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันล้มเหลวโดยสิ้นเชิง” คุณประชา หุตานุ
วัต ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มแกนนำความคิด ผู้ก่อตั้งเสมอสิกขาลัย
กล่าว

ล้มเหลวอย่างไร? เขามองว่าการศึกษาแบบปัจจุบันนั้น
เป็นการศึกษาที่ยังเรียนก็ยิ่งทำให้คนสับสน เพราะตั้งอยู่บน
อกุศลมูล ความหลง โดยมีความโลภเป็นตัวนำ

“คำว่าศึกษามาจากคำบาลีว่าสิกขา แต่การศึกษาใน
ปัจจุบันไม่ได้เน้นที่สิกขालะย แต่เน้นที่การท่องจำ ไม่ได้เรียน
เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ยิ่งเรียนคนยิ่งสับสน รู้สึกไม่มั่นใจ
ในตนเองไม่ว่าจะเรียนสูงแค่ไหน”

ดังนั้นเป้าหมายอันเรียบง่ายแต่งดงามของเสมสิกขาลัย คือ “ต้องการให้คนที่เรียนแล้วมีความสุข มีความพอใจกับชีวิต มีความมั่นใจในตัวเอง ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดในสังคม ถ้าทำหน้าที่ของตน แล้วประพฤติตนสุจริตอยู่ในศีลในธรรมแล้ว ชีวิตนั้นก็มีความหมาย เป็นคนธรรมดาสามัญที่มีความหมายมีความหมายแล้ว เสมสิกขาลัยยังเสริมเรื่องจิตสิกขาด้วย คือก้าวล่วงถึงโลกุตระได้ ทั้ง ๆ ที่ยังอยู่ในโลกียะ คือทำงานในแง่สังคมได้ ทั้งสองอย่างเสริมกัน”

รูปแบบการเรียนรู้ในเสมสิกขาลัยนั้นจะจัดเป็นคอร์สระยะสั้นโดยนำประเด็นที่น่าสนใจซึ่งมหาวิทยาลัยไม่ได้สอนกัน หรือเป็นแนวคิดแบบใหม่ ๆ ที่เป็นการถ่างทางไปสู่อนาคตมาทดลองเรียนเป็นคอร์สสั้น ๆ

“องค์ประกอบหลักของการเรียนการสอนของเราประกอบด้วย ๑. ทางด้านจิตสิกขา คือให้มีความรู้พื้นฐานในเรื่องเข้าใจศาสนา ธรรมะ เข้าใจตัวเอง และรู้เท่าทันตัวเอง ๒. จำเป็นต้องรู้เท่าทันสังคม สิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เพราะสังคมปัจจุบันซับซ้อนขึ้น กิเลสตัณหาของมนุษย์มันแผ่จากปัจเจกบุคคลกลายเป็นโครงสร้างที่เป็นอกุศลมูลในสังคม เสมสิกขาลัยยังเน้นเรื่องทางด้านนิเวศวิทยา การเข้าใจธรรมชาติ เพราะว่าพื้นฐานศาสนาพุทธ มนุษย์ต้องอยู่เป็นเพื่อนธรรมชาติเป็น อันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ”

คุณประชากรกล่าวว่า เสมสิกขาลัยมองเห็นความสำคัญของการที่จะต้อง ๑. เข้าใจตน รู้จักตน ๒. รู้เท่าทันสังคม และ

คุณประชา หุตานวัต หนึ่งในกลุ่มแกนนำความคิดผู้ก่อตั้งเสมสิกขาลัย

๓. รู้จักธรรมชาติ

“หลักสูตรที่เป็นแกนของเสมสิกขาลัย มี ๗ สาขาวิชา คือ ๑. รู้จักตัวเอง ๒. รู้จักสังคม ๓. รู้จักรบบนิเวศวิทยา ๔. มีความสามารถในการสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ ๕. ในเรื่องของความงาม ๖. เรื่องการจับประเด็น ๗. เรื่องของการแสวงหาความรู้ เพราะเราถือว่าความรู้ทุกอย่างมนุษย์ต้องหาเอง แม้จะมีครูบาอาจารย์ แต่ที่สุดแล้วก็ต้องหาเอง เราจะให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนั้นก็จะมีวิชาที่เน้นเฉพาะลงไป เช่น เศรษฐกิจชุมชน ในอนาคตเราอาจมีหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเยียวยารักษาโรค เรื่องงานหัตถกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม”

สำหรับกระบวนการเรียนนั้น จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียน
จากกัน โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทุกคนจะได้พูดได้คุยได้
แสดงร่วมกัน “โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เราเน้นคือการเรียนที่ไม่ใช่
มานั่งเลกเชอร์ แม้แต่การเรียนธรรมะเราก็จะไม่สอนด้วยการ
เทศน์ แต่จะสอนด้วยกิจกรรมบางอย่าง พอผ่านประสบการณ์
นั้นมา เราก็จะมาสรุปกันว่าได้เรียนอะไรจากประสบการณ์นั้น
อาจเป็นเกม การละเล่น ละคร สรุปกันว่าเราได้ธรรมะข้อไหน
บ้าง” ที่โดดเด่นและน่าสนใจมากสำหรับการศึกษาทางเลือกที่
เสริมสิกขาลัยก็คือ กลุ่มคนทำงานนั้นล้วนเป็นกลุ่มนักคิดชั้นนำ
ทั้งของสังคมไทยและของโลก “เป็นนักคิด ครูบาอาจารย์ชั้นนำ
ของโลกที่ต่างเห็นว่าการพัฒนาแบบนี้จะไปไม่รอด เรียกว่าเป็น
พวกนักคิดกระแสทางเลือก”

คุณประชาเล่าถึงการติดตามผล ซึ่งมีทั้งผลบวกและลบ
ให้ฟังว่า เนื่องจากในกระบวนการเรียนของเสริมสิกขาลัยนั้น
เน้นที่ให้เถียงกัน ให้แสดงความคิดเห็นและให้เกิดความมั่นใจ
“ดังนั้นพระหรือแม่ชีบางรูปเมื่อกลับไปยังสำนักของตนก็เกิดความ
มั่นใจและรู้สึกว่สิ่งที่ไม่ถูกต้องภายในสำนักน่าจะพยายาม
ปรับปรุงแก้ไข ถ้ารูปที่มีความเป็นผู้ใหญ่หน่อย ก็รู้จักอุบายที่จะ
ปรับให้เหมาะสมให้พอเหมาะพอดี แต่รูปที่วุฒิมิภาวจะน้อยหน่อย
บางครั้งก็ไปขัดกับผู้หลักผู้ใหญ่ก็ทำให้มีปัญหาแต่ว่าทุกรูปที่กลับไป
ไป ส่วนใหญ่ก็ขยันขันแข็ง เอาวิธีการเอาเนื้อหาไปสอนธรรมะ
ไปอบรมชาวบ้าน ไปทำงานกับเยาวชน ซึ่งเปลี่ยนกระบวนการ
เรียนการสอนทั้งหมด ทำให้คนเรียนตื่นตัวและสนุก”

กลุ่มเป้าหมายของเสมสิกขาลัยนั้น คุณประชากรล่าวว่า ประกอบด้วย ๑. นักบวช ทั้งพระและแม่ชี ๒. ชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพฯ และตามเมืองใหญ่ที่มีการศึกษา รวมทั้งนักศึกษา นักกิจกรรม นักเคลื่อนไหว “นอกจากนั้นเรายังจัดชุดการเรียน การฝึกอบรมให้สมัครชนคนจนด้วย เราส่งคนลงไปสอนในที่เขา ประทับกันเลย ตั้งเป็นโรงเรียนคนจน เป็นมหาวิทยาลัยคนจน เพราะเสมสิกขาลัยเราเชื่อในสันติวิธี สอง เราเชื่อว่า ชาวบ้าน จะต้องพึ่งตัวเองให้มากขึ้นเรื่อย ๆ และสาม ชาวบ้านต้องมีความมั่นใจอย่างลึกซึ้ง รู้จักตนเอง รู้จักสังคม รู้จักสิ่งแวดล้อม กลุ่มสุดท้ายคือ ชุมชนระหว่างประเทศ เราเริ่มจากกลุ่มในพม่า เป็นผู้นำชุมชนในพม่า จัดไปแล้ว ๓-๔ รุ่น ทั้งฝ่ายคริสต์และฝ่ายพุทธในพม่า”

หลายท่านที่กำลังคิดสนใจที่จะเข้าร่วมในการศึกษาทางเลือกแบบของเสมสิกขาลัยอาจกำลังนึกสงสัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย เรื่องนี้ คุณประชากรล่าวว่า “ฟรีสำหรับคนจนและนักบวช นอกจากรูปใดที่พอมีเงิน เราก็คิดเงินท่านบ้างเหมือนกัน แต่บางท่านก็ขอเงินจากญาติโยมมาช่วยบริจาคให้เรา ก็มี สำหรับคนชั้นกลางเราเก็บค่าใช้จ่าย แต่เท่าที่เป็นอยู่ก็ยังไม่พบว่าขาดทุน ทางอาจารย์สุลักษณ์ก็พยายามหาทุนรอนมาช่วยเหลือ แต่ในเรื่องนี้ต้องถือว่าดี เพราะในแง่หนึ่ง เมื่อมองในแง่ของพุทธศาสนา อะไรที่เป็นด้านร้ายมันก็มีด้านดีของมันอยู่ คือถ้ามีเงินมากองอยู่เฉย ๆ ก็คงไม่ดีขึ้นเท่าไร แต่นี่พอขาดทุน ก็ช่วยให้เรากระตือรือร้น”

ส่วนสำคัญที่สุดสำหรับการศึกษาที่คุณประชามองเห็นก็คือ ความเป็นกัลยาณมิตร ทั้งระหว่างครูและศิษย์ และระหว่างศิษย์ด้วยกันเอง และพร้อม ๆ กันนั้นก็เกิดความคิดแบบวิพากษ์วิจารณ์ คิดอย่างแยบคาย ที่เรียกว่าโยนิโสมนสิการได้

“นี่เป็นจุดล้มเหลวอีกประการของการศึกษาในระบบในทุกวันนี้คือเราไม่ได้สอนให้คนคิดเป็น คนจบมหาวิทยาลัยออกมาพวกนี้คิดไม่เป็น ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่ชอบวิพากษ์วิจารณ์

คุณประชาย้ำว่า การศึกษาที่แท้ต้องสอนให้คนแตกฉานทางปัญญา ขณะเดียวกันก็มีความเป็นเพื่อน มีความรักเกื้อกูลกัน

มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ในร่มเงาธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ทางเลือกแห่งการศึกษาทางธรรมอีกสถาบันหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อยที่จะนำเสนอในที่นี้ก็คือ โครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ของสถาบันแม่ชีไทยในพระราชินูปถัมภ์

“โครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ขณะนี้อยู่ในคณะศาสนาปรีชาญาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นวิทยาลัยสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ ในการที่จะศึกษาพุทธศาสนาเท่าเทียมกับพระและสามเณร” ท่านแม่ชีกนิษฐา วิเชียรเจริญ ประธานโครงการกล่าวกับกองบรรณาธิการสาวิกา

ปัจจุบัน โครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย มีผู้เข้าร่วม

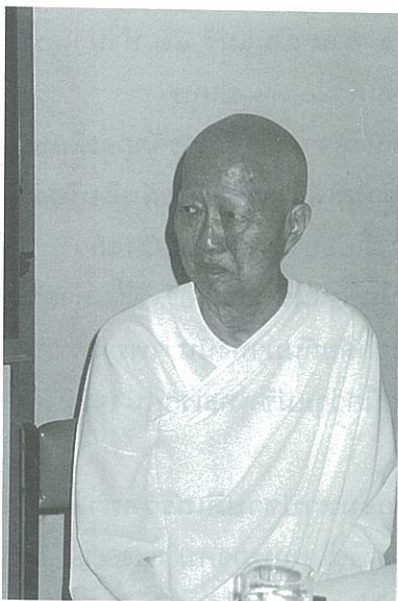
ศึกษาทั้งสิ้น ๑๕ ท่าน เป็นแม่ชี ๑๑ ท่าน และนักศึกษา ๔ ท่าน โดยมีอายุอยู่ตั้งแต่ ๒๐-๓๐ ปีเศษ

แรกเริ่มแห่งความฝันในการจัดการศึกษาของแม่ชีไทยนั้น ท่านแม่ชีกนิษฐาได้เล่าว่าท่านเคยฝันถึงเรื่องนี้เอาไว้ตั้งแต่เมื่อครั้งยังเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนฝรั่งแล้ว “คือเป็นนักเรียนคอนแวน ก็เห็นทั้งแม่ชี ซิสเตอร์ ท่านทำสารพัดเลย แต่ว่าท่านจบมหาวิทยาลัยกันมาทั้งนั้น เพราะว่าครูบาอาจารย์ส่งไปเรียน ก็เลยมานึกว่าแม่ชีพุทธเราก็น่าจะมีโอกาสได้เรียน ได้ศึกษาบ้าง”

โครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย จึงได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๒ โดยมีวัตถุประสงค์หลักก็คือ “เพื่อให้การศึกษาให้แม่ชีหรือสตรีที่สนใจพุทธศาสนา ได้พัฒนาตนเองก่อน ก่อนที่เราจะไปพัฒนาคนอื่นหรือไปพัฒนาสังคม ต้องพัฒนาให้ได้ด้วยธรรมะ”

ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดร.พระมหาไพฑูรย์ รุจิเมตโต พระอาจารย์คนบดีของมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ได้เสริมว่า “ผู้หญิงมีศักยภาพที่จะทำงานพัฒนาสังคมได้ การพัฒนาสังคมนั้นจะต้องมีเครื่องมือ และเครื่องมือสำคัญก็คือปัญญาภูมิ”

โครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยนี้ไม่ได้เปิดรับเฉพาะแม่ชีเท่านั้น หากแต่รวมถึงอุบาสิกาหรือสตรีทั่วไปที่มีความสนใจด้วย โดยจะต้องมีคุณสมบัติคือ จบ ม.๖ เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีอีก ๔ ปี และระหว่างนั้นก็ต้องจบนักธรรมเอกด้วย เพราะต้องมีความรู้ทางด้านศาสนา

ท่านแม่ชีกนิษฐา วิเชียรเจริญ

ท่านแม่ชีกนิษฐา วิเชียรเจริญได้เล่าถึงรูปแบบการเรียนว่า ไม่อยากให้เหมือนมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ผู้เรียนจะมารวมกันเฉพาะเวลาเรียนเท่านั้น “พอดีที่นี่มีบ้านพักฉุกเฉินซึ่งทำไว้ตั้ง ๕ ชั้น ก็เลยขอเช่า ๓ ห้อง ให้แม่ชีได้พักที่นั่น ต่อไปเราจะขยับขยายไปอยู่ที่อาคารใหม่ที่สร้างอยู่ที่อำเภอปรางค์ชัยบนพื้นที่ ๓๗ ไร่ จะแล้วเสร็จในราวปี ๒๕๔๔ ก็จะย้ายไปที่นั่น”

ในส่วนของงบประมาณนั้น ท่านแม่ชีกนิษฐาเล่าว่า “เมื่อรับเราเข้าไปอยู่ในสังกัดของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ท่านบอกเลยว่า ปีแรกทางคณะเราที่เป็นผู้ริเริ่มต้องหาเงินเองทั้งหมดนะ พระ

ช่วยไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นเราก็เลยหาเงินทุนโดยการบอกบุญกันไป และเราไม่ได้เก็บเงินสำหรับแม่ชีที่มาเรียน แต่ชมราวาสเราขอเขาเดือนละ ๕๐๐ บาทเป็นค่าอาหารมีบำรุงห้องสมุด ๒๐๐ บาทต่อปี และกิจกรรมนักศึกษาปีละ ๓๐๐ บาทต่อปี”

สำหรับเป้าหมายของการเรียนในโครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยนี้ พระอาจารย์คุณบดีได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า “ถ้าใครต้องการจะมาเน้นในฝ่ายวิชาการก็มาทางนี้” ซึ่งท่านแม่ชีกนิษฐาได้เสริมว่า “ผู้มาเรียนที่นี่เขาต้องการปริญญา เพราะว่าเราประกาศเป็นวิทยาลัยแม่ชีที่จะให้ปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ แต่เราจะต้องให้ธรรมะเพื่อที่เขาจะได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ อยู่ในกรอบของพุทธศาสนาด้วย เพราะเราหวังว่า นักศึกษาชุดแรกซึ่งเป็นชุดบุกเบิกนี้จะเป็นผู้ที่ต่อไปจะช่วยกันทำวิทยาลัยแม่ชีกันต่อไป”

สำหรับวิธีจัดการเรียนการสอนนั้นจะใช้หลักสูตรของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ พระอาจารย์คุณบดีของวิทยาลัยได้กล่าวว่า “โดยปกติเราจะยึดอยู่เสมอว่า จะเอากระบวนการวิชาไหนมา ก็จะต้อง apply วิชาสมัยใหม่มาเข้ากับพุทธศาสตร์ให้ได้ ถ้าอ่านพระไตรปิฎกจะพบว่าศาสตร์ในพระไตรปิฎกนั้นมีทุกศาสตร์ หลักสูตรเราใช้เวลาประมาณ ๔ ปี แต่ถ้ารวมปฏิบัติสาธารณกิจด้วยก็เป็น ๕ ปี”

“ในส่วนของกิจกรรมนั้นจะเหมือนนักเรียนประจำ ตอนเช้าก็ออกไปปณทบาทด้วยกัน ทำวัตรสวดมนต์ทั้งเช้า-เย็น แล้วก็ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่นวันอาทิตย์ ก็จะผลัดกันไปพูด

วันปฐมนิเทศร่วมกับพระภิกษุสงฆ์

ธรรมะให้สมาชิกบ้านดุกเงินฟัง วันพระใหญ่ให้นิมนต์พระมา และก็ให้แม่ชีจัดการเรื่องให้ฟังเทศน์ฟังธรรมะ แล้วเรายังจะทำค่ายเยาวชน คือค่ายพุทธบุตร ไปนิมนต์พระมาจากที่อื่น เถอมนี้เราจะฝึกสัก ๓ ค่ายในเขตดอนเมือง มีโรงเรียนอยู่สัก ๒๐ โรงเรียนเราก็เชิญเจ้าของโรงเรียนมาประชุมกันแล้วบอกว่า เราจะทำศูนย์เยาวชนร่วมพัฒนาสังคมไทยโดยให้แม่ชีเป็นวิทยากร”

สำหรับการประเมินผลนั้น มี ๓ ส่วนคือ ๑. การเข้าชั้นเรียนมีเกณฑ์ว่าต้องเข้า ๘๐% ๒. งานที่มอบให้ไปค้นคว้าศึกษาและทำเป็นรายงานเสนอหน้าชั้น ๓. สอบปลายภาค

“เราไม่ได้หุ้มน้ำหนักไปที่วิชาการจนลืมสายปฏิบัตินะ เรายังเน้นพระวินัย พระสูตร ยังมีเรียนพระอภิธรรม เพื่อให้หนัก

ท่านอาจารย์พระญาณโรดม มาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ

ศึกษาของเรามีพื้นฐานความรู้ ไม่ใช่ว่าจบปริญญาตรีแล้วต้องบรรลุนิสิตา ไม่ใช่อย่างนั้น เพียงแต่ให้เขามีพื้นฐาน ส่วนว่าใครถนัดตรงไหนก็ไปทางนั้น ใครถนัดงานสังคมก็ไปทางสังคม ใครถนัดทางปฏิบัติก็ให้เขาปฏิบัติให้ถูกทาง” พระอาจารย์คณบดีมหาปชาบดีเถรวิททยาลักษณ์กล่าว

อย่างไรก็ตามนอกจากเรื่องของการศึกษาแล้ว พระอาจารย์คณบดีได้กล่าวเสริมว่า นอกจากศึกษาเรื่องพุทธศาสนา แล้วเรื่องหนึ่งที่โครงการนี้จะไม่ละเลยก็คือ เรื่องของสังคมทางโลก

“เอาตามาคิดว่านักบวชยุคใหม่ทั้งหญิงและชายคงจะต้องมีอะไรที่ไม่เหมือนก่อนที่ต้องอยู่ป่าแสดงความเคร่งถือธุดงค์ ซึ่งไม่เอาสังคมเลย เอาตัวรอดอย่างเดียว ไม่เอาประโยชน์ของ

สังคม ถ้าอย่างนี้สังคมยุคใหม่อาจจะรับไม่ได้ ถ้าเราจะบรรลুক้
ให้บรรลุก้กับงานที่เรารับใช้คนอื่น ขณะเดียวกันก็เป็นการทดสอบ
ความเข้มแข็งของเราเองด้วย บางรูปอาจจะเก้งนั้งสมาธิแต่ออก
มาสู่สังคมแล้วอ่อนแอสู้ไม่ได้ ทำงานไม่ไหว นั่นเราคงไม่ถือว่า
เข้มแข็งจริง ถ้าเก้งจริงจะต้องสงบได้ท่ามกลางความวุ่นวาย อัน
นี้มันเป็นเรื่องทำทนาย เพราะชีวิตเรานี้อยู่ได้ด้วยการสนับสนุน
ของสังคม”

ดร.พระมหาไพฑูริย์ยังได้แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจอีก
ด้วยว่า “แม่ชีนั้นมีความเร่งด่วนที่จะต้องศึกษา แล้วจะได้ไป
เผยแผ่อบรมให้การศึกษาแม่ชีด้วยกัน เรามองไปถึงว่า จะต้อง
เร่งผลิตแม่ชีที่มีปริญญามีความรู้ทางศาสนา เพื่อให้แม่ชีไป
จัดตั้งสถาบันการศึกษาของตัวเองขึ้นมาให้ได้”

ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของท่านแม่ชีกนิษฐาที่ว่า
“ที่จริงมันสำคัญมากเลยที่ผู้หญิงจะมีส่วนในการพัฒนาสังคม
เพราะว่ายิ่งเราได้เรียนธรรมะหรือได้ปฏิบัติธรรม เรายิ่งจะให้สิ่ง
ที่ดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็ก เด็กพอมิธรรมะแล้ว โตขึ้น
ก็ไม่มีปัญหา มาก นี่คือสิ่งที่เราฝันที่จะทำ แต่ก็ต้องใช้เวลา มัน
เป็นงานใหม่และริเริ่มใหม่”

เสขิยธรรมวิทยาลัย
การศึกษาเพื่อมวลมนุษย

“เสขิยธรรม คือการรวมตัวกันของพระที่ทำงานด้าน

พัฒนา แล้วก็มีการนัดพบปะพูดคุยกันเป็นประจำทุกปี แลกเปลี่ยนปัญหาหากัน เรียนรู้ร่วมกันจึง เกิดเป็นกลุ่มชื่อว่า **เสขิย-ธรรม” พระมหาเจิม** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งกล่าวแนะนำความเป็นมาของเสขิยธรรม อีกหนึ่งการศึกษาทางเลือกสำหรับภิกษุสงฆ์ แม่ชี และนักพัฒนา

“ในช่วงหลังจากที่คุยกันมาเป็นสิบ ๆ ปี ก็มีประเด็นหนึ่ง ที่คุยกันมาตลอด คือเรื่องการศึกษาเพื่อมวลมนุษย การศึกษาที่ไม่จำกัดอยู่ที่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร คฤหัสถ์ หรือแม่ชี เพราะที่ผ่านมา เรามองว่าการศึกษาเป็นการแยกกลุ่มคนซึ่งไม่น่าถูกต้อง จะจัดให้คนบางคน บางกลุ่ม ขณะที่ปิดกั้นคนหลายกลุ่ม การศึกษากลายเป็นตัวปิดกั้นคน แทนที่จะเป็นเครื่องมือให้คนได้เรียนรู้ชีวิต เรียนรู้สัจจะของมนุษย์เอง เรียนรู้รัฐธรรมนูญหรือกฎของธรรม ก็เลยคิดเรื่องที่จะให้มีคล้าย ๆ เป็นศูนย์การเรียนรู้หรือเป็นวิทยาลัย เป็นกลุ่มหรือคณะบุคคลที่มีการจัดการในเรื่องการเรียนรู้อันร่วมกัน ทั้งของพระ สามเณร และแม่ชี ซึ่งหลักสูตรหลักอาจจะใช้อันเดียวกันเป็นแกน แต่ว่าหลักสูตรย่อย ๆ ก็อาจมีการปรับให้เหมาะสม”

ภาพฝันของวิทยาลัยเคลื่อนที่สำหรับพระสงฆ์นักพัฒนา รุ่นใหม่ ๆ เริ่มก่อรูปก่อร่างเป็นจริงจิ่งขึ้นในปี ๒๕๔๑

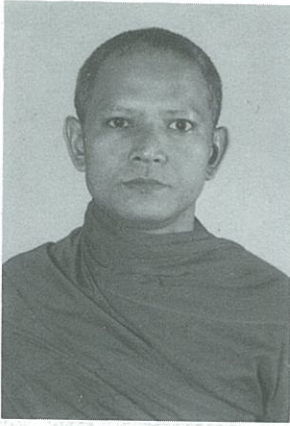
“ส่วนมากเป็นการอบรม ผ่านไปแล้ว ๓ รุ่น ทั้งหมดราว ๕๐ คน รุ่นแรกเป็นพระ เป็นรุ่นทดลองหลักสูตร เป็นพระจากต่างจังหวัดทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นพระจากอีสาน ระดับการศึกษาก็มีทุกระดับ ตั้งแต่ ป.๕-ม.๓ และมีปริญญาตรี ปริญญาโท

ด้วย แต่มาถึงที่นี่ก็ขึ้นเปรียญ ๑ พร้อมกัน การรับสมัครนั้น เราดูที่ความสนใจของคนเหล่านั้นเป็นหลัก สนใจอยากเข้ามาศึกษา ส่วนเรื่องพรรษาอย่างน้อยก็ควรจะบวชสัก ๒ พรรษา แล้วก็มีความตั้งใจในการบวชศึกษา”

เสขิยธรรมไม่มีสถานที่เรียนเป็นของตัวเอง แต่จะเปลี่ยนไปตามวิทยากร อาจเป็นตามวัดหรือสถาบันต่าง ๆ “ตารางเรียนมีตั้งแต่เช้าถึงเย็น การอบรมแต่ละเรื่องจะมีกำหนดเวลาในการจัดวิทยากรในเรื่องนั้น ๆ ว่าจะวางไว้ว่า ๕ วันจะมีเรื่องอะไรบ้าง แต่ละวันจะต้องทำอะไร จัดจนถึงเย็น ตี ๕ ถึง ๓ ทุ่ม ทำวัตร บิณฑบาตไปถึงสนทนาช่วงเย็น”

พระมหาเจิมกล่าวว่ารุ่นที่ผ่านมานั้นเป็นพระสงฆ์ ส่วนแม่ชีนั้นคาดว่าปีหน้าจะรับได้เป็นรุ่นแรก “เท่าที่มีการสำรวจแล้วก็พบว่าแม่ชีที่สนใจอยากจะทำร่วมในราว ๑๐ กว่าท่าน”

การศึกษาทางเลือกในแบบของเสขิยธรรมนั้น เมื่อเรียนจบแล้วจะไม่มีวุฒิให้ ด้วยถือเป็นการเรียนรู้ “การเรียนรู้ที่มันเป็นเรื่องตลอดชีวิตไม่ใช่เรียนมาหลักสูตรหนึ่งหลักสูตรใดแล้วจบมันเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเราจะมีผลการประเมินผล อย่างพระที่อยู่ในชนบท เราก็จะตามดูว่า ท่านได้นำความรู้ไปใช้ต่ออย่างไรบ้าง เช่น ในเรื่องการสืบทอดธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ ท่านก็จะไปสอนตามโรงเรียน ไปจัดกลุ่มเด็ก อย่างเท่าที่ทราบพระแถวกุศุม ยโสธร ท่านก็ได้รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งแต่ก่อนจะมีกลุ่มสังฆะพัฒนา ก็รวมกลุ่มกันจัดเป็นโครงการเพื่อที่จะเข้าไปสอนธรรมะตามโรงเรียนประถม มัธยม หรืออย่างแถวอ่างทอง

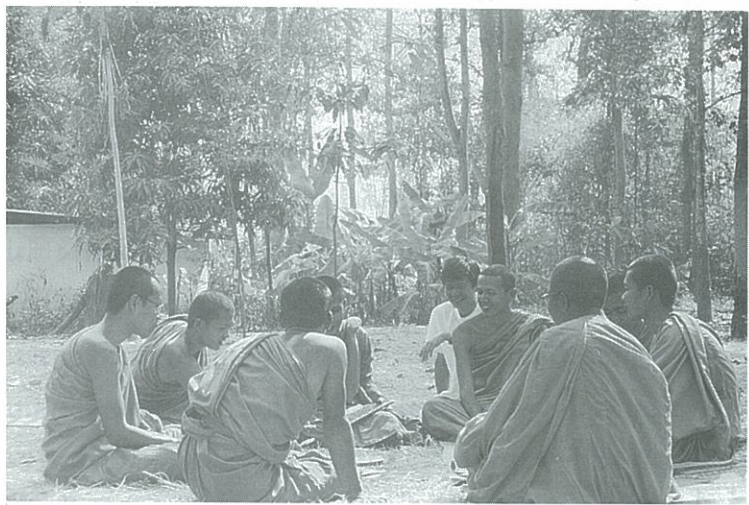
พระมหาเจิม

พระท่านก็ทำโครงการร่วมกับภาครัฐ เช่น สปอ. พยายามทำให้เกิดความเข้าใจกันว่าบทบาทพระเข้าไปสื่อสอนได้อย่างไรบ้าง”

แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดเสขิยธรรมขึ้นมา นั่นก็คือ “เริ่มจากแนวคิดหลักที่อยากให้มีการเรียนรู้ตัวเองของกลุ่มพระ โดยเฉพาะกลุ่มใหม่ ๆ ที่กำลังทำงานอยู่ ทั้งพระ แม่ชี และฆราวาสที่ทำงานอยู่ อยากให้มีโอกาสได้เรียนรู้ เพราะว่าสงสาร โอกาสที่ท่านไม่ค่อยได้จากทางกรมเท่าไร ซึ่งเขาจัดกันเฉพาะทาง ไม่ครอบคลุมมาถึงท่านเหล่านี้ ก็อยากเสริม ขณะเดียวกันวิธีการจัดเองเขาก็จัดเป็นรูปแบบมากเกินไป ในขณะที่ทางเสขิยธรรม เราเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ น่าจะเป็นเรื่องของวิถีชีวิตตลอดเลย ฉะนั้นตารางกิจกรรมรวมทั้งเนื้อหาหลักสูตรที่จัด จึงให้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็นเรื่องของชีวิต เรื่องของงานที่ท่านทำอยู่ การเรียนก็เป็นการเรียนรู้ชีวิตตนเองด้วย เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตพรหมจรรย์

พระภิกษุในกลุ่มเสขิยธรรม

ของท่านด้วยเรียนรู้ที่จะเป็นเครื่องมือในการทำงานของท่านด้วย นอกจากนั้นก็เป็นการเรียนรู้ที่จะเป็นกำลังซึ่งกันและกัน”

พระมหาเจิมกล่าวว่า ที่สำคัญ นี่จะเป็นมิติของการร่วมระหว่างธรรมวินัย พุทธธรรม หรือศาสนาเป็นตัวแกน กับการเรียนรู้ในเรื่องของวิถีชีวิตในเชิงของการปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน ประยุกต์กับเรื่องการทำงานของตัวเอง ไม่ได้แยกกัน ถือเป็นการเรียนรู้จากการทำงานไปด้วยกัน “นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องของการเรียนรู้เพื่อจะเชื่อมโยงหลาย ๆ ส่วนที่เป็นความจริงในสังคม บางวิชาจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องสังคมด้วย เรื่องวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ธรรมชาติ นิเวศต่าง ๆ”

ในส่วนของการศึกษาทางธรรมของผู้หญิงในสังคมไทยนั้น พระมหาเจิมแห่งเสถียรธรรม ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า

“ในอนาคต สตรีมีโอกาสมากขึ้น ได้รับการส่งเสริมจากสังคมในวงกว้างมากขึ้น ทั้งในระดับประเทศและสากล ในขณะที่เดียวกัน ก็มีโอกาสได้เรียนรู้ทางธรรมะด้วยแล้วก็มีพื้นฐานทางโลกจากการศึกษาตรงนี้ น่าจะเป็นบทบาทใหม่ที่จะขึ้นมาแทนพระ เพราะนักบวชชายนั้นบทบาทกำลังลดลงเรื่อย ๆ ภายใต้งैอนไขที่เป็นอยู่แบบปัจจุบัน จะไปไม่รอด ในขณะที่สตรีมีคนเข้าใจมากขึ้น นักบวชสตรีด้วย โดยเฉพาะเรื่องพรบ.การศึกษาฉบับใหม่ ก็เปิดโอกาสให้มากขึ้น การมีสถาบัน การมีกระบวนการเรียนรู้ ในรูปแบบทั้งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยพุทธธรรม เรียนรู้จากกระบวนการศึกษาชีวิตในชุมชน นี่จะเป็นบทบาทใหม่ที่เข้ามาแทนพระ นักบวชชาย นี่อาจเป็นความหวัง

ใหม่ที่สตรีก้าวเข้ามามีบทบาทหน้าที่สำคัญในสังคมไทย

สาวิกาสิกขาลัย ขอให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา

หลังจากทำโครงการต่าง ๆ เพื่อผู้หญิง เด็ก และสังคมมาเป็นเวลาช้านาน เสถียรธรรมสถานก็ได้เปิดตัวโครงการการศึกษาทางธรรมของผู้หญิง ภายใต้ชื่อ สาวิกาสิกขาลัย ขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๒ ที่ผ่านมา

สาวิกาสิกขาลัยคืออะไร ?

ผู้ที่จะตอบคำถามนี้ได้ดีที่สุดก็คือ ท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ผู้ก่อตั้ง สาวิกาสิกขาลัย นั่นเอง “คือชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้หญิงที่สนใจในธรรมทั้งหลาย ได้มีโอกาสทางการศึกษา มาช่วยกันสร้างสังฆะ สังฆะคือกลุ่มของคนที่มาอยู่รวมกันและมีการศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาคือศีล สมาธิ และปัญญา เป็นหมู่ของผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ โดยเน้นไปที่ผู้หญิง เนื่องจากเรามองเห็นโอกาสของผู้หญิงในสังคมไทยนั้นมีไม่มากนัก ทั้ง ๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าผู้หญิงสามารถบรรลุนิพพานได้ เพศไม่เป็นอุปสรรคเลย”

แรงบันดาลใจในการก่อตั้งสาวิกาสิกขาลัยนั้น เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงของแม่ชีคันสนีย์เอง เพราะจากการใช้ชีวิตของการเป็นผู้หญิงทางธรรมมา ๒๐ ปีนั้นท่านพบว่า การที่ผู้หญิงจะพัฒนาสติปัญญาของตัวเองในชุมชนที่มีทั้งพระและ

แม่ชีนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการมาก “ถ้าผู้หญิงคนนั้นเดินเข้าไปในวัดที่ให้โอกาสและส่งเสริมให้มีการเรียนการศึกษา ทั้งปริยัติและปฏิบัติ ก็โชคดีไป หรือว่าได้ครูบาอาจารย์ที่ดี มีเมตตาอดทนที่จะสั่งสอน แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นในทุกวัด เพราะก็จะมีผู้หญิงที่อยู่วัดเฉย ๆ และก็ไม่ว่าจะทำอะไรด้วย ไปรักษาศีลกินข้าววัด แต่ไม่ได้จำได้เรียนอะไร หรือบางท่านก็อาจเป็นแค่ผู้มาอาศัยวัดเท่านั้นเอง จากประสบการณ์ของเราเองพบว่า ผู้หญิงที่มีความปรารถนาอยากจะทำบวชเรียนในสังคมไทยนั้นมียู่ แต่โอกาสทางการศึกษาและสถานภาพของนักบวชหญิงมันคลุมเครือมาก”

ในขณะที่ผู้หญิงทางธรรมในศรีลังกามีโอกาสชัดเจนขึ้น พม่าก็ยังมีโอกาสทางการศึกษา เท่าที่มองก็เห็นมีที่บ้านเรา กับที่ลาวและเขมรเท่านั้นที่ยังคลุมเครืออยู่มาก”

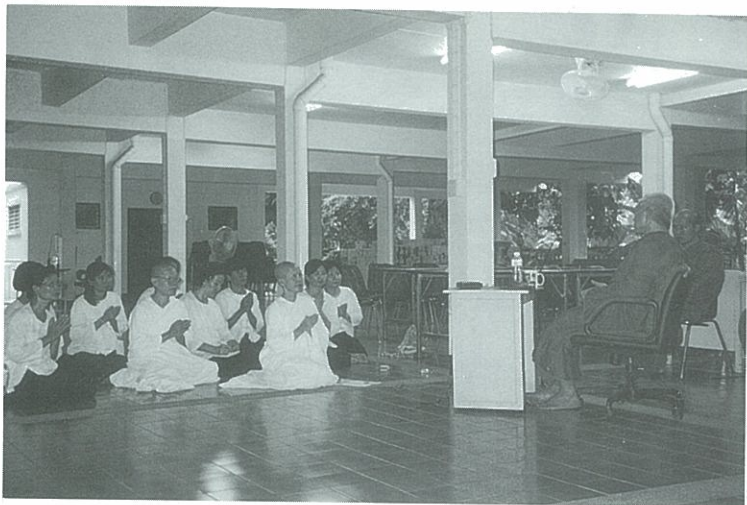
นอกจากความคลุมเครือที่แม่ชีคັນสนีย่อมเห็นแล้ว สิ่งที่ชัดเจนอีกประการหนึ่งที่ท่านได้พบจากการทำงานเผยแพร่ในชื่อของเสถียรธรรมสถานซึ่งใช้ชื่อว่า “สาวิกา” ก็คือ “มีคนที่เขียนจดหมายเข้ามาได้ตอบพูดคุยด้วยมาก ทำให้พบว่าผู้หญิงจำนวนมากทีเดียวที่ประสงค์จะใช้ชีวิตบนเส้นทางพรหมจรรย์ คือมีความตั้งใจของผู้หญิงกลุ่มนี้อยู่ เพียงแต่ว่าจะมีชุมชนที่เปิดโอกาสให้เป็นชุมชนของนักบวชหญิงที่จะมีข้อวัตรปฏิบัติที่ส่งเสริมให้อยู่ร่วมกันอย่างงดงาม มีวิถีชีวิตแห่งการศึกษาที่ไปด้วยกัน เหมือนชุมชนชาวพุทธดั้งเดิมที่บวชแล้วต้องเรียน โดยใช้หลักไตรสิกขา รักษาศีล ฝึกสมาธิและเจริญปัญญา อย่าง

ส่งเสริมให้มีวิถีชีวิตที่เกื้อกูลกัน หรือเปล่าเท่านั้นเอง”

หากที่สำคัญยิ่งยวดก็คือ แม่ชีต้นสนนิยมมองว่า “ถ้าโลกนี้มีผู้หญิงทางธรรมในศาสนาที่ออกมาทำงานเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษยชาติได้อย่างมีศักยภาพมากขึ้นเท่าไร ปัญหาในสังคมก็จะน้อยลง ความรุนแรงในเด็กและผู้หญิงก็จะน้อยลง แทนที่จะไปตั้งรับทำงานเพื่อช่วยเหลือคนที่ถูกทารุณกรรมมาแล้ว ทำไมเราไม่พลิกเอาพลังงานส่วนนี้ไปทำงานในเชิงรุกและสร้างชุมชนหรือสังฆะของผู้หญิง เป็นกลุ่มคนที่จะประกาศตัวเลยว่า ถ้าเรามีอุดมการณ์คล้ายกัน มีทิวทัศน์เหมือนกัน มีวิสัยทัศน์ในการมองโลกอย่างคนที่จะรับผิดชอบร่วมกัน เรามาช่วยกันไหม”

โครงการนำร่องของสาวิกาสิกขาลัยเกิดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๒ ที่ผ่านมา โดยใช้ระยะเวลา ๖ เดือน มีผู้เข้าร่วมโครงการราว ๔๐ กว่าคน โดยมีธรรมะเป็นแกนหลักในการใช้ชีวิตร่วมกัน

“ในโครงการนำร่องนี้ เราจะมีภารกิจด้วยกันด้วยเพื่อเป็นการตรวจสอบกันว่าเรามีโอกาสได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันแล้ว กล้าเผชิญใหม่ และมีการเรียนทางด้านปริยัติด้วย เพื่อจะได้ไม่หลงทางเวลาที่ไปปฏิบัติ และชุมชนของสาวิกาสิกขาลัยยังเน้นเรื่องการภาวนาในทุก ๆ การกระทำ ต้องถือการทำงานเป็นฐานแห่งการภาวนาคือการยกจิตให้เจริญในขณะที่ทำงาน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบการนั่งปฏิบัติหรือว่าเดินจงกรมเท่านั้น เรื่องธรรมะเราต้องศึกษาในวิถีชีวิตจริง ๆ เอาความจริงเป็นตัวตั้ง แล้วมีวิชาเป็นปัจจัยส่งเสริม ทุกอย่างเป็นธรรมะหมด ส่วนวินัยก็คือสิ่งที่

กราบรายงานเรื่องสาวิกาสิกขาลัยกับท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก

จะส่งเสริมให้เราสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างงดงาม ได้อย่างมี
ปกติสุข”

หลังโครงการนำร่องผ่านพ้น สาวิกาสิกขาลัยวางแผนว่า
จะสามารถเปิดอย่างเป็นทางการได้ในปี ๒๕๔๓ โดยหลักสูตร
นั้นก็จะเป็นหลักสูตรที่วางไว้กลาง ๆ และปรับเปลี่ยนได้ “จะ
เป็นการเรียนที่ทำให้เรามีชีวิตทันสมัยอย่างแท้จริงคือมีปัจจุบัน
ขณะที่ไม่ทุกข์ อยู่ในปัจจุบันอย่างคนที่พัฒนาตัวเองให้รอด
และใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นได้อย่างศานติ”

แม่ชีศันสนีย์ยังได้กล่าวถึงการศึกษาในภาคปฏิบัติของ
สาวิกาสิกขาลัยอีกด้วยว่า “การปฏิบัติขั้นพื้นฐานก็คือ การใช้
ชีวิตของเราไม่ว่าจะเป็นกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ให้อยู่ใน

ห้องเรียนอภิธรรมท่ามกลางธรรมชาติ

วางแผนยุทธศาสตร์การจัดตั้งองค์กร

ฝ่ายกุศลในทุก ๆ การกระทำ เพื่อว่าจะไม่ทำให้ใครเจ็บปวด เพราะเราจะดูแลชีวิตของเราด้วยความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม และนี่ก็เป็นอันสงส้อย่างมากสำหรับสังคมด้วย”

ผู้หญิงที่จะเข้ามาศึกษารวมที่สาวิกาสิกขาลัยยังไม่จำเป็นต้องบวช แต่ต้องรักษาศีลและกินนอนอยู่ที่นี้ในรูปแบบของชุมชน โดยมีการจำกัดอายุคร่าว ๆ ไว้ระหว่าง ๑๕-๕๕ ปี จำนวนที่คาดว่าจะรับได้ คือรุ่นละ ๒๐ คน โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ “เราใช้วิธีการสร้างชุมชนแห่งธรรมคือมาเรียนรู้ที่จะขัดเกลากิเลส และทำงานด้วยกัน แล้วปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ชาวบ้านเขาเห็น เขาก็เล็งดูเอง อย่าไปหลอกลวงเขาก็แล้วกัน”

ในส่วนของงบประมาณนั้น “เราต้องพึ่งตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ก็ต้องบอกว่าเรามีเพื่อนที่ดีในสังคมที่ช่วยกัน เช่น อาจารย์จักรพันธ์ โปษยกฤต เมตตาให้ภาพมาทำ การ์ดหาทุน โดยจะนำเงินมาสนับสนุนการศึกษาของสาวิกาสิกขาลัย เป็นต้น และยังมีท่านอื่นที่แบ่งปันเวลาและพลังงานมาช่วยกันสร้างโอกาสร่วมกันมากมาย เราถือว่าคนคือทุนที่สำคัญที่จะทำให้งานนี้สำเร็จด้วย”

การศึกษาทางธรรมของสาวิกาสิกขาลัยนั้นจะเป็นการเรียนตลอดชีวิต ไม่มีการเรียนจบ และการวัดผลก็คือ การมองเห็นพัฒนาการของแต่ละคนที่แข็งแกร่งขึ้น เป็นอิสระมากขึ้น

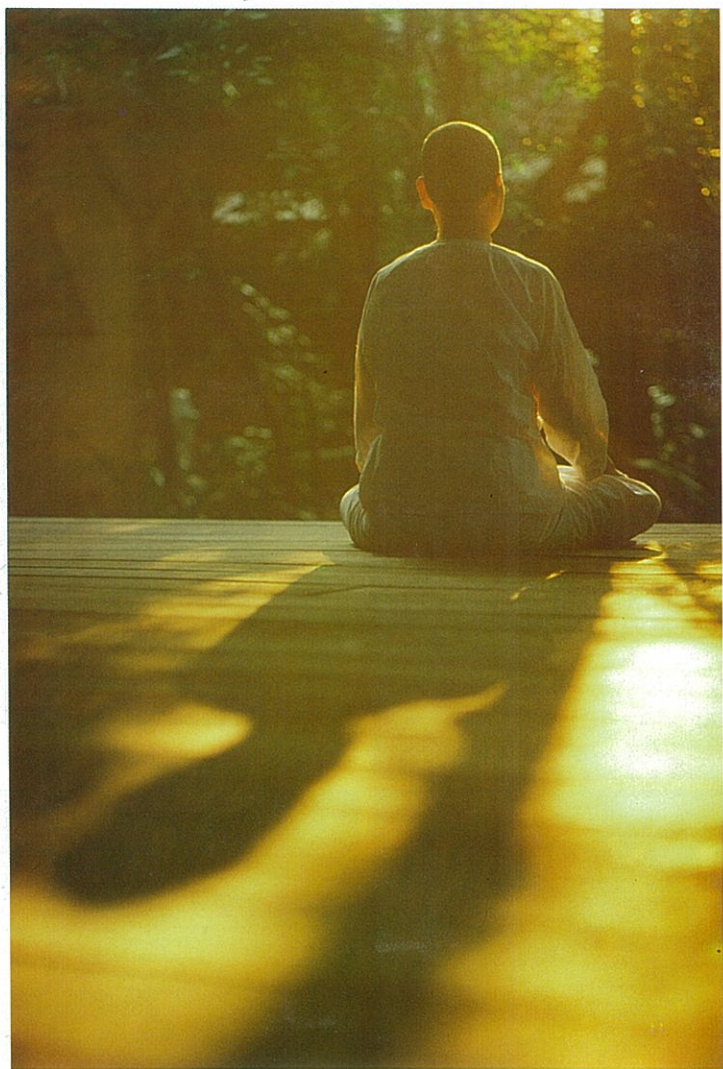
“ที่บอกว่าเรียนไปตลอดชีวิตนั้นหมายความว่าเรียนไปตลอดชีวิตไม่ว่าเราจะอยู่ที่ไหนก็ตาม เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการสาวิกาสิกขาลัย เราจะได้เรียนรู้ ได้วิธีการปฏิบัติ ที่นี่จะเป็น

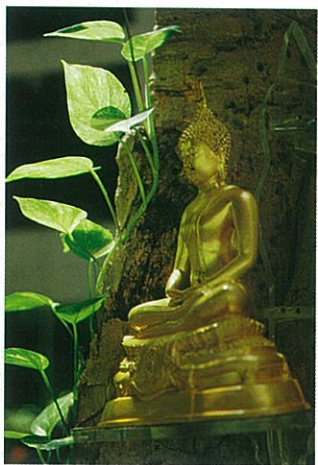
ฐานของพวกเขาและไม่ว่าจะออกไปทำงานที่ไหน ในชนบทหรือต่างประเทศ จะสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันได้เสมอ เพราะถึงที่สุดแล้วเราจะไม่เก็บคนเหล่านี้เอาไว้ เราเชื่อว่าลูกไม้ต้องกระเด็นไกลต้น บางคนเขาอาจจะกลับบ้านต่างจังหวัดไปสร้างชุมชนของเขาเอง บางคนอาจจะไปเป็นธรรมทูตในต่างประเทศ บางคนอาจกลับไปสอนหนังสือ บางคนไปเป็นที่ปรึกษาของรัฐ”

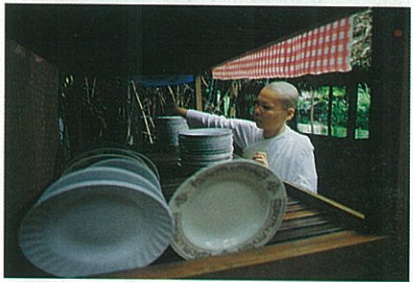
และในวันนั้นนั่นเอง ที่สังคมไทยจะได้มีธรรมทายาทฝ่ายหญิงออกไปทำงานอยู่ ณ ทุกหย่อมย่านของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายสูงสุดที่วางเอาไว้วันนั้นคือ ‘ขอให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา’ ถ้าผู้หญิง ๑ คนมีสติปัญญาขึ้นมา คิดดูสิว่าใครจะได้ประโยชน์ ไม่ใช่ผู้หญิงหรือผู้ชาย แต่เป็นมนุษยชาติ!”

ท่านที่สนใจทางเลือกของการศึกษาทางธรรม สามารถติดต่อแต่ละแห่งได้ที่

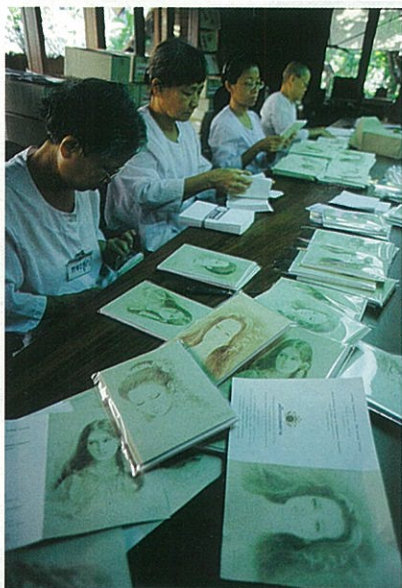
๑. เสมสิกขาลัย ไทโร. ๘๖๐-๒๑๙๔
๒. โครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ไทโร. ๙๒๙-๒๒๒๒ ต่อ ๑๐๓
๓. สาวิกาสิกขาลัย ไทโร. ๕๐๙-๐๐๘๕, ๕๑๐-๔๗๕๖
๔. เสขิยธรรม ไทโร. ๔๓๗-๙๔๔๕

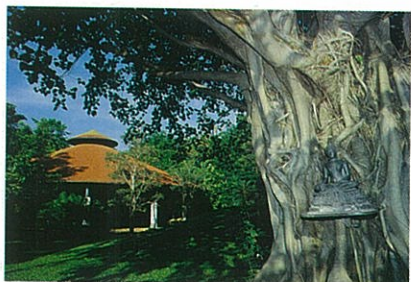

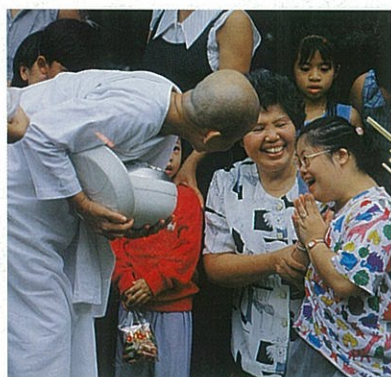

พุทธทาส วิจิตรพงศ์

“การศึกษาชนิดสุนัขหางด้วน
เป็นการศึกษาที่ไม่เต็มยังบกพร่องอยู่;
รู้แต่หนังสือกับรู้แต่ทำมาหากินอาชีพเท่านั้น,
รู้แต่หนังสือกับอาชีพเท่านั้น,
นี่การศึกษาหมาหางด้วน
ถ้าหางไม่ด้วน ต้องรู้ธรรมชาติด้วย
ว่าจะเป็นคนกันอย่างไร จึงจะไม่มีควมทุกข์”

พุทธทาสภิกขุ

ดร.อุทัย ดุลยเกษม

เรียนรู้อย่างไรให้พ้นทุกข์

ปัจจุบัน เส้นทางการศึกษาเปิดให้ผู้คนในสังคมมีทางเลือกมากขึ้น จากรูปแบบเดิมที่เคยให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบรวมศูนย์ และจำกัดช่องทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่ไว้เพียงแค่การสอน อ่านจากตำรา และท่องจำ ก็เริ่มมีการให้ความสนใจกับช่องทางและกระบวนการเรียนรู้ที่อื่นอย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วทุกภาค และผู้เป็นแกนนำความเคลื่อนไหวนี้มาจากผู้คนทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งการขยายฐานการเรียนรู้ของชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นนี้เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่หลากหลายสามารถศึกษาหาความรู้ได้ในแนวทางที่ตนเองต้องการ และสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เอื้อต่อวิถีชีวิตตามที่แต่ละคนปรารถนา

ความตื่นตัวในด้านการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและคนในชุมชนนี้ หากจะเทียบกับการจัดการศึกษาในระบบซึ่งเป็นการศึกษากระแสหลักของประเทศไทยมานานนับศตวรรษ การศึกษาชุมชนก็นับว่าเพิ่งอยู่ในระยะเริ่มต้น เช่น

เกี่ยวกับการศึกษาของนักบวชสตรี

เนื่องจากปรัชญาพื้นฐานของการศึกษาควรดำรงอยู่บนความหลากหลาย 'วิถีแห่งชีวิต' ฉบับนี้จึงได้รับเกียรติจากนักวิชาการผู้หนึ่งซึ่งมีความเชื่อว่า *ความหลากหลายคือธรรมชาติ คือความปกติ*

ดร.อุทัย ดุลยเกษม

หนึ่งในนักคิดแถวหน้าของสังคมไทยที่มีกระบวนการคิดอันชัดเจนในการมองปัญหาสังคมในเชิงวิเคราะห์ มีวิธีการนำเสนอที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา และมุ่งประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ บนพื้นฐานประสบการณ์ทำงานในภาครัฐและภาคเอกชน อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร อดีตคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ อดีตผู้อำนวยการมูลนิธิเด็ก อดีตผู้อำนวยการมูลนิธิสตรี-สฤณีวงศ์ และเป็นทีปรึกษาด้านการศึกษา การวิจัย การพัฒนาขององค์กรทั้งในและต่างประเทศ ปัจจุบันเป็นผู้ำนวยการฝ่ายวิชาการโครงการ 'รุ่งอรุณ' สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

อาจารย์ให้ความหมายในเรื่องการศึกษาของนักบวชสตรีอย่างไรคะ

ก่อนอื่นต้องดูว่า 'การศึกษา' หมายถึงอะไร ซึ่งในทางพุทธก็คือ 'สิกขา' เป็นการฝึกอบรมมนุษย์ใน ๓ เรื่องด้วยกัน คือในเรื่องศีล สมาธิ และปัญญา ที่รวมเรียกว่าไตรสิกขา

ในการจะวางแนวทางเพื่อจัดการศึกษาใด ๆ ก็ตาม จะ

ต้องดูว่า อะไรคือเป้าหมาย เพื่ออะไร

กล่าวโดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามหลักพุทธศาสนานี้ชัดอยู่แล้ว คือวิถีทางที่เป็นไปเพื่ออิสรภาพของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย ๒ ส่วน นั่นก็คือ อิสรภาพทางกาย และอิสรภาพทางจิตวิญญาณ ถ้าการจัดการศึกษานี้มุ่งสู่ความเป็นอิสระ ก็เป็นชีวิตที่พ้นทุกข์

ถ้าหากเราจะจัดการศึกษาให้กับนักบวชสตรี อาจารย์เห็นว่า ควรจะต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาอย่างไร

ยุทธศาสตร์คือแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย ซึ่งในทางพุทธก็คือความพ้นทุกข์ สำหรับ ‘ยุทธศาสตร์’ ที่จะนำชีวิตไปสู่ความเป็นอิสระและพ้นทุกข์ได้นั้น พระพุทธองค์ได้ทรงจัดไว้แล้วอย่างชัดเจน เพียงแต่ท่านไม่ได้ใช้คำว่า ‘ยุทธศาสตร์’ เท่านั้น

จัดไว้อย่างไรคะ

พระพุทธองค์ได้ทรงจัดยุทธศาสตร์การศึกษาไว้ ๒ ส่วน คือ ส่วนปริยัติ และส่วนปฏิบัติ โดยที่ได้ทรงจัดวางระเบียบไว้ชัดเจน ซึ่งกว่าจะเป็นวิธีการเหล่านั้นก็ทรงทดสอบด้วยพระองค์เอง ตั้งแต่ตัดสินใจพระทัยออกผนวช เข้าไปศึกษาเป็นศิษย์กับ ฤาษีดาบสในสำนักต่าง ๆ ได้ผ่านการศึกษาและรู้จริง แต่เมื่อทรงยังไม่พบวิธีพ้นทุกข์ ก็ทรงหาวิธีการของพระองค์เองจนกระทั่งตรัสรู้ ดังนั้นจะเห็นว่าวิธีการเรียนตามศาสนาพุทธนี้เป็น learning by doing ไม่ใช่ learning by memory คือไม่ได้ให้เราเรียนรู้จากการอ่าน การท่องจำ หรือทำความเข้าใจกับการ

อ่านแต่เพียงอย่างเดียว
และเมื่อย้อนกลับไปดู
อย่าง ‘เลาะตะเข็บ’ จะ
เห็นว่ายุทธศาสตร์ของ
พระพุทธองค์มีทั้งปริยัติ
และปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้
เห็น ‘องค์ความรู้’ ทั้งหมด
หรือ ‘body of know-
ledge’ ที่เป็นความรู้ทาง
ธรรมชาติ
ความเป็นธรรมชาตินี้
อย่างไรคะ

ธรรมชาติมีคุณลักษณะที่คนจำนวนมากมองไม่เห็น nature
of nature นั่นคือสิ่งมีชีวิตอยู่ในวัฏจักรของการเกิดแก่เจ็บตาย
ดูเป็นเรื่องธรรมดาณะ...แต่เป็นความทุกข์ ทุกข์ทั้งกายและใจ
พิจารณาอย่างแยบคายแล้วจะเห็นสมุทัย เหตุแห่งทุกข์ เห็น
นิโรธ หนทางดับทุกข์ แนวทางการศึกษาเพื่อให้พ้นทุกข์ก็คือ
มรรคมีองค์แปด ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ พระพุทธ-
เจ้า ท่านเห็นการเกิดแก่เจ็บตายของคนทั้งที่อยู่ในบริบทที่พร้อม
พร้อมสะดวกสบาย ท่านเห็นในสิ่งที่ผู้อื่นมองไม่เห็น ดังนั้นการ
ที่พวกเรารุ่นหลังจะสามารถเห็นได้ก็คือศึกษาตามแนวทางนี้ คือ
ทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ ปริยัตินั้นกล่าวถึงพระธรรมวินัย แต่
ส่วนหนึ่งเป็นการตีความยุคหลังตามอรรถกถา ส่วนปฏิบัติก็คือ

ไตรสิกขา

ถ้ารู้ทั้งปริยัติและปฏิบัติแล้วจะเริ่มต้นอย่างไรคะ

รู้นี่ต้องกลับไปถามว่ารู้อย่างไร ผมยกตัวอย่างง่ายๆ ของการรู้เรื่อง ‘จาคะ’ ในทางปริยัติรู้ว่าเป็นการบริจาค การทำทาน การเสียสละ การสอนโดยเริ่มต้นด้วยการให้ แต่กลับไปดูในแนวทางปฏิบัติ ในสังคมเราทุกวันนี้มีแต่รับ พระบางวัดยังเก็บโอวัลตินที่คนเอามาถวายไว้จนแข็ง อย่างนี้ถ้าพระองค์ยังไม่เป็นตัวอย่างของการให้ คนจะเรียนรู้ได้อย่างไร ดังนั้นยุทธศาสตร์ง่าย ๆ ในแง่ของจาคะคือการเริ่มต้นด้วยการให้ และการให้ก็ต้องเป็นไปอย่างปล่อยาง แต่ทุกวันนี้ลองหันไปดู คนบางกลุ่มบริจาคเพราะอยากได้สายสะพาย ในขณะที่พระพุทธศาสนาสอนให้บริจาค แบ่งปันด้วยความเมตตากรุณา

ถ้ามีสถาบันสักแห่งหนึ่งจะทำเรื่องการศึกษาของนักบวชสตรีหลักสูตรควรจะต้องเป็นอย่างไร

ก่อนอื่นต้องถามก่อนว่าแนวคิดของหลักสูตรคืออะไร และเราจะเน้นอะไรเป็นหลัก การศึกษาในปัจจุบัน เราจัดประเภทและระบบให้กับความรู้ อย่างที่เรียกว่า systematize และ categorize ความรู้นั้นมีอยู่ในธรรมชาติแล้ว แต่เรามาจัดประเภทให้มัน เช่น ปลาต้องอยู่ในน้ำ เรามา classify มันใหม่

เมื่อเราพูดถึงหลักสูตรในแง่ของปริยัติ ซึ่งเป็นตัวความจริง แล้วเราก็มา prioritize คือมาจัดลำดับดูความยากง่ายของวิชา อย่างที่กระทรวงศึกษาธิการทำก็ทำจากความง่าย เริ่มนับตั้งแต่ศูนย์ เราก็มาดูว่าจะจัดลำดับความสำคัญเพื่อส่งเสริม

ในแง่ของปริยัติอย่างไร ดูตั้งแต่เริ่มต้น คุณมีพลังของผู้ที่จะมาเรียน ธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งแตกต่างกัน ความแตกต่างประการหนึ่งก็คือ pace of learning หรือก้าวของการเรียนรู้ของแต่ละคน เหมือนคนเดินก้าวอย่างไม่เท่ากันนี้แหละ การเรียนรู้ก็มีก้าวของการเรียนรู้ไม่เท่ากัน ขณะเดียวกัน ก็มีบางอย่างที่เป็นลักษณะร่วมที่เราสามารถเอามาใช้ได้ หลายเรื่องที่เราต้องคิด และต้องมาคุยกันแง่ของการคิดนี้มันแยบคายมาก ไม่ใช่เรื่องที่จะมาถามว่าจะเอาอย่างไรกัน หรือเป็นเรื่องตายตัว

คุยกันนี้หมายถึงถึงว่า...

คุยกันถึงสาระว่า ในแง่ของปริยัตินี้มีอะไรที่สำคัญ แล้วดูว่าวิธีการใดที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาเป็นส่วนหนึ่ง แต่จะต้องดูว่าจะจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ การเรียนการสอนหรือศึกษาทางพุทธ สิ่งที่เราต้องคิดกันให้มากนี้ไม่ใช่ตัวเนื้อหาสาระ ผมว่าเราต้องดู How ช่องทางการเรียนรู้ของมนุษย์มีอย่างหลากหลาย แต่ทุกวันนี้เราไม่สนใจ How แต่เราสนใจ What ซึ่งเมื่อพิจารณา How ในการศึกษาทางธรรมะแล้วเป็นเรื่องยิ่งใหญ่มาก และเป็นเรื่องที่จะต้องมาร่วมคุยกันพิจารณาว่าทำอย่างไรเราจะได้ How เหล่านี้มา มีการเสนอผลงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ ในออสเตรเลียเมื่อไม่นานมานี้ยืนยันชัดเจนว่า หลายเรื่องที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เรื่องระบบคุณค่า เรื่องค่านิยม เรื่องความรู้สึก เด็กเรียนรู้เกือบ

หมดก่อนอายุ ๓ ขวบด้วยซ้ำ แต่เราเรียนอะไร เราเรียนเรื่องเทคนิคกันทั้งนั้น การรู้คุณคนเรามาเรียนรู้ตอนโตที่ไหน เรียนตอนเด็ก ก่อนเข้าโรงเรียน แต่การเรียนหนังสือ เราเรียนในทางตรงกันข้ามทั้งนั้น ยิ่งเรียนยิ่งงมงายขึ้น แทนที่จะเรียนให้เป็นคนเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ผมคิดว่าการที่ประเทศนี้ทุกวันพระนี้ไม่ได้ผลหรอกครับ เพราะเน้นที่ reception คือการรับรู้ การศึกษาในประเทศเราไปได้แค่การรับรู้ แต่เราไม่เรียนรู้

ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้และการรับรู้นี้เป็นอย่างไรคะ

ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ ก็เรื่องการสูบบุหรี่ คนที่รับรู้ว่าการสูบบุหรี่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ถ้าอยู่แค่ขั้นรับรู้อาจจะไม่เลิกสูบ แต่ถ้าเข้าใจว่าผลเสียเกิดจากบุหรี่ที่มีนิโคตินและการสูดควันเข้าไปทำให้นิโคตินเข้าไปทำปฏิกิริยากับเคมีในร่างกายคน เกิดปฏิสัมพันธ์กัน ดังนั้น ไม่ว่าจะปริมาณนิโคตินที่เข้าไปในร่างกายจะมากหรือน้อยก็ตาม แต่คงที่สำหรับคนคนนั้น เช่นคุณสูบหนึ่งมวน ผมสูบหนึ่งมวน ปริมาณนิโคตินเท่ากัน แต่ผลที่เกิดขึ้นเป็นผลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวที่ป้อนเข้าไปคือบุหรี่ และตัวเคมีในร่างกาย ถ้าไม่เข้าใจอย่างนี้ แสดงว่ารับรู้ว่าบุหรี่เป็นโทษต่อร่างกายแต่ไม่เข้าใจว่าทำให้เกิดโทษต่อร่างกายได้อย่างไร ดังนั้นการเรียนรู้ต้องผ่านกระบวนการทำความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ แล้วการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ต้อง transform ตัวเอง นั่นคือมีการปฏิบัติตามสิ่งที่รับรู้และเข้าใจมา ตัวอย่างทางพุทธ อย่างพระบวชมา ๑๐-๒๐ พรรษา แต่ยังทำผิดอย่างที่เกิดกรณีต่าง ๆ มากมายในสังคม นั่นหมายความว่า

ว่าไม่ได้มีการเรียนในด้านพุทธธรรม นับเป็นความผิดพลาดในกระบวนการเรียนรู้ และพระสงฆ์จำนวนมากไม่เชื่อว่าชีวิตนี้เป็นทุกข์ แปลว่าในเบื้องต้นคือเราไม่ convince ในวิธีการของพุทธ ดังนั้นถึงแม้จะมีความรู้ในเรื่องของพุทธธรรมเพิ่มขึ้นมา แต่ก็ เป็นความรู้ในชั้นการรับรู้เท่านั้น ต้องมีอีกขั้นต่อมาคือชั้นทำความเข้าใจในสิ่งที่รับรู้ นั่นคือต้องเข้าใจในความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง เข้าใจความเป็นไปของชีวิต และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามสิ่งที่รับรู้และเข้าใจมา

หรือตัวอย่างเรื่องศีล ไม่ว่าจะศีลห้าหรือศีลแปดนี้เป็นเรื่องที่เรารับรู้กันหมดแล้ว แต่ปัญหาคือไม่เรียนรู้ การรับรู้ นั้นเป็นเพียงขั้นต้นของกระบวนการเรียนรู้เท่านั้น ส่วนใหญ่การเรียนรู้ของเราเป็นการรับรู้ที่ค่อนข้างจะ static คือเป็นการรับรู้ที่หยุดนิ่ง ตายตัว ไม่ dynamic คือไม่พลวัตไปตามสภาพสังคม เช่นศีลข้อปาณาติปาตาฯ เราตีความแค่นั้น อย่งไรในสังคมที่มันสลับซับซ้อน เราจะทำอย่างไรในการต้องร่วมสังฆทานไปช่วยรบกกรณีติมอรรถะวันออก ประเด็นเหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องมาคุยกัน

กระบวนการเรียนรู้ของนักบวชสตรีเป็นอย่างไรคะ

ต้องดูความหมายของกระบวนการเรียนรู้ก่อน กระบวนการเรียนรู้ก็คือช่องทางการเรียนรู้ของคนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย บางคนเรียนรู้จากการเลียนแบบ การปฏิบัติ การฟัง การเห็น การสังเกต การสัมผัสจากของจริง การอ่าน การได้ยิน ซึ่งในการจัดการศึกษาเราก็ควรจัดให้มีช่องทางบรรยากาศของการ

เรียนรู้ให้มีเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่จำกัดอยู่แค่การสอนซึ่งเป็นแนวตั้งทางเดียว แต่ควรให้มีแนวราบ คือมีการแลกเปลี่ยน มีการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน เมื่อคนเรียนรู้ได้หลายช่องทางเช่นนี้ เราควรจัดให้มีบรรยากาศของการเรียนให้มากขึ้น การเรียนรู้แบบแนวตั้ง คือสอนเพียงอย่างเดียว ควรให้มีแบบแนวระนาบ คือมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันด้วย

ที่ผ่านมาการเรียนศาสนาของเรากลับเลือกใช้วิธีที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้มากนัก ซึ่งก็อาจจะใช้ได้ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีอะไรให้คนต้องวอกแวกมาก เราเรียนกันมาโดยวิธีมุขปาฐะ โดยให้สวดมนต์ มีการลงโบสถ์พร้อมกัน ทางหนึ่งก็ดีนะ แต่ปัญหาคือเป็นการสอนโดยวิธีให้ท่องจำ เป็นการสอนแนวตั้งทำให้ขาดการทำ ความเข้าใจ แต่จำได้หมด ท่องได้หมด และยิ่งเมื่อเราไปเน้นเรื่องการเรียนบาลี เอก อุ ทั้งหลาย ซึ่งเป็นเรื่อง linguistic ต้องท่อง แปล ที่จริงการเรียนบาลีก็เป็นเรื่องจำเป็นในการแปล พุทธศาสนา แต่ไม่ได้เรียนเนื้อหาของพระพุทธศาสนา ดังนั้นเรา

จึงเห็นพระสงฆ์องค์เจ้าเปรียญห้า เปรียญเจ็ด ไม่ค่อยเข้าใจ
เรื่องเนื้อหาของพุทธธรรม

อาจารย์คิดว่าการเรียนรู้ของนักบวชสตรี แตกต่างกับพุทธ-
บริษัททั่วไปหรือไม่ ในที่นี้อาจจะหมายถึงอุบาสิกา หรือผู้หญิง
ยึดถือปฏิบัติพุทธธรรม แต่ไม่ได้บวชคะ

สิ่งที่ต้องมาพิจารณาคือ การเป็นนักบวชเป็นอย่างไร
และเป็นเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้หรือไม่

มองในแง่สัญลักษณ์ การมาโกนหัวแล้วนุ่งห่มขาว เป็น
reminder เตือนให้รู้ว่าเป็นแม่ชี แต่วิธีการปฏิบัติของผู้หญิงที่
เป็นแม่ชีกับเป็นฆราวาสก็แตกต่างกัน การแต่งเครื่องแบบ
นักบวชก็เป็นวิธีการสร้างรั้วอย่างหนึ่ง ให้รู้ว่าโกนหัวอยู่นะ ห่ม
ขาว ห่มเหลืองอยู่นะ ในแง่ของการปฏิบัติ ถ้าเรายังอยู่บ้าน
เรือนอาจจะทำไม่ได้เท่ากับอยู่วัดหรืออยู่ในสถานที่ปฏิบัติธรรม

ช่องทางการเรียนรู้ของในแง่ของวิธีการทางพุทธ เริ่มต้น
ด้วยที่จะต้อง มี 'รั้ว' ก่อน ถึงจะเรียนรู้ได้ นั่นคือจะต้องมี 'ศีล'
มี 'สติ' เช่น เราไม่ควรไปในสถานที่ที่โคจร ร้านอาหาร ผับ ไป
ในที่แบบนี้จะไปเรียนรู้อะไร สำหรับพระ รั้วก็มี ๒๒๗ เสา
รั้วนี้มีไว้ป้องกันอวิชชา เช่นรั้วต้นหนึ่งก็ป้องกันไว้ว่าไม่ควรจะ
ไปนอนบนเตียง บนฟูก กอดหมอนข้าง นี่เป็นตัวอย่างที่มาจาก
ประสบการณ์ของพระพุทธเจ้าว่าตามธรรมชาติของมนุษย์
ตัวโลภะ โทสะ โมหะ นี้ถูกกระตุ้นเร่งเร้าขึ้นโดยปัจจัยภายนอก

การมาบวช การโกนคิ้ว โกนหัว เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผม
เรียกว่า 'รั้ว' เป็นปัจจัยซึ่งเอื้อให้ไปสูเป้าหมายปลายทางได้

มากกว่าพุทธบริษัทอื่น ถ้าทุกอย่าง constant นะ คือไม่มีเงื่อนไขอื่น ๆ ก็อาจจะจริงที่ผู้มาบวชอาจจะมีโอกาสดีกว่าผู้ที่ไม่ได้มาบวช...แต่ถ้าบวชไปแล้วไม่อยู่ในสถานภาพที่ conducive ในการเรียนรู้ ก็ไม่แตกต่างอะไรกับการใส่กระโปรง หากจะมีจุดอ่อนในกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาทางธรรมนี้ อาจารย์คิดว่าคืออะไร

ผู้ที่จะมาบวชต้องเชื่อตามหลักศาสนาพุทธ ที่เห็นว่าการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นทุกข์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว ถ้าไม่เห็นว่าการเกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นทุกข์ อย่างนี้จะมาบวชทำไม การเรียนรู้หรือการปฏิบัติจะต้องเริ่มต้นจากการมีความคิดที่ถูกต้องและชัดเจน และเมื่อปฏิบัติผิด ก็ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ต้องการ สำหรับวิธีการที่เราใช้จะต้องสอดคล้องกับแนวทางในการศึกษา คือส่วนของปริยัติก็ต้องรู้ก่อน แล้วก็รู้ส่วนของ practice และลงมือทำ

ในการให้ความรู้ในปัจจุบันส่วนใหญ่เราใช้วิธีการสอนมากกว่าการเรียนรู้โดยวิธีอื่น และการสอนพุทธศาสนาที่เริ่มต้นด้วยอภินิหาร เพียงแค่เริ่มต้นก็เป็นวิธีการที่เกือบจะตรงกันข้ามกับแนวคิดปรัชญาพื้นฐานของพุทธ พุทธนี้ย้ำว่าอย่าเชื่อตามหลักกาลามสูตร แต่ที่เห็นอยู่ทุกวันนี้คือจะทำอะไรก็แล้วแต่ ต้องมีอภินิหารก่อน ต้องมีพิธีกรรมก่อน แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าพิธีกรรมจะใช้ไม่ได้ณะครับ พิธีกรรมเป็นเพียงอุบายอย่างหนึ่งคือใช้ได้ แต่เฉอิญเราไม่ฉลาดพอที่จะใช้ เราไปยึดติดกับเทคนิคมากกว่าที่จะยึดเนื้อหา ซึ่งที่จริงพิธีกรรมไม่ใช่เรื่องที่

เสียหาย เพียงแต่ใช้เป็นเครื่องมือนำไปสู่ความรู้ในเชิงพุทธ เพียงแต่เราไม่รู้เท่าทันวิธีใช้ เหมือนกับการใช้เทคโนโลยี ใช้คอมพิวเตอร์ เราติดมันเหมือนเราเป็นทาส ความสำคัญที่ต้องพิจารณากันก็คือ ใช้อย่างไรให้รู้เท่าทัน อย่างรถยนต์ โดยเนื้อหาของระฆังของมันเป็นเพียงพาหะนำเราไปสู่จุดหมาย ให้มันแข็งแรง ปลอดภัย ผมไม่เห็นเป็นประเด็นสำคัญว่ามันจะแรงกี่ซีซี โดยเนื้อหาของระฆังนี้นำไปสู่การเรียนรู้ทั้งสิ้น

การเรียนรู้ทางพุทธไม่ใช่เรื่องของเทคนิค แต่เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้คนใช้ชีวิตให้ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ เราต้องคิดเรื่อง How ให้ละเอียด แต่ก็มีพื้นฐานจากของเดิมอยู่ อย่างพระสงฆ์เมื่อเข้ามาอยู่รวมกันเป็น total institution ก็ถือเป็นบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการที่เรามีพระธรรมวินัย มีอริยวินัยก็คือการทำให้เกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ทั้งหมดเกิดขึ้นได้เมื่อสภาวะเรามีลักษณะเอื้อต่อการเรียนรู้ (conducive)

ที่ต้องพิจารณาอีกเรื่องก็คือ ‘เครื่องมือ’ เพราะบางที่เราที่ใช้ไม่เหมาะ เช่น เราอยากจะชุดบ่อปลา แต่เราไปชุดด้วยพลั่ว บ่อปลามันอาจจะต้องใช้เทคโนโลยี ทุกครั้งเรามักจะใช้วิธีการเดียว เหมือนที่เขาว่า จะทำอะไรก็ใช้ค้อนอันเดียว พลั่วก็มีเครื่องมืออื่นก็มี คนเขาไปถึงไหน ๆ กันแล้ว แต่เราอาจจะไม่รู้ถึงวิธีการใช้เครื่องมือมากขนาดนั้น เพียงแต่เรารู้หลัก ๆ ก็ได้ ดังนั้น วิธีการจัดการทั้งหลายไม่ต้องเร่ง ไม่ต้องไปรีบด่วนว่า คนที่ไม่รู้ หรือวิธีการอื่นเป็นเรื่องโง่เง่าเต่าตุ่น นั่นคือวิธีการที่เราใช้อาจจะไม่เหมาะก็ได้ เด็กบางคนกลายเป็นคนโง่ไปในสาย

ตาพ่อแม่ และนั่นต้องดูว่าเราใช้เครื่องมือเดียวหรือเปล่า เช่น สอนว่ายน้ำด้วยความจำ

ตัวหลักของการเรียนรู้ก็คือการมีปฏิสัมพันธ์ เราจะเห็นว่าการศึกษาที่ไม่มี interaction จะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยฐานคิดของการศึกษาคือการมีปฏิสัมพันธ์ ต้องให้คนเข้ามามีโอกาสเข้ามาร่วมด้วย

การเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์แบบแนวตั้งมีผลต่อระดับของการเรียนรู้ เช่นการเรียนรู้จากระดับสูง เช่น จากครูผู้สอน เป็นการเปิดโอกาสให้ power relation ทำงาน เพราะสิ่งที่คน perceive คือความเป็นอาจารย์ พอรู้ว่าเป็นอาจารย์ เราก็มีความรู้สึกว่าย่ียงอาจารย์ไม่ได้นะ ดังนั้นในบางสถานการณ์การเรียนรู้ในระดับแนวราบคือเรียนรู้จากคนระดับเดียวกันจะดี

เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ผู้จัดการศึกษาต้องตระหนัก โดยเฉพาะครูที่ยังเป็นร่างทรงที่สำคัญ และปัจจุบันผู้เรียนก็เรียนรู้จากครูเป็นหลัก และครูก็เป็นผู้กุมความรู้ กุมอำนาจ เพราะความรู้คืออำนาจ ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ว ความรู้อาจผ่านมาทางสิ่งอื่น ๆ เช่นเรียนผ่านเพื่อน จากชุมชนที่เราไปสัมผัส เด็กที่อยู่ใกล้ทะเลเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องผีพรายที่ข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตการทำมาหากินของพวกเขา

สถานการณ์วิกฤตทางด้านพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ทำให้มีความเคลื่อนไหวขององค์กรเอกชนต่าง ๆ อย่างเสถียรธรรมฯ ซึ่งก็เป็นเรื่องดี แต่เป็น re-action ต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาซึ่งน่าห่วง แต่ยังไม่ได้ทำถึงขั้น take-action ดังนั้นในการ

ดำเนินการเราต้องทำ preparation phase คือมีการวิเคราะห์สภาพการณ์ วางแผนจัดหลักสูตร ทดลอง และตรวจสอบประเมินกระบวนการ เรื่องพวกนี้ต้องการเวลา บางที่เราใจร้อนอยากเห็นผลเร็ว วิธีการแบบพุทธไม่ได้ต้องการความเบ็ดเสร็จแบบสังคัมสมัยใหม่

พูดได้หรือไม่ว่าวิกฤตการณ์ทางศาสนาในทุกวันนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่พระใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบแนวดิ่งเข้าไปจัดการระบบการศึกษาของสงฆ์

ผมตอบในเชิงหลักการ เพราะตามหลักทางพุทธ คุณจะมาโดยอะไรก็ได้แล้วแต่ แต่เมื่อเข้ามาบวชแล้วคุณไม่มีฐานะอะไรทั้งสิ้น แต่ที่มีฐานะ มีสมณศักดิ์อยู่ในทุกวันนี้เพราะอาณาจักรเข้าไปจัดการ ในทางสงฆ์ หลักการพวกนี้ไม่มี ไม่มีเจ้าคณะอำเภอ ไม่มีเจ้าคณะจังหวัดอะไรทั้งสิ้น อาวุโสอย่างเดียวคืออาวุโสในทางวินัย อย่างสมเด็จพระสังฆราชไปต่างจังหวัดนี้ก้มลงกราบพระบ้านนอกที่บวชมาก่อน เพราะฉะนั้นต้องเข้าใจหลักการพื้นฐานว่า เดิมมันไม่มี แต่ทุกวันนี้ที่มีเพราะเราไปเทียบเคียงกับระบบอาณาจักร power relations เลยทำงาน

วันนั้นเราลากลับกันมาเมื่อนาฬิกาบอกเวลาใกล้จะสองทุ่ม รวบรวนเวลาของอาจารย์มาเกือบ ๔ ชั่วโมงเต็ม และแม้ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่ยังอยู่ในใจ แต่เราก็ถือว่า ณ จุดนี้เป็นเพียงช่วงของการเริ่มต้น ก้าวย่างของการศึกษาของนักบวชสตรีและ

ผู้หญิงทางธรรมยังต้องดำเนินต่อไป ยังจะต้องเปิดเวทีให้มีผู้
ร่วมอภิปราย ร่วมแสดงความคิดเห็นกันอย่างหลากหลาย ใน
เรื่องกระบวนการและวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายในการศึกษา
ทางพุทธ บนพื้นฐานของความเป็นกัลยาณมิตรผู้พร้อมจะ
สนับสนุน ปรึกษาประคอง และช่วยชี้แนะ แน่ใจว่าแต่ละ
ก้าวอย่างของแต่ละคน หรือแต่ละชุมชนทางธรรมอาจจะแตกต่างกัน
แต่ภายใต้โครงสร้างใหญ่ที่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือสู่ความ
เป็นอิสระทั้งทางกายและจิตวิญญาณภายใต้ปรัชญาการศึกษา
ที่เชื่อว่าชีวิตนี้เป็นทุกข์ และธรรมชาติมนุษย์ที่มีความหลากหลาย
เช่นเดียวกับช่องทางน่านีการของกระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้จึงมิใช่อยู่แค่ขั้นของการรับรู้ หากแต่จะ
ต้องก้าวลึกไปจนถึงทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมของ
สรรพสิ่ง และมองอย่างเชื่อมโยง ท่ามกลางสภาวะแวด
ล้อมและเงื่อนไขในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งสภาพ
ของความเป็นนักบวชอาจจะโชคดีที่เสมือนมี ‘รั้ว’ ที่เอื้อ
ต่อการเรียนรู้ทางธรรมอยู่แล้ว เพียงแต่ผู้เรียนต้องให้
ความสำคัญกับเนื้อหาสาระทางพุทธธรรม อย่างยึดติดอยู่
เพียงแค่เทคนิค และเมื่อเรียนรู้แล้ว หลักการสำคัญอย่าง
ยิ่งก็คือรู้แล้วนำไปปฏิบัติ อันเป็นหัวใจสำคัญในการเรียน
รู้ในศาสนาพุทธ กระบวนการเหล่านี้จะทำให้บังเกิด ‘สิกขา’
สำหรับนักบวชสตรีและผู้หญิงทางธรรมต่อไป

ผู้หญิงโง่จริงหรือ?

ผู้หญิงทุกคนคงแทบช็อกหรืออย่างน้อยก็ชะงักงันไปชั่วขณะกับคำถามนี้ ...

เป็นคำถามที่ผู้ถามช่างอาจหาญเสียเนี๊ยะอะไร...
และใครกันนะที่จะกล้าตอบคำถามนี้

เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ ช่วงระหว่างเวลา ๑๕.๐๐ น. ถึง ๑๘.๐๐ น. บริเวณสวนธรรมภายในเสถียรธรรมสถานได้ใช้เป็นสถานที่จัดให้มีเสวนาเรื่อง สร้างสังคมด้วยพลังสตรี...ปี ๒๐๐๐ ซึ่งต้องนับว่าเป็นการเสวนาที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ด้วยประเด็นคำถามย่อยที่ระทึกใจผู้เข้าฟัง และผู้ที่จะมาช่วยตอบคำถามก็ล้วนเป็นนักคิดคนสำคัญของสังคมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี อาทิ

ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช, คุณโสภณ สุภาพงษ์ และคุณพิภพ ธงไชย และมีผู้ให้เกียรติมาร่วมการเสวนาจากหลากหลายวงการ อาทิ ประธานสถาบันแมชีไทย - แมชีประทีน ขวัญอ่อน แมชีสิโรชา ไชยเกตุ จากจังหวัดสุพรรณบุรี คณะ

แม่ชี และอุบาสิกาจากราชบุรี สุพรรณบุรี และมหาปชาบดี
โคตมีวิทยาลัย รวมทั้ง ดร.ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวัดมนั จากมหา
วิทยาลัยมหิดล ดร.สุธีรา ทอมป์สัน จากสมาคมส่งเสริม
สถานภาพสตรี คุณแจ่มจรัส เบญจานุวัฒน์ ผู้อำนวยการ
สำนักประชาสัมพันธ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย คุณยิ่งศักดิ์
จงเลิศเจษฎาวงศ์ จากสถาบันพัฒนาศาสตร์การอาหาร คุณ
สมมาตร ทรอย คุณคชา ชินณบัญญัติ นักพยากรณ์ด้วยไพ่ยิปซี
คุณอารีวรรณ จตุทอง รองนางสาวไทยปี ๒๕๓๗ คุณธัญญุธรณี
สิทธิโชค ผู้ผลิตรายการทีวีและละครการ์ตูนของสภากาชาด
ไทย คุณศุภมาส เสนะเวส จากยูบีซี ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์
บรรยายภาคที่งดงามลงตัวของการเล่นในวันนั้น ก่อตัว
ขึ้นจากความคิดอันหลากหลายของนักคิดที่ล้วนมีประสบการณ์
ชีวิตและการทำงานที่แตกต่าง ภายใต้ประเด็นคำถามที่บาง
ท่านออกปากว่าไม่เคยถูกตั้งคำถามเช่นนี้มาก่อน

ทำอย่างไร...? ผู้หญิงจะไม่ไ้

ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวชัดเจนว่าคำถามนี้เป็น
คำถามที่เป็นความรู้สึกมากกว่าความเป็นจริง เพราะ...

“ผู้หญิงคือมนุษย์คนหนึ่งเหมือนกับผู้ชาย ที่เป็นมนุษย์
คนหนึ่ง แต่ว่าเป็นมนุษย์ที่ถูกกำหนดโดยธรรมชาติ โดยความ
เป็นเพศที่กำหนดความเป็นผู้หญิงหรือความเป็นผู้ชาย ให้เกิด
ความแตกต่างกัน

ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

“ผู้หญิงในฐานะที่เป็น
มนุษย์คนหนึ่งนั้นผมคิดว่า
สิ่งที่มีเหมือนกับเพศชายก็คือ
มีสมองที่ไม่แตกต่างกันไม่ว่า
ในน้ำหนักหรือในแง่ของโครง
สร้าง หรือการทำงานของ
สมอง เพราะฉะนั้นในแง่นี้
เมื่อผมดูในหัวข้อที่กำหนด
แล้ว ก็ค่อนข้างจะเป็นสิ่งที่
สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก
ที่ความไม่เป็นธรรมชาติที่มี
หรือที่ถูกสร้างขึ้นให้ล้อม

รอบเพศหญิงของเรา ให้เห็นถึงความเสียเปรียบหรือความถูก
เอารัดเอาเปรียบ

นอกเหนือจากความเท่าเทียมทางสมองแล้วศ.ดร.ชัยอนันต์
กล่าวว่า ผู้หญิงมีความอดทนที่เป็นพิเศษกว่า

“ผู้หญิงมีความอดทนเพราะความจำเป็นตามธรรมชาติ
ในการจะให้กำเนิด การก่อเกิดชีวิตใหม่ต้องผ่านความเจ็บปวด...
ความเจ็บปวดนี้ไม่มีใครสามารถจะบรรเทาได้ และไม่มีใคร
สามารถที่จะอดทนได้นอกจากตัวผู้หญิงนั่นเอง และมีอีกหลาย
สิ่งหลายอย่าง que ผู้หญิงจำเป็นต้องทน ไม่ใช่ต้องทนเพราะธรรม-
ชาติ แต่จำใจต้องทนและไม่เต็มใจที่จะต้องทน สิ่งเหล่านี้มีที่
มาจาก

“หนึ่ง วัฒนธรรมและประเพณี เรื่องนี้ผมมีตัวอย่างคือ ผมเพิ่งไปเมืองจีนมา ไปกับคนที่เขาไปค้นหาบ้านของแม่ บุคคลเหล่านี้อายุ ๗๐ กว่าปี และแม่เขาก็อายุ ๙๖ จำความไม่ได้แล้ว แต่ว่าพวกเขา ก็กระตือรือร้นที่จะไปหาตรอกซอกซอยที่แม่เขาอยู่ คนเหล่านี้ก็มีความตื่นเต้นมาก ทั้งที่ก่อนหน้านี้เขาได้ไปเปิดอนุสรณ์สถานของพ่อผู้เป็นวีรบุรุษที่เมืองจีนยกย่องในระหว่างการทำสงครามต่อต้านญี่ปุ่น แต่ความรู้สึกตื่นเต้นกับการไปหาบ้านเกิดของแม่มีมากกว่า คนที่พาไปบอกว่าในหมู่บ้านก็ยังมีเอกสารที่บันทึกชื่อคนในแซ่นั้นไว้ด้วย ก็ไปดู ผมก็ถามเขาว่าพบชื่อแม่ไหม เขาบอกด้วยสีหน้าผิดหวังว่า ไม่พบชื่อแม่หรอก เพราะว่าในหมู่บ้านนี้เขาบันทึกไว้เฉพาะตระกูลฝ่ายชาย... ดังนั้นผมจึงอยากบอกว่า ประเพณีบางอย่างถูกสร้างขึ้นมาเพื่อที่จะเป็นเรื่องที่จะให้เกิดการกดดันกับผู้หญิง ซึ่งเมื่อมองในแง่ของวัฒนธรรม เราอยู่ตรงกลางระหว่างอินเดียกับจีน วัฒนธรรมที่ผสมกันมา เราก็นำสิ่งเหล่านี้มาใช้กับเพศหญิงของเราเหมือนกัน

“สอง การแบ่งงาน ที่เห็นกันอยู่เป็นการแบ่งงานและหน้าที่ระหว่างเพศที่ค่อนข้างจะเคร่งครัด ผู้หญิงเจ็บปวดตลอดลูกมาแล้วก็ต้องเลี้ยงลูกต่อไปด้วย เป็นภารกิจของเพศแม่ ส่วนพ่อก็สามารถไปกินเหล้าเที่ยวคาราโอเกะ ถ้าผู้หญิงทำเหมือนกันก็จะถูกประณามว่าเป็นแม่ที่ไม่ดี เพราะฉะนั้นการแบ่งงานในการให้กำเนิดบุตรนี้ผมเรียกว่าเป็นความจำใจหรือความจำทนของผู้หญิงซึ่งเป็นเรื่องที่ธรรมชาติให้มา

“ฉะนั้น ในแง่ของไอคิวหรือมันสมองแล้ว ผู้หญิงมี

ศักยภาพและความสามารถ แต่ความสามารถเหล่านี้ถูกเงื่อนไข
โดยสถาบันกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับ รวมทั้งค่านิยม
ประเพณีจำกัดเอาไว้ ซึ่งผมมีความเห็นเบื้องต้นว่า ข้อจำกัด
เหล่านี้กำลังจะเลือนหายไป บางคนบอกว่าสาเหตุประการหนึ่ง
มาจากโอกาสที่ได้รับการศึกษามีมาไม่เท่ากันหรือถูกปิดกั้น ซึ่ง
ผมคิดว่าในขณะนี้ไม่เป็นความจริงสำหรับสตรีที่เป็นชนชั้นกลาง
และชนชั้นสูง เพราะตามสถิติข้อมูลแล้ว สามารถที่จะเรียนไม่
แพ้กับเพศชาย แต่ว่าสตรีในชนบท สตรีที่ยังยากจนอยู่นั้น ยัง
ด้อยโอกาสในการศึกษาอยู่ เวลาเราพูดถึงเพศนั้นเราไม่
สามารถจะพูดถึงเพศอย่างโดด ๆ โดยไม่เชื่อมโยงกับสถานภาพ

ทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองได้ เพราะว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจนั้นเป็นเงื่อนไขสำคัญทำให้เพศหญิงมีโอกาสน้อยที่จะแสดงความสามารถ ทั้งที่จริง ๆ แล้วโดยธรรมชาติหรือขนาดของสมองมีเท่ากับชาย

“นอกจากนั้นในแง่ของความมั่นคงทางอารมณ์หรืออีคิวก็แยกได้ออกเป็น ๒ อย่าง คือ โดยปกติแล้วธรรมชาติให้ผู้หญิงต้องอุ้มท้องเป็นเวลา ๙-๙ เดือน ด้วยลักษณะที่ธรรมชาติให้มาทำให้ผู้หญิงมีความอดทน มีความมั่นคงทางอารมณ์ ค่อนข้างจะมากกว่าผู้ชาย อดทนและพากเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งหลาย สำหรับความสัมพันธ์ทางเพศ ผู้ชายกระทำในลักษณะเชิงเดียว คือกระทำโดยไม่ต้องอุ้มท้องแต่จริง ๆ แล้วความสัมพันธ์ทางเพศนั้นต้องเป็นความสัมพันธ์ร่วมกัน คือ เลย์ไปถึงการที่จะก่อกำเนิดบุตรรวมไปถึงการที่จะอบรมเลี้ยงดูกลมเกลือกันต่อไป แต่มีบางสิ่งที่คุณสมบัติทางเพศและทางครอบครัวถูกตัดตอนเป็นท่อน ๆ มากกว่าที่จะเป็นความสัมพันธ์รอบด้านและอย่างต่อเนื่อง

เพราะฉะนั้นในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ต่อไปคนเราจะทำงานที่บ้านก็ได้ การแบ่งงานจะไม่เหมือนสมัยดึกดำบรรพ์หรือสมัยของอุตสาหกรรม แต่ถ้าเกิดการแบ่งงานมีลักษณะในเชิงบริการมากขึ้น สังคมในสังคมที่เป็นสังคมที่เรียกว่าความรู้มากขึ้น ต้องการความมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น การกล่อมเกลาลี้ยงดูเด็กและการที่จะสร้างความมั่นคงทางอารมณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการติดต่อสัมพันธ์ในมนุษย์มากขึ้น ดังนั้นคุณค่าบาง

อย่างที่สตรีมีอยู่ตามธรรมชาตินั้นก็อาจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพลิกผันในความสัมพันธ์ที่เพศชายมีอำนาจอิทธิพลเหนือกว่าหรือครอบงำหรือเอารััดเอาเปรียบเพศหญิง”

คุณพิภพ ธงไชย นักคิดและนักต่อสู้เพื่อผู้ด้อยโอกาส และคนยากจนทั้งหลายในสังคม ซึ่งในระยะหลังการทำงานตามอุดมการณ์ทำให้ต้องปรากฏตัวให้เห็นเป็นข่าวบ่อยครั้งตามสื่อหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ มาวันนี้เพื่อตอบย้าให้ฟังชัด ๆ ว่า ผู้หญิงโง่...หรือถูกทำให้โง่

“ผมอยากพูดว่า ผู้หญิงไม่ได้ถูกทำให้โง่ แต่ราษฎรทุกคนถูกทำให้โง่ ไม่ว่าจะเป็เพศชายหรือหญิง ทั้งนี้ด้วยระบบการศึกษา...

“ผมเคยเห็นครอบครัวที่สามีเสีย แล้วผู้หญิงก็ล้มในชีวิต โดยเฉพาะเมื่อมาทำโรงเรียนหมู่บ้านเด็กเห็นได้ชัดเจนเลยว่า ผู้หญิงได้ให้ความเชื่อมั่นไว้กับผู้ชายคนหนึ่งมากเกินไป จนกระทั่งผู้ชายคนนั้นล้มครืนลง ตายก็ดี หยาก็ดี หรือประพฤติน่ากลัวก็ดี ผู้หญิงคนนั้นแทบจะไม่มีทางเลือกที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ ผมคิดว่าเป็นอันตรายสำหรับสังคมไทย ผมคิดว่าจะต้องทำอะไรให้ผู้หญิงเข้มแข็ง พอที่จะยืนอยู่บนตัวของตัวเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งผู้ชาย พอที่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวได้ถึงแม้จะต้องหย่าร้างหรือสามีตายจากไป ผมเห็นความล้มมาเยอะครอบครัวที่ล้มทั้งหมดก็คือครอบครัวที่สามีได้หย่าร้างหรือสามีเมามาย และผู้หญิงก็ประคองตัวเองไม่ได้ แล้วก็มีผลมาถึง

คุณพิภพ ธงไชย

ลูก...ดั่งนั้นผมจึงนึกว่าผม
ต้องมีภรรยาที่มีธรรมชาติ
ของความเป็นแม่ ไม่ใช่มี
ความเป็นแม่ในทางทฤษฎี
แต่ไม่มีความเป็นแม่โดย
ธรรมชาติ

“ในแง่ของสังคมก็
จะต้องมีความเข้มแข็งและ
กล้าที่จะแหวกจากกรอบ
ประเพณีที่ได้กีดผู้หญิงไว้
ซึ่งในความเป็นแม่แล้ว
โดยธรรมชาติจะต้องรักลูก

เท่ากัน เรื่องนี้สำคัญมาก ผมเคยพิสูจน์ว่าความริษยา ความ
อิจฉา ความแข่งขันชิงดีมาจากไหน มาโดยธรรมชาติ หรือมา
โดยกำเนิดจากการเลี้ยงดูและการศึกษา และผมพบว่ามาจาก
การเลี้ยงดูที่มีส่วนกำหนดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม... อีกเรื่อง
หนึ่งก็คือ ต้องไม่มีความเชื่อในไสยศาสตร์ใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่มี
ความเชื่อในเรื่องผิดธรรมชาติใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่มีความเชื่อใน
เรื่องฤกษ์ยามใด ๆ ทั้งสิ้น นี่เป็นผู้หญิงในอุดมคติ และผมก็
อยากให้ผู้หญิงและผู้ชายเป็นอย่างนั้น...

“ในชีวิตของคนเราไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะเผชิญกับ
อะไร ผู้หญิงในชีวิตของผมต้องเผชิญความทุกข์ ความสุขอย่าง
มีสติ ต้องไม่ลุ่มหลงกับความสุขและไม่ทุกข์ระทมต่อความทุกข์

ไม่ชื่นชมกับชื่อเสียงหรือลาภสักการะใด ๆ ไม่สะสม พร้อมจะตายโดยที่ไม่จำเป็นต้องสะสม ไม่ต้องไปห่วงอนาคตของลูกหน้าที่ก็คือทำให้ลูกเข้มแข็งและลูกอยู่บนตัวของตัวเองได้ มีความยุติธรรมกับลูก ไม่ว่าจะเกิดมาสวยหรือไม่สวย ดำหรือคล้ำ เป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชาย ต้องไม่เชื่อดวง...ปัญหาของสังคมไทยก็คือไปเชื่อเรื่องดวงกันว่าคนแรกต้องเป็นผู้ชายหรือคนแรกก็ต้องเป็นผู้หญิง หรือว่าลูกเกิดมาในภาวะที่ตัวเองกำลังประสบปัญหา ก็บอกว่าลูกเป็นตัวที่ทำให้เกิด...เชื่อกันมากและก็เป็นปัญหากับเด็กมาก

“เพราะฉะนั้นโดยสรุปก็คือผู้หญิงโดยธรรมชาติต้องเป็นธรรมชาติของความเป็นแม่ที่แท้จริง...แม่ที่รักลูกไม่เท่ากันผมถือว่าไม่มีธรรมชาติของความเป็นแม่ที่แท้จริงนะ นั่นตกแต่ง ตกแต่งความรัก ในทางสังคมต้องกล้าปฏิเสธกรอบและประเพณี วัฒนธรรมที่กดผู้หญิงไว้...”

ดร.สุธีรา ทอมป์สัน เป็นอีกผู้หนึ่งที่มองว่าผู้หญิงไม่ได้โง่ แต่ถูกทำให้โง่

“ผู้หญิงถูกหลอกได้ง่ายเพราะเราถูกสอนให้เชื่อ ให้ไม่ตั้งคำถาม ไม่ต้องตอบ ตรงนี้เป็นปัญหามาก ปฏิเสธไม่ได้ เราถูกสอนมาให้เป็นอย่างนั้น แต่ในเรื่องสมองถ้ามองถึงข้อมูลปัจจุบันนี้ข้อมูลล่าสุด ผู้หญิงที่เรียนจบปริญญาตรีมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย ผู้หญิงเรียนจบปริญญาโทน้อยกว่าผู้ชายไม่ก็คนจบปริญญาเอกก็มากกว่าผู้ชาย คำถามที่ถามก็คือว่ามันเป็นมา

ได้อย่างไร? ก็คือเป็นคนที่เรียนจากมหาวิทยาลัยเปิดซึ่งหมายความว่าช่วยตัวเอง เพราะฉะนั้นผู้หญิงช่วยตัวเองในการที่จะไปเรียนทำงานด้วยเรียนด้วย และเป็นคนสอบเก่ง ตรงนี้มีความพยายาม อุดหนุน และใช้ความพยายามตรงนั้น แต่สมมติว่าถ้าปล่อยโอกาสตรงนี้ให้กับผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ คิด

ดร.สุธีรา ทอมป์สัน

ว่าถึงเวลาที่จะต้องมองแยกเพศและจะได้มองผลกระทบของการพัฒนาหรืออะไรต่าง ๆ ในเรื่องพวกนี้ได้”

พัฒนาผู้หญิงแล้วโลกจะเปลี่ยนแปลงดีขึ้นจริงหรือ?

คุณโสภณ สุภาพงษ์ นักคิดผู้คร่ำหวอดกับการพัฒนา โดยมีรางวัลแมกไซไซ (Public Service ปี ๒๕๔๑) เป็นเครื่องยืนยันและในเวทีเสวนาวันนั้นคุณโสภณกล่าวถึงผู้หญิงซึ่งเป็นธรรมชาติ และเป็นผู้มีบทบาทในการสร้างทิศทางการพัฒนาให้กับประเทศไทย

“ในความรู้สึกรักของผมนเวลาเห็นผู้หญิงผมจะนึกถึงธรรมชาติ

คุณโสภณ สุภาพงษ์

ว่าเป็นสิ่งซึ่งสร้างโลกขึ้นมา
นึกถึงผู้หญิงแล้วผมจะนึก
คู่กับธรรมชาติ ถ้าถามถึง
ผู้หญิงก็นึกถึงแม่ ภรรยา
เพราะว่าเข้ามาอยู่ในชีวิต
ตัวเองทั้งชีวิต ผู้หญิงใน
ความรู้สึกผมจะอยู่ตอนที่
เราลำบากเป็นเพื่อนใน
ตอนที่หวาดกลัว ตอนที่มึน
ความทุกข์ ผมเคารพผู้หญิง
ในลักษณะนั้น แม่ผมอาจ
ไม่ใช่ผู้หญิงเก่ง แต่ผมก็

คิดถึงแม่เสมอ แม่ผมเสียไปแล้ว ภรรยาเก่งหรือไม่ก็ไม่ทราบ
แต่พอเวลามีความทุกข์เขาก็ช่วยแก้ไขให้ได้

“สำหรับประเทศไทยเรามีในหลวง ผมขออนุญาตวิเคราะห
ว่าจิตวิญญาณทั้งหมดของท่านมาจากแม่ เพราะฉะนั้นผู้หญิง
มีบทบาททางด้านของจิตวิญญาณกับธรรมชาติ ขณะนี้ผมได้
เห็นผู้หญิงพยายามจะแสดงบทบาทความสามารถที่ทัดเทียม
ผู้ชายคือย้ายจากจุดแข็งของตัวเองไปแสดงความสามารถในจุด
ที่ตัวเองอ่อน ดังนั้นมันสูญเสียหลาย ๆ อย่าง พอผู้ชายพูดถึง
ผู้หญิงเหมือนกับสัตว์ที่เขากำลังตามล่าอยู่ เขามีความสามารถ
มาก เขาล่าผู้หญิงได้อย่างนั้นอย่างนี้ ผู้หญิงที่แสดงความเก่ง
เหมือนกับผู้ชายก็จะแสดงการเออออห่อหมกไปด้วย ผมมีความ

รู้สึกว่าคุณเสีย ไม่ต้องไปแข็งแรงแบบนั้น ไม่ต้องไปยอมรับสิ่ง
พวกนั้น อย่างนี้เป็นต้น

“สรุปที่ผมนึกถึงผู้หญิงก็คือว่า ผู้หญิงสามารถแข็งแรงบน
ความเป็นผู้หญิง อย่าไปเปลี่ยนมัน และความแข็งแรงเหมือน
ความเป็นผู้หญิงอยู่กับธรรมชาติกับจิตวิญญาณ ถ้าเกิดไป
เผชิญนี้ว่าผู้ชายเป็นคนแข็งแรง จริง ๆ แล้วภายใต้ความแข็งแรง
ของผู้ชายมันก็มาจากจิตวิญญาณที่มาจากแม่มาจากผู้หญิง
ผมคิดว่าผู้หญิงอยู่ในที่เดิมและทำให้แข็งแรง โลกก็จะกลับมา
เป็นโลกของศาสนาและธรรมชาติเพราะผู้หญิงเป็นส่วนที่สร้าง
สิ่งนั้นอยู่แล้ว

“สำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศ เราเห็นใหม่ว่าทิศทางนี้มีปัญหา เราเคยรักลูกผู้หญิง ดูแลเด็กผู้หญิง เราพัฒนากัน เราส่งออกเด็กผู้หญิงเป็นสินค้าซึ่งมีชื่อเสียงที่สุดในประเทศไทย ทิศทางนี้หรือเปล่า? ใช่ทิศทางที่พวกเราพัฒนาใหม่ ทางส่งเสริมเกษตรกรรมมา ๓๐ กว่าปี ส่งเสริมตั้งแต่เกษตรกรรมที่ทำกินจนเดี๋ยวนี้ไม่มีทำกิน ใช่ทิศทางนี้ใหม่ เพราะทิศทางนี้เป็นทิศทางชายลูก เราพัฒนาประเทศตั้งแต่เราไม่เป็นหนี้เลยจนเป็นหนี้เต็มประเทศใช่หรือเปล่า? เราเคยเริ่มต้นพึ่งตัวเองได้จนเดี๋ยวนี้พึ่งตัวเองไม่ได้เลย ใช่ทิศทางนี้ที่เราจะช่วยหรือเปล่า ผมคิดว่าต้องบอกทิศทางให้เขาทราบนะครับ ถ้าเราแน่ใจว่ามันไม่ใช่ เราพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีจนสิ่งแวดล้อมหมดประเทศ เราสร้างธุรกิจอุตสาหกรรมจนผู้หญิงเป็นเอดส์กันทั้งบ้านใช่หรือเปล่า? ทิศทางมันผิดชัดเจนแล้ว ถ้าแน่ใจว่าทิศทางผิด เดินอย่างไร

“ทุกวันนี้ในกระแสการพัฒนามีความแตกต่างและความไม่สมดุลเกิดขึ้นมากมาย ในการเคลื่อนการพัฒนา เวลาเคลื่อนต้องเคลื่อนจากจุดที่สมดุลเราจึงจะแข็งแรง สมดุลย์เคลื่อนจากตรงไหน เคลื่อนจากจุดที่มันเป็นทุนทางสังคมของเรา ของคน ๆ นั้น ของหมู่บ้านนั้น ของสังคมนั้น ทุนของสังคมไทยคืออะไร ศาสนา ชัดเจน จิตวิญญาณกับศาสนาคู่กันเลย แล้วศาสนาสอนอะไรเรา สอนให้เราลดความอยากลงมาสู่ระดับที่พึ่งตัวเอง พึ่งกันเอง ตรงนั้นเราจะพบว่า มีเหลือ เราจะแบ่งและให้ทานได้ นี่คือทุนของสังคมเรา

“แต่ด้วยการพัฒนาธุรกิจแบบอาณานิคม ๓๐ ปี เขาสอนให้เราพึ่งคนอื่น สอนให้เราอยากได้เยอะ ๆ สอนให้เราแย่งกัน เห็นได้จากการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ไม่ได้สอนให้ช่วยเหลือกันเลย แต่กลับสอนให้แย่งกัน

“ดังนั้น เมื่อเรามองว่าในการพัฒนา เราเคลื่อนไหวอย่างไร ก็ต้องถามว่าเราจะเลือกทิศทางไหน จะเลือกพระพุทธเจ้าและเพื่อนที่สอนเราให้เราลดความอยาก ให้เราลดตัวเอง ให้เราให้ทาน หรือจะเลือกแบบจอร์จ โซลอสันักการเงินและพวกที่เขาสอนให้เราพึ่งคนอื่น สอนให้เราแย่งกัน สอนให้เราโลภ เลือกอันไหน ถ้าเลือกทิศทางศาสนาทิศทางพระพุทธเจ้า สตรี ผู้หญิงจะถูกยกย่องแต่ถ้าเลือกอีกทางหนึ่งก็ต้องเกี่ยวข้องกับอำนาจ ผมคิดว่าการเลือกทิศทางนี้สำคัญ ถ้าเราเลือกผิด ไม่ว่าทำดีอย่างไร ๆ ตรงนั้นมันก็ผิด สังคมไทยเราเลือกผิดเส้นทาง เราเลือกการเป็นอาณานิคม เพราะฉะนั้นปัญหามันก็ตามมา

“สตรีจะมีบทบาทมากกับการที่จะสร้างทิศทางประเทศไทยให้เท่าเทียม ให้รับรู้ ความสุขความทุกข์ ให้เห็นความสำคัญของครอบครัว ถ้าทิศทางเราเอื้อเพื่อต่อสิ่งเหล่านี้มากขึ้น ก็จะมีผู้หญิง มีเด็กผู้หญิงที่ไม่ถูกทำร้ายเพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่ถ้ามองแคบเราจะทำสิ่งที่มุ่งหวังไม่ได้เพราะเรายังไม่แข็งแรงพอ เพราะฉะนั้นหาพันธมิตรและเริ่มต้นจากตัวเอง

“ทิศทางของประเทศที่เราต้องร่วมมือกันทำคือร่วมกัน และก็หากกลุ่มที่จะสร้างความแข็งแรงด้วยกัน ทิศทางของเราที่ต้องทำจะต้องเป็นทิศทางเพื่อคนจน ทิศทางเพื่อเด็ก ไม่ใช่เพื่อ

ตัวเองก่อน ถ้าเพื่อตัวเองก่อนจะไม่มีใครมาช่วย แต่ถ้าสถาบัน
ซีเพื่อเด็ก เพื่อคนจน กลุ่มสตรีเพื่อเด็ก เพื่อคนจน แล้ววันนั้น
พอเรามีค่า อะไรมากระทบเราจะมีคนมาป้องกัน เราไม่ได้เป็นผู้
ขอ เรามีค่า ด้วยเวลาสั้น ๆ อย่างนี้ ผมคิดว่าเราต้องกลับไปสู่
ความแข็งแรง โดดจากความแข็งแรงของเรา อย่าไปโอบนความ
อ่อนแอ ทำความแข็งแรงของเราให้เป็นประโยชน์ก่อน

ผมคิดว่าทิศทางเป็นสิ่งสำคัญ เราต้องใช้ทิศทางของ
ศาสนา เป็นตัวพัฒนาประเทศ เพราะจะสร้างคน แต่เนื่องจาก
องค์กรสงฆ์ได้ไปฟังความคิดทางธุรกิจค่อนข้างมากจึงอ่อนแอ
เวลาพูดถึงองค์กรสงฆ์ ความหมายของผมก็คือองค์กรสงฆ์จะ
ต้องกลับมาแข็งแรง และที่พึ่งตัวเอง ตรงประเด็นนั้น ไม่ได้พูด
เรื่องจะให้ทั้งเรื่องศาสนา หรือองค์กรสงฆ์ ผมอยากจะทำให้ใช้ตัว
นี้แต่ให้กลับมาแข็งแรงด้วยกัน พึ่งตัวเองมากขึ้น และใน
ประเด็นสำคัญก็คือว่า เรื่องเกี่ยวกับสตรีจะต้องทำเรื่องของเด็ก
เรื่องของคนยากจน พร้อม ๆ กัน อันนี้เป็นต้นเหตุ ต้นเหตุ
ของความอ่อนแอเรื่องของสตรีด้วย ถ้ามองให้ครบวงจร

**ผู้หญิงจะมีบทบาทอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ...ใช่
หรือไม่ ?**

คุณแจ่มจรัส เบญจานุวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักประชา
สัมพันธ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวถึงพลังของสตรีว่า

“พลังสตรีมีมานานแล้วไม่ว่าบทบาทในเรื่องครอบครัว

คุณแจ่มจรัส เภญจานุวัฒน์

เศรษฐกิจ สังคม และ
วัฒนธรรม แต่พลังที่คิดว่า
น่าจะเป็นพลังที่ผู้หญิงทุก
คนทำได้ ไม่ว่าจะมีการ
ศึกษาระดับไหน นั่นก็คือ
พลังแห่งความรัก ความ
รักที่มีต่อมนุษย์ ความรัก
ที่สตรีมีต่อคนในครอบครัว
ไม่ว่าสตรีคนนั้นจะเป็นแม่
เป็นลูก เป็นพี่ เป็นน้อง
เป็นคนทำงานในสาขา
ต่าง ๆ ผู้หญิงมีความรัก

แบบไม่มีเงื่อนไข เราไม่เลือกว่าเราจะรักลูกผิวขาวผิวดำ สวย
หรือไม่สวย ลูกที่มีความด้อยในเรื่องต่าง ๆ เราจะต้องรักมาก
เพราะว่าเขาช่วยตัวเองไม่ได้เราต้องพยายามช่วยในทุก ๆ ด้าน...

“ดิฉันยึดหลัก ๒ ข้อ นั่นคือ ต้องรักเพื่อมนุษยธรรมและรัก
ตัวเอง เราต้องชื่นชมตัวเองว่าเราทำอะไรได้ แล้วเราก็ส่งเสริม
คนในครอบครัวเราไม่ว่าเป็นบุตร หรือเป็นธิดา เป็นสามี หรือ
เพื่อนร่วมงาน เราต้องชื่นชมเขา ให้กำลังใจเขา และผลอันนี้จะมี
ผลกับประเทศชาติ ทุก ๆ อย่างเราจะไม่คิดว่าแยะแล้ว ล้ม
เหลวแล้ว เราต้องทำได้ เราต้องมีพลัง”

อาจารย์ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์ จากสถาบันพัฒนา

ศาสตร์การอาหาร สนับสนุนถึงความรักที่มีอย่างอเนกอนันต์ใน
เพศแม่ว่า

“ผู้หญิงเป็นเพศที่มีความรักตั้งแต่เกิด เป็นเพศที่มีแต่คำ
ว่าให้ ยิ่งศักดิ์ เป็นสุภาพบุรุษเกิดมาไม่เคยเห็นหน้าคุณแม่เลย
มีคุณแม่อีกท่านเลี้ยงดูมาทั้งที่เราไม่ใช่ลูก แต่ท่านก็มีความรัก
นั่นแสดงว่าผู้หญิงทั้งโลก

นี่จะเป็นแม่ที่แท้จริงหรือ

ไม่ได้เป็น ท่านก็มีทุน

เป็นความรักตั้งแต่เกิด

เพราะฉะนั้นผู้หญิงเป็น

เพศที่สมควรค่าแห่งการ

เทิดทูน

“อีกประการหนึ่ง

ผู้หญิงเป็นเพศที่อดทน

อดทนมาก มีความรักมาก

แต่จริง ๆ แล้วอะไรที่มาก

เกินไปไม่ดี อดทนน้อย

รักน้อย ไม่ดี อดทนพอดี

รักพอดี จึงเป็นสุข นอกจากนั้น

ผู้หญิงอยู่เพศเดียวบนโลกนี้ไม่

ได้ถ้าปราศจากผู้ชาย

ผู้หญิงและผู้ชายต้องไปด้วยกันและไป

พร้อม ๆ กัน และเมื่อพัฒนาเสร็จแล้วต้องมีคำว่ายอมรับ

“ผมกำลังมองดูจุดนี้ บ้านเป็นสิ่งคมที่เล็กที่สุดสมัยโบราณ

ผู้หญิงทำกับข้าว ดูแลสามีและลูก ผู้หญิงไม่ได้ใส่ใจที่จะศึกษา

อาจารย์ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์

นอกจากนั้น ผู้หญิงอยู่เพศเดียวบนโลกนี้ไม่
ได้ถ้าปราศจากผู้ชาย ผู้หญิงและผู้ชายต้องไปด้วยกันและไป
พร้อม ๆ กัน และเมื่อพัฒนาเสร็จแล้วต้องมีคำว่ายอมรับ

“ผมกำลังมองดูจุดนี้ บ้านเป็นสิ่งคมที่เล็กที่สุดสมัยโบราณ
ผู้หญิงทำกับข้าว ดูแลสามีและลูก ผู้หญิงไม่ได้ใส่ใจที่จะศึกษา

ความทันสมัย เพราะคิดว่างานบ้านงานเรือนทำให้ตัวเองล้ำสมัย
ความจริงนั่งอยู่ที่ครัวก็สามารถจะเปิดรับสดับรับฟังข่าวบีบีซีไอทีวี
หรือว่าซีเอ็นเอ็น คุณเปิดโทรทัศน์ในครัวก็ได้ คุณมีคอมพิวเตอร์
คุณก็สามารถใช้อินเตอร์เน็ตรู้อะไรต่อมิอะไรไปทั่วโลกได้ที่ครัว
ของคุณเอง ทำไมคุณต้องแต่งตัวสวยแล้วออกไปข้างนอกคุณ
ถึงจะเปิดหูเปิดตา

“อยากจะให้ปีหน้าเป็นปีที่สุภาพสตรีใส่ความรักลงไป
อาหาร ป้อนสามี และลูกด้วยความรัก ๓ มือและก่อนนอน
คุณจะได้รับความเป็นสุขที่เริ่มต้นจากครัวซึ่งเป็นสังคมที่เล็กที่สุด
และสังคมที่ใหญ่ที่สุดในระดับประเทศและทั้งโลกนี้ก็จะเต็ม
เปี่ยมไปด้วยความรักจากผู้หญิง”

คุณสมมาตร ทรอย ผู้ซึ่งตระหนักถึงความสัมพันธ์ของ
ชีวิตและธรรมชาติ ได้ให้ข้อคิดว่า

“อยากจะเห็นผู้หญิงมีความเข้มแข็ง อยากจะเห็นผู้หญิง
มีแค้น ลุกขึ้นโดยคำนึงถึงเรื่องของธรรมชาติ ผู้หญิงควรที่จะ
คอนโทรลเวลาในการที่จะตั้งครรภ์ ตัดสินใจคลอดลูกด้วยตัว
เองไม่ใช่ผู้ชายมาบงการ

“ดิฉันมีความฝันอยากจะได้เห็นเมืองไทยนี้ ผู้ที่คลอดลูกคือ
ผู้หญิงนั่นเอง การใช้ยาเป็นอันตรายต่อทั้งแม่และทารก อาจจะถูก
การบดบังหลัง ถูกให้นอนหลับแล้วขึ้นขาหยั่ง แล้วเอาคีม
คีบลูกออกมา ความสัมพันธ์ไม่มี เราควรที่จะต้องหันมาแล้ว
กลับไปฟื้นฟูธรรมชาติ ดิฉันอยากจะได้เห็นผู้หญิงกลับเข้ามาสู่

ความเป็นธรรมชาติ

“ผู้หญิงต้องนึกถึง
สุขภาพของตนเอง สุขภาพ
ของครอบครัว เรื่องของ
สิ่งแวดล้อม และเรื่องของ
เศรษฐกิจด้วย”

หนทางสู่การพัฒนา...
ผู้หญิง

คุณสุภมาศ เสนะ
เวส จากรายการกฎหมาย
สบายอารมณ์ ทางยูบีซี กล่าวด้วยหัวใจของผู้หญิงแท้จริงว่า

“ในกรอบความคิดเดิม ๆ สังคมมักจะคาดหวังว่าผู้หญิง
ต้องเป็นแม่พระ ต้องสวย ฉลาด แสนดี เพียบพูนด้วยเสน่ห์
จริง ๆ แล้วผู้หญิงก็เป็นปุถุชน เราอยากจะให้มองว่าผู้หญิง
คือมนุษย์ ซึ่งมีถูกมีผิดได้ แต่ขึ้นอยู่กับว่าสังคมทั้งผู้หญิงผู้ชาย
ได้พยายามที่จะแก้ไขความถูกผิดตรงนั้น พยายามเรียนรู้
พยายาม เติบโตหรือเปล่า คุณสมบัติความเป็นแม่ ความยุติธรรม
ไม่ติดยึด มีสติ อะไรต่าง ๆ ไม่น่าจะเป็นความมุ่งหวังทั้งต่อ
ผู้หญิงเท่านั้น แต่ควรจะเป็นความมุ่งหวังว่ามวลมนุษยชาติ
ควรจะมีคุณสมบัตินี้ร่วมกัน

“ในจุดที่ผู้หญิงจะสามารถพัฒนาตนเอง ดิฉันว่าสำคัญ

คุณสมมาตร ทรอย

คุณศุภมาส เสนะเวส

ที่สุดเลยคือ ผู้หญิงจะต้องเป็นอิสระจากพันธนาการทางความคิด ผู้หญิงต้องคิดว่าตัวเองคือหน่วยชีวิตคือหน่วยหนึ่งของสังคมคือมนุษย์ ไม่ใช่เพศหญิงหรือเพศชาย ไม่ใช่สิ่งที่จะต้องถูกกำหนดว่าเป็นเพศหญิงต้องสวย ต้องปรุงแต่ง ต้องมีรูปลักษณะที่ดงามสำคัญอย่างยิ่งคือผู้หญิงต้องนับถือตัวเอง ถ้าหาก

ว่าสร้างความรู้สึกตรงนี้ได้จะเลิกคิดเลยว่าตัวเองเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เลิกคิดเรื่องการต่อสู้ แต่ว่าต่อสู้กับตัวเอง ทำอย่างไรเราจึงจะเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ เราไม่ต้องไปต่อสู้กับเพศอื่น เรานับถือตัวเอง ทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีที่สุด ตรงนี้ดิฉันว่าเป็นเรื่องสำคัญ”

คุณอารีวรรณ จตุทอง รองนางสาวไทยปี ๒๕๓๗ ปัจจุบันเป็นผู้สื่อข่าวนิตยสารชีวิตต้องสู้ แสดงทัศนะถึงบทบาทและพลังของผู้หญิง ตลอดถึงการพัฒนาตนเองของผู้หญิงที่ต้องอยู่ในกระแสสังคมว่า

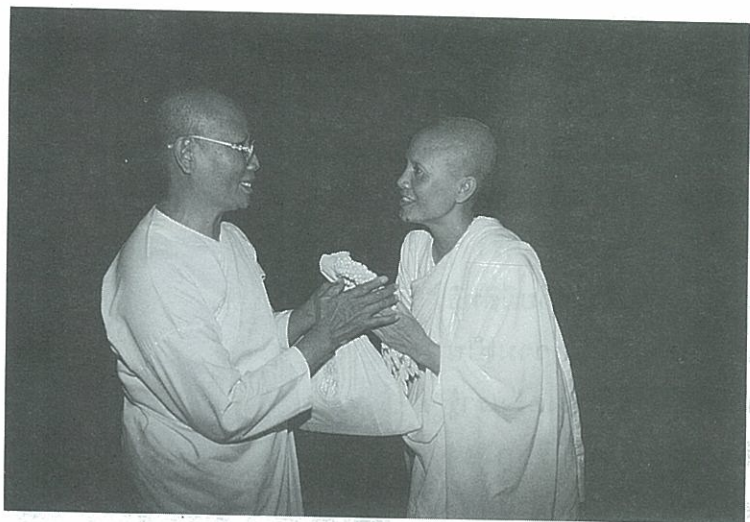
“ในอดีตนั้นผู้ชายมีบทบาทมากในสังคมและเป็นผู้ที่ชี้นำ

ให้สังคมเป็นไปในทิศทางไหน ในขณะที่ผู้หญิงเป็นเพียงผู้อยู่เบื้องหลัง อาจจะเป็นผู้ให้กำลังใจหรือว่าส่งเสริมให้ผู้ชายมีความรู้สึกที่มีพลัง มีกำลังที่จะต่อสู้ เมื่อสังคมมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ต้องการที่จะแสดงพลังของตัวเองออกมา จริง ๆ แล้ว ผู้หญิงผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ แต่บางครั้งเรารู้สึกว่าในขณะที่เรียกร้องอะไรออกไป อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเดิมเหมือนกับเป็นผู้ที่มีอำนาจอยู่ในมือเขาจะยินดีใหม่กับการที่จะมีอีกเพศหนึ่งซึ่งเมื่อก่อนเป็นผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าพยายามจะก้าวขึ้นมาเทียบเคียง

คุณอารีวรรณ จตุทอง

“สิ่งที่สำคัญที่สุดคือความคิดของแต่ละคน ถ้าผู้หญิงทุกคนมีความคิดที่จะต่อสู้หรือว่าจะทำอะไรเพื่อคนโดยส่วนใหญ่แล้วมันต้องทำได้ ถ้าเราอย่างจะมองหรือว่ามีค่านิยมแบบเดิม ๆ คือมองว่าผู้หญิงควรจะเป็นเพศที่อยู่เบื้องหลังและก็ยอมอดทนยอมให้ถูกกระทำอย่างนั้นในอดีตที่ผ่านมา มันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่ถ้าทำแล้วเราออกมาต่อสู้และได้รับการยอมรับด้วย

นั่นคือสิ่งที่ถือว่าประสบความสำเร็จ

“ผู้หญิงพัฒนาได้ตลอดเวลาถ้าเราอยากพัฒนา โดยเริ่มจากตัวเราเองก่อน แล้วได้รับการยอมรับจากสังคม บทบาทหนึ่ง ผู้หญิงสามารถที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรีให้คนอื่นได้เห็นและก็เป็นที่ยอมรับ นั่นเราได้เห็นแล้วว่าสังคมเริ่มยอมรับการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิง ยอมรับว่าผู้หญิงจะต้องมีบทบาทมากขึ้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเริ่มต้น ณ จุดไหน สำคัญอยู่ที่ว่าใจเราเอง ใจเราพร้อมแล้วหรือยัง ที่จะยอมรับ พร้อมแล้วที่จะเห็นว่าตอนนี้สังคมเริ่มเกิดอะไรขึ้นมา พร้อมแล้วหรือยังว่าตอนนี้มีอะไรมากมายกว่าที่คิดและยอมรับว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่

ถูกต้องหรือเปล่า

จริง ๆ ทุกอย่างมันขึ้นอยู่กับกระแสของสังคม สังคมจะมองว่าอย่างไร? สังคมเริ่มเปลี่ยนแปลง เริ่มให้ช่องโอกาสกับผู้หญิง หรือสังคมปัจจุบันนี้มีบทบาทเรื่องของธุรกิจ เรื่องของเศรษฐกิจ บางทีเรามองภาพอื่น ๆ มากกว่าความรู้สึก จิตใจคือ อาจจะมีมองเรื่องของวัตถุ สิ่งของ เงินทอง บางทีผู้หญิงตกเป็นเหยื่อกับสิ่งเหล่านี้ จริง ๆ แล้วมันเป็นการรองรับกิเลสที่เป็นความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งตรงนี้ผู้หญิงทุกคนมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธได้ ถ้าเขา รู้จักคิด การที่คนเราจะคิดได้มันก็ต้องเริ่มมาจากสังคมและครอบครัว สังคมซึ่งจะเป็นเกราะที่ดีที่สุด มองว่าเราควรจะสอนลูกหลานของเรา ไม่ว่าจะเกิดมาเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย สอนผู้ชายก็สอนให้เขาอย่าไปทำอะไรที่เป็นการหลอกลวงผู้หญิง สอนผู้หญิงให้เขาเองรู้จักที่จะเพียงพอและไม่ไปหลอกลวงผู้ชายซึ่งจริง ๆ ก็มี มันต้องไปด้วยกันเพราะเราอยู่ในสังคมอยู่ในความเป็นธรรมชาติที่ต้องมีทั้ง ๒ เพศ”

อาจารย์คทา ชินฉนบัญชร นักพยากรณ์ด้วยไพ่ยิปซี แม้จะเป็นผู้ชาย แต่ก็แสดงทัศนะที่สนับสนุนว่าการพัฒนาของผู้หญิงต้องเริ่มจากตนเอง

“สิ่งที่สำคัญที่สุดของผู้หญิงก็คือการพัฒนาตัวเอง ถ้าคุณไม่พัฒนาจิตใจของตนเอง ถ้าจิตใจยังไม่มองไปในแง่ดี พุทธศาสนามีหลักการดำเนินชีวิตของฆราวาส หลักการดำเนินชีวิตที่ดี การเป็นพ่อที่ดี การเป็นแม่ที่ดี ผมคิดว่า ถ้าเรากลับ

อาจารย์คทา ชินฉบบัษุขร

เชื่อว่าลูกคนนี่ไม่ดี ก็เลยไม่ดี แทนที่จะเอาใจใส่ อบรมเลี้ยงดู ให้โอกาสเขาในช่วงเวลานั้น กลับไปมองเป็นอีกในแง่มุมหนึ่ง และปล่อยปละละเลย มันเลยกลายเป็นปัญหาของสังคม

ทำอย่างไรให้ผู้หญิงมีการพัฒนาให้ดีขึ้น ผมคิดว่าอยู่ที่จิตใจของตัวเองว่า เรามีความยุติธรรมแล้วหรือยัง? เราไม่เอาบรรทัดฐานของสังคมขึ้นมาใช้ในการคิดหรือมาใช้ในการเลี้ยงดูลูก ให้ใช้หัวใจของตัวเองเลี้ยงดูลูก จริง ๆ บางท่านอาจจะรักลูกเท่ากัน แต่ด้วยสังคม แม่สามี อาม่า สามีเองอาจจะมองว่า ลูกผู้ชายต้องดีกว่า ผมคิดว่าผู้หญิงมีลักษณะในการที่เชื่อคนในสังคมและเชื่อไปตามบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งไม่รู้ว่าถูกหรือผิด เพราะฉะนั้นถ้าผู้หญิงรู้สึกว่าคุณค่าและมีคุณค่ากับตัว

ไปสู่จิตใจตรงนั้นได้ ที่สำคัญคือในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตร ในฐานะที่เป็นนักพยากรณ์ท่านหนึ่ง แต่ต้องบอกว่าทันสมัยและไม่มมงาย ถ้าเราใช้ถูกหน้าที่ก็คงจะดี ผู้หญิงหลายคนที่มาพึ่งพยากรณ์กับผมด้วยคำพูดที่ว่า ลูกคนนี่ตอนเกิดมาไม่ดีเลย ครอบครัวเขาไม่ค่อยดี เขาก็เลยไม่เลี้ยงดู ตอนเด็ก ๆ เขา

เองมาก ใส่หัวใจของตัวเองให้กับลูก ใส่หัวใจและความรักให้กับครอบครัวและให้ความยุติธรรมผมคิดว่าตรงนั้นจะปรับเปลี่ยนไม่จำเป็นต้องเป็นปี ๒๐๐๐ หรือ ๒๕๔๓ จะเป็นปีไหนๆ ผมก็คิดว่าเริ่มได้ตั้งแต่วันนี้เลย สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด และผมคิดว่าตอนนี้เราให้ความสำคัญแก่ผู้ชาย หรือบรรทัดฐานหรือความคิดของคนมากเกินไป ถ้าเพียงแต่ผู้หญิงคิดได้ด้วยตัวเอง ทำหน้าที่ในสถาบันของครอบครัว และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ดีนะครับ”

คุณณัญบุรณี สิทธิโชค นักผลิตรายการทีวีและละคร
การกุศลของสภาอากาศ
ไทย ผู้ร่วมเสวนาอีกท่าน
หนึ่งซึ่งเลือกที่จะมีบทบาท
ในเพศที่เธอปรารถนา ได้
แสดงทัศนะว่า

“ถ้าเลือกได้ ดิฉัน
เลือกที่จะเกิดเป็นผู้หญิง คำ
พูดของคุณพ่อที่ว่า ‘ยูเป็น
ได้หรือ’ ‘คิดดีหรือยัง’ เพราะ
การเป็นผู้หญิงไม่ใช่เรื่องง่าย
คุณพ่อซาบซึ่งดีว่า ผู้หญิง
เป็นสิ่งที่เกิดมาแล้วการ
ดำรงชีวิตยาก คุณพ่อถึง

คุณณัญบุรณี สิทธิโชค

ยากับดิฉัน ดิฉันก็บอกว่า ‘คิดดีแล้ว’ คุณพ่อก็เลยถามว่า ‘ไหนลองบอกมาสิ ผู้หญิงจะทำตัวให้ดีทำได้อย่างไร’

“คุณพ่อบอกว่า การวางตัวเป็นผู้หญิงที่ดี เราต้องเป็นคนเรียบร้อย เช่น ทำนุ่งทำนุ่งก็ไม่ถูกต้องแล้ว ซึ่งเราก็นั่งแบบสบาย ๆ คุณพ่อก็บอกว่าเอาแหละ ถ้าอยากจะเป็นผู้หญิงให้มากกว่านี้พ่อก็ไม่ขัดขวาง แต่เป็นแล้วต้องเป็นคนที่มีความคิดคิดให้เยอะ ไม่ใช่คิดแค่นี้

“เราไปถามพี่สาว พี่สาวก็บอกว่า พ่อเขาอยากจะทำให้เราเป็นผู้ชาย พ่อให้เรามาทบทวนจิตใจดูว่าเป็นผู้หญิงมันยากนะ เราก็บอกว่าสอนหน่อยสิ เพราะว่าอีกไม่นานสภาวะร่างกายของเราอาจจะเปลี่ยนเป็นผู้หญิง เขาบอกว่าแปลงเพศเป็นเรื่องที่ยาก ยากไม่พอจิตใจจะต้องเป็นผู้หญิง ผู้หญิงจะต้องมีความคิดที่ละเอียดอ่อนมาก ผู้หญิงที่ดีจะต้องคิดให้ลึก มองวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล การที่เราจะเป็นผู้หญิง ผู้หญิงจะต้องรู้จักการให้

“เรารู้ว่าผู้หญิงการทำตัวดีนั้นยาก แต่เราต้องเรียนรู้จากสังคมรอบด้าน ดิฉันก็มีความรู้สึกที่ว่า ถ้าหมอไม่ผ่าตัดให้ดิฉันเป็นผู้หญิง ดิฉันคิดว่ากำลังเป็นครึ่ง ๆ กลาง ๆ เพราะดิฉันเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดา ดิฉันอยากจะอยู่ในชุดเสื้อผ้าที่เป็นของผู้หญิงได้ แต่เมื่อดิฉันได้ใส่แล้วดิฉันมีความรู้สึกว่ามีใจ แต่ภูมิแค่จิตใจไม่พอ ดิฉันต้องรู้จักการให้ เพราะสังคมสิ่งรอบข้างเราเป็นสังคมที่เราจะต้องคิดให้หนัก ดิฉันบอกได้เลย ผู้หญิงในปี ๒๐๐๐ นะคะ ขยัน ฉลาด วิสัยทัศน์ต้องกว้างไกล และ

ต้องมีจิตใจใฝ่ในคุณธรรม ดิฉันคิดว่าผู้หญิง ณ ที่นี้คงจะฉลาด
ทุกคน และก็ขยันทุกคน ถ้าไม่ขยันเราจะดำรงชีวิตไม่ได้ แต่เรา
ต้องมาฟื้นฟูจิตใจของเราให้มีธรรมะมากขึ้น เมื่อเรามีธรรมะ
มากขึ้น ปี ๒๐๐๐ ดิฉันว่าโลกนี้ผู้หญิงอยู่ได้ด้วยถาวรแล้ว
มันคงตลอดกาล คู่กับผู้ชายค่ะ”

ทางเลือกทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา...ผู้หญิง ทางธรรม

ดร.ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวัดน์ จากมหาวิทยาลัยมหิดล
กล่าวถึงชีวิตของผู้หญิงและการศึกษาของนักบวชสตรีว่า

“มีข้อมูลที่บอกว่าผู้หญิงเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรโลก
แต่ผู้หญิงทำงานเป็น ๒ ใน ๓ ของปริมาณงานทั้งหมดที่ทำ
ในโลกนี้ และขณะเดียวกันผู้หญิงมีรายได้เพียง ๑ ใน ๑๐ ของ
รายได้ทั้งหมดของคนในโลกนี้ที่ได้กัน ก็คืออีก ๙ ส่วนนั้นตกไป
เป็นของผู้ชาย และขณะเดียวกันผู้หญิงครอบครองทรัพย์สินสมบัติ
ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุ เงินทอง อสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ เพียง ๑ ใน
๑๐๐ ของทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดในโลกนี้ เพราะฉะนั้นมองจาก
โครงสร้างเห็นได้ชัดว่าผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมในวัตถุใน
เชิงโครงสร้าง

เมื่อมองย้อนมาถึงผู้หญิงในสังคมที่มีฐานะยากจน เป็น
ปัญหาที่น่าสนใจและสังคมไทยน่าจะต้องใส่ใจมากเป็นพิเศษ
โดยเฉพาะที่ปรากฏแก่สายตาชาวโลกนั้น ได้แก่เรื่องโสเภณี

ดร.ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกวัดมน์

โลกของพุทธศาสนาไม่นับพันปีในประเทศศรีลังกา และ
สถาบันนี้ก็ได้อพยพไปยังประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม
คือโลกของมหายาน และเป็นความโชคร้ายของพุทธศาสนา
ฝ่ายเถรวาทที่หลังจากที่สถาบันภิกษุณีรุ่งเรืองอยู่ทั้งในอินเดีย
และเกาะลังกาประมาณพันกว่าปี ก็เกิดสงครามและพุทธ
ศาสนาก็สูญหายไปจากเกาะลังกา

เมื่อเหตุการณ์สงบลงลังกาก็ส่งทูตมานิมนต์พระสงฆ์ไทย
ไปฟื้นฟูสถาบันภิกษุณีขึ้นมาในเกาะลังกา แต่ก็เป็นที่น่าเสียดาย
สถาบันภิกษุณีซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาคู่กับภิกษุณีนั้นกลับไม่ได้รับการ
ฟื้นฟูขึ้นมา

อาจจะมีความถามว่าแล้วมีภิกษุณีขึ้นมาจะมีอะไร จะแตก

และเรื่องของความไม่
ยุติธรรมอื่น ๆ ซึ่งรวมมา
ถึงเรื่องของจิตวิญญาณ
ซึ่งผมเห็นว่าความไม่
ยุติธรรมในเชิงจิตวิญญาณ
เป็นความไม่ยุติธรรมที่
ลึกซึ้งที่สุด สมควรอย่าง
ยิ่งที่จะได้รับการแก้ไข ผม
เห็นว่าพระพุทธเจ้าสถา-
ปนาสถาบันภิกษุณีขึ้นมา
เมื่อ ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว
และสถาบันนี้ก็ดำรงอยู่ใน

ต่างไปจากการมีสถาบันแม่ชีซึ่งเรามีอยู่แล้วอย่างไร

“ผมคิดว่ามีความแตกต่างอย่างสำคัญ ถ้าหากว่ามีสถาบันภิกษุณีเกิดขึ้นนั้นจะทำให้ผู้หญิงสามารถเป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องไปตกอยู่ในสถานะของผู้รับใช้พระตามวัดทั่ว ๆ ไป เพราะว่าโดยขนบธรรมเนียมในปัจจุบันแม่ชีไม่ใช่หนักบวช จึงไม่มีสิทธิออกบิณฑบาต ไม่มีสิทธิรับกฐิน ผ้าป่า หรือว่าการทำบุญเครื่องไทยทานจากชาวพุทธ ซึ่งกว่า ๗๐ % มาจากผู้หญิง ผู้หญิงทำบุญ ๗๐-๘๐ % และทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้นตกอยู่ในมือของนักบวชเพศชาย ซึ่งผมว่าอันนี้ก็เป็นจุดที่ไม่ยุติธรรม

“เมื่อแม่ชีอยู่ในสถานะที่สังคม วัฒนธรรมและทั้งกฎหมายด้วยไม่รับรองว่าเป็นนักบวช แม่ชีจึงไม่สามารถพึ่งตัวเองได้ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ปัจจัยสี่ ทำให้แม่ชีอยู่ในสถานะเป็นเพียงผู้อาศัยในวัด เมื่อเป็นผู้อาศัย สิทธิเสียงก็ไม่มี เพราะฉะนั้นผมเห็นว่า ถ้าหากว่ามีการฟื้นฟูสถาบันภิกษุณีขึ้นมาใหม่ สถานะของแม่ชีก็จะดีขึ้น ก็มีสิทธิจะออกบิณฑบาต รับเครื่องไทยทาน ใครจะทำบุญใส่บาตร รับกฐิน รับผ้าป่าได้ แม่ชีเหล่านี้ก็จะกลายเป็นภิกษุณีสามารถเป็นเนืองนาบุญของโลก เคียงคู่กับภิกษุและก็จะสามารถพึ่งตัวเองได้ในด้านชีวิต ความเป็นอยู่ ปัจจัยสี่

“ผู้หญิงที่มีฐานะยากจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงในชนบท ผู้หญิงที่อายุน้อยๆ ต้องถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงานเด็ก ต้องถูกเย็บนติ และก็จำนวนไม่น้อยที่เดี๋ยวต้องไปเป็นโสเภณี ผมมองเห็นว่าสถาบันภิกษุได้ให้ทางออกแก่เด็กผู้ชายที่ยากจนในชนบท พ่อแม่ส่งไปบวชเป็นสามเณร ได้รับการศึกษา ถ้าหากว่าอยากจะ

ลึกก็ลึกออกมาสังคมก็ยอมรับได้ โครงสร้างวัฒนธรรมไทยได้ให้ทางออกแก่เขา แต่ถ้าหากเป็นเด็กผู้หญิงในหมู่บ้านเดียวกัน อยู่ในฐานะเดียวกัน จะเป็นอย่างไร? เมื่อครอบครัวยากจน พ่อแม่ก็ต้องขายลูกสาวไปทำงานในโรงงาน ถูกเสียดี และจำนวนไม่น้อยที่ถูกระบบสังคม ค่านิยมผิด ๆ บีบคั้นให้ต้องไปเป็นโสเภณี

“เพราะฉะนั้นผมมองเห็นว่าถ้าหากว่ามีกรณีฟื้นฟู หรือว่ามีการรณรงค์เรื่องสถาบันภิกษุณีขึ้นมาใหม่ในสังคมไทยนั้น สถาบันภิกษุณีจะเป็นทางออกในเชิงวัฒนธรรมให้แก่เด็กผู้หญิงที่ยากจนในชนบท เช่นเดียวกับที่เด็กผู้ชายในชนบทได้รับ”

ท่านแม่ชีประทีป ขวัญอ่อน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานสถาบันแม่ชีไทยในพระราชินูปถัมภ์ ได้เล่าถึงงานและแสดงความเห็นว่า

“ดิฉันก็ได้มีโอกาสช่วยเหลือเล็กน้อยเรียกว่าจุดหนึ่ง ในสังคมไทยก็คือ ได้เปิดโครงการธรรมจารีณี ซึ่งเป็นโครงการที่ได้ทำต่อเนื่องมาเป็นปีที่ ๙ รับเด็กที่อยู่ในระดับล่าง คือระดับที่พ่อแม่ยากจน เด็กบางคนพ่อแม่เขาแยกทางกัน คิดว่านี่เป็นส่วนหนึ่งที่เราได้มีโอกาสช่วยและมีโอกาสได้นำเขามาอบรมธรรมะตามสายปรียัติ ส่วนของทางโลกก็สายมัธยม

“เห็นใจกับผู้ที่ด้อยโอกาส ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้แสดง เรียกว่าไม่ได้เรียนรู้ เมื่อไม่ได้เรียนรู้เขาก็ต้องเป็นผู้ที่ด้อยในด้านสติปัญญาหรือด้านที่จะออกแสดงในสังคมว่าส่วนไหนที่เขาทำได้

ท่านแม่ชีประทีป ขวัญอ่อน

ช่วยคนที่เขาดีด้อยกว่าเรา เรายังไม่ได้เป็นผู้สูง เราก็เป็นผู้ด้อยเหมือนกัน แต่ว่าเมื่อเราได้มาอยู่จุดนี้ เราได้ศึกษาธรรมะ ได้เข้าใจธรรมะ ได้รู้ว่าชีวิตของคนเรานั้นต้องเรียกว่า ต้องอยู่ด้วยการให้ อยู่ด้วยการมีความรัก มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และได้ช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้”

ดร.สุธีรา ทอมป์สัน ผู้ร่วมบุกเบิกการก่อตั้ง มหาปชา-
บดีเถรวิทาลัย กับ ท่านแม่ชีกนิษฐา วิเชียรเจริญ ด้วย
เหตุว่าแม่ชีไม่ได้รับการรองรับให้มีสถานภาพเป็นนักบวช จึง
ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะจัดการศึกษาให้กับแม่ชี ได้ขยายความว่า

“ตอนนี้ได้เริ่มมีโครงการนำร่องชื่อว่ามหาปชาบดีเถรี

วิทยาลัย ก็เพราะว่าจับจุดจากพระราชบัญญัติของวิทยาลัยสงฆ์ ปี ๒๕๔๐ ที่บอกว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถให้การศึกษาแก่ฆราวาสได้ คือให้มีการจัดการศึกษาให้กับคณะแม่ชี ตอนนี้เราก็มีโครงการนำร่องอยู่ที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีเป็นปีแรก

คำถามก็คือว่ามีคนถามว่าถ้าส่งเสริมแม่ชีแล้วจะดีอย่างไร ก็กลับมาในคำถามเดิมที่ว่าถ้าคนในชุมชน ในท้องถิ่นซึ่งอาจจะไม่มีสตางค์มากหรืออะไรก็ตาม เวลาที่มีปัญหา ส่วนใหญ่ก็จะไปที่วัด ไปคุยกับพระเพื่อความให้สบายใจ แต่ขณะนี้เวลาที่มีปัญหาอยู่ในชนบท สมมุติว่าลูกสาวถูกคุกคามทางเพศ หรือถูกทำให้ท้อง จะให้เขาไปหาใครที่วัด ทางออกก็คือส่งลูกสาวเข้ามาอยู่กับคนรู้จักในเมืองก็เหมือนกับความรู้สึกที่พ่อแม่บางคนมองว่า เมื่อมันเนียนแล้วก็มีความรู้สึกว่าชักไม่ออก ไม่เหมือนผู้ชายที่เป็นทองหรือเป็นอะไรก็ตาม ตรงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก

“ถ้าสมมุติว่ามีแม่ชีซึ่งปราดเปรี๊ยะในทางธรรมะ ที่เราได้ส่งเสริมและช่วยกัน อยู่ตามวัดต่าง ๆ ก็จะเป็นที่ซึ่งทุกคนมาพึ่งทางใจได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงและเด็ก ตรงนี้คิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ。”

คุณพิภพ ธงไชย กล่าวถึงประเด็นในเรื่องของการจัดการศึกษาว่า

“ตอนนี้พระราชบัญญัติการศึกษาได้เปิดกว้างให้สามารถมีสิทธิจัดการการศึกษากับลูกของตนเองได้ ชุมชนสามารถมีสิทธิจัดการการศึกษาของลูกตัวเองได้ กลุ่มคนสามารถมีสิทธิ

จัดการการศึกษาให้กลุ่มคนที่อยู่ในแวดวงของตัวเองได้ ในทางศาสนาที่จะต้องสามารถที่จะเอาปรัชญาทางศาสนาและความเชื่อของตัวเองมาจัดการศึกษาให้กับกลุ่มที่ตัวเองเชื่อได้ แต่อันตรายก็คือกฎหมายประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งถ้าเราจะสู้กันจะต้องเข้าไปสู้ส่วนนี้ด้วย คือเข้าไปช่วยในเรื่อง กฎหมายที่ดี ตัวพระราชบัญญัติที่ดี กฎหมายประกอบพระราชบัญญัติที่ดี จะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญด้วย ต้องสู้ตัวนี้ต่อไป ถึงแม้ว่าจะเปิดกว้างมากขึ้น...

“ความเป็นอิสระทางความคิดของปัจเจกบุคคลจะต้องทำให้เป็นอิสระ ถ้าไม่อิสระ ถึงแม้ท่านได้รับการจัดการศึกษาที่เป็นอิสระ ท่านก็ทำให้สิ่งนั้นไม่เป็นอิสระ”

และคนสุดท้ายของการเสวนาในวันนั้นคือ แม่มิซึคินสึนิย์ เสถียรสุด แห่ง เสถียรธรรมสถาน ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของหญิงชาย และหนทางการพัฒนาเพื่อนำชีวิตไปสู่ความอิสระว่า

“หลวงพ่อกุฑกาศเคยสอนเราไว้ว่า...ทำงานอย่างไม่มีตัวตน ก็ไม่มีหญิง ไม่มีชาย

“สำหรับการจัดให้มีเสวนาเรื่อง สร้างสังคมด้วยพลังสตรี ปี ๒๐๐๐ ในวันนี้ เราระลึกถึงหลวงพ่อดลตลอดเวลาว่า ท่านยังอยู่ในงาน ในระยะเวลา ๒๐ ปีของการที่ได้เข้ามาบวชเรียน ได้เข้ามาใช้ชีวิตบนเส้นทางพรหมจรรย์นี้ต้องถือว่าเป็นโอกาสพิเศษของชีวิต หลายคนอาจจะมองคุณภาพของแม่มิซึว่ามาบวชเพราะอกหัก หลีกลอย คอยงาน สังฆารโหรม ก็สุดแล้วแต่มุมมองของแต่ละบุคคล แต่เราเชื่อว่ามิซึหญิงหลายคนที่ยังมาเพราะท่านไม่ตื่นเต้นกับมันอีก แสดงว่าเส้นทางนี้จะต้องมีการศึกษาที่ทำให้คนเคารพในตัวเองได้ เพราะฉะนั้นถ้าพูดว่าศาสนาทำให้คนหนึ่งคนสามารถเป็นอิสระจากไซตรอนของความยึดมั่นถือมั่น ศาสนาก็จะต้องมองอย่างไม่มีเพศ

“เราปรารถนาเพื่อนในสังคมที่เข้าใจผู้หญิงบนเส้นทางพรหมจรรย์มากขึ้น ถ้าท่านเห็นผู้หญิงเหล่านี้อยู่ที่ใด ขอให้รู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเธอเหล่านั้นอย่างไร อย่าดูถูก อย่าตัดสิน อย่ามีความรู้สึกว่าคุณเหล่านี้ไร้ที่ไปจึงได้มาอยู่อย่างนี้ เราอยากจะทำ

บอกว่าเวลาที่ท่านเหล่านี้ออกไปบิณฑบาต จะมีคนที่ตั้งใจใส่ของที่ดีที่สุดลงในบาตร นี่เป็นเพราะว่าท่านเหล่านี้มีคุณธรรมพอที่ชาวบ้านจะเลื่อมใส และเราถือว่าการออกไปบิณฑบาตก็คือการออกไปเยี่ยมชุมชน ออกไปดูว่าชาวบ้านเขาอยู่กันอย่างไร เราถือว่าการบิณฑบาตเป็นการส่งเสริมเส้นทางธรรมอย่างหนึ่ง ถึงแม้จะมีกฎหมายห้ามแม่ชีบิณฑบาต แต่ทุกครั้งที่ได้รับของจากชาวบ้าน นักบวชจะต้องนำมาพิจารณา ถ้าเพียงแต่ทะเลาะกันก็จะรู้สึกละอาย เพราะการที่พวกเรากินข้าวของชาวบ้าน เราต้องไม่หลงโลกชาวบ้าน พระพุทธเจ้าตรัสว่าเหมือนมหาโจรปล้นชาวบ้านเขา เราไม่ทราบว่ามีคนอื่นรู้สึกอย่างไร แต่พวกเราสำนึกว่าเราจะไม่เป็นมหาโจรที่ปล้นชาวบ้าน เราจะไม่หลอกชาวบ้าน เพราะฉะนั้นเวลาที่มีโอกาสได้พบภาพเหล่านี้ขอความกรุณาให้มองอย่างลึกซึ้งว่าผู้หญิงเหล่านี้มีข้อวัตรปฏิบัติที่จะทำให้เธอมีความสุขได้อย่างเรียบง่าย มีวิถีชีวิตแห่งการบวชเรียน อันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวพุทธ

“ฉะนั้นในโอกาสนี้ต้องถือเป็นโอกาสพิเศษที่จะเชิญชวนทุกท่านได้มาร่วมส่งเสริมผู้หญิงทางธรรมให้ได้มีโอกาสสร้างชุมชนแห่งธรรมในนาม สาวิทาสิกขาลัย ที่เป็นอีกแบบฝึกหัดหนึ่งซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีทางเลือกในการศึกษา เป็นเส้นทางที่จะไม่เข้าไปติดอยู่ในไซตรวนแห่งการยึดมั่นถือมั่น การศึกษาที่วัดผลว่า ผู้เรียนสามารถพันทุกข้อได้ อย่างน้อยก็เข้าใจว่าการปฏิบัติธรรมขั้นพื้นฐาน คือไม่ทำให้ผู้อื่นต้องเจ็บปวดเพราะเรา และชาวพุทธทั้งหลายก็ควรรู้จักการปฏิบัติธรรมขั้นพื้นฐานนี้ด้วย

เราควรรู้ว่าการใช้กาย วาจา ใจอย่างที่จะทำให้ผู้อื่นมีความทุกข์ นั้น เป็นสิ่งที่น่าละอายเพียงไร เรามาช่วยกันสร้างสังคมด้วยพลังแห่งความไม่เบียดเบียน ในปี ๒๐๐๐ กันเถอะ เพื่อลดความรุนแรงในเด็กและผู้หญิง”

การเสวนาในวันนั้นจบลงด้วยบรรยากาศอันอบอุ่น แม้ว่า จะใช้เวลาถึงกว่า ๓ ชั่วโมง บทสรุปอันชัดเจนคงจะยังไม่กระจ่าง หากแต่การเสวนานี้ เป็นการจุดประกายความคิดให้กับ บุรุษและสตรีที่เป็นฆราวาส และนักบวชสตรีในนามแม่ซี ให้ได้รู้ว่า พลังสตรีในปี ๒๐๐๐ ที่กำลังจะมาถึงนี้จะสร้างสรรค์สังคมได้อย่างไร และบทบาทสถานภาพของนักบวชสตรีจะหลงทางหรือไม่ในการที่จะบวกร่วมกับโลกนี้และจะบวกร่วมด้วยกันอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักบวชสตรีผู้เลือกเส้นทางแห่งการไม่มีเพศ การศึกษาสำหรับนักบวชสตรีคงไม่อาจวัดกันได้ด้วยปริญญา ทางโลก หากแต่การศึกษาที่เชื่อมโยงให้คนหนึ่งคนสามารถเดินทางอย่างคนที่จะเป็นอิสระได้อย่างแท้จริง แล้วใช้สติปัญญาแห่งตนนั้นเดินทางไปกับคนอื่นอย่างไม่ทำให้ตนเองและเพื่อนร่วมทางเป็นทุกข์ คงจะเป็นทางออกที่จะนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อลวงพ้นสู่ความเป็นอิสระอย่างแท้จริง

ไปสวรรค์

คุณอยากไปสวรรค์ไหมครับ อยากหรือไม่อยากก็ลองฟังเรื่องของวิชาญดู

หลังจากหมดลม วิชาญก็พบว่าตนได้มาอยู่ในที่ที่สวยงามตระการตา ลักพักบุคคลในเสื้อขาวก็เดินเข้ามาหาแล้วพูดว่า “ท่านอยากได้อะไรเรียกกระผมได้ ไม่ว่าอาหาร เสื้อผ้า แม้แต่สุรานารีที่นี่มีพร้อม กระผมพร้อมจะสนองท่านทุกอย่าง”

วิชาญดีใจอย่างยิ่ง นึกขอบคุณฟ้าดินที่ส่งเขามาอยู่ที่นี้โดยไม่รอช้า เขาด้กตวงความสุขทุกอย่างเท่าที่เคยฝันเอาไว้เมื่อยังอยู่ในโลก แต่แล้ววันหนึ่งก็เกิดเบื่อขึ้นมา จึงเรียกหาบุคคลในเสื้อขาวแล้วถามว่า “ฉันเบื่อเต็มทีแล้ว อยากจะมีอะไรทำช่วยหางานให้ฉันหน่อย”

“เสียใจครับ กระผมช่วยท่านไม่ได้ ที่นี่ไม่มีงานให้ท่านทำ” บุคคลในเสื้อขาวตอบ

ชายผู้นั้นฉุนขึ้นมากทันที โพล่งขึ้นว่า “ถ้าอย่างนั้น ที่นี่ก็เป็นนรกชัด ๆ”

“แล้วท่านคิดว่าท่านกำลังอยู่ที่ไหนล่ะครับ” บุคคลในเสื้อ

ชาวตอบ

ใคร ๆ ก็มักอธิษฐานว่าชาติหน้าขอให้ไปเกิดในที่อุดม
ด้วยทรัพย์สมบัติ มีสิ่งเสพประนเปรอ ความสุขพรั่งพร้อม ชนิด
ที่นั่งกินนอนกินก็ไม่มีวันหมด โดยเข้าใจว่านั่นแหละคือสวรรค์
แต่ใครจะไปรู้ บางทีสถานที่ที่วาดภาพเอาไว้ นั่น ความจริงอาจ
เป็นนรกก็ได้ ถ้าคุณเป็นยมบาลและอยากให้คนแห่กันลงนรก
เยอะ ๆ คุณจะชักชวนคนได้อย่างไรหากไม่วาดภาพนรกให้สวย
งามปานสวรรค์ แม้แต่ 'ช่องนรก' ก็ยังต้องตกแต่งประดับ
ประดาให้น่าเข้าเลยมิใช่หรือ

เป็นเพราะเราไม่รู้จักสวรรค์ที่แท้จริง เราจึงไปไม่ถึง
สวรรค์สักที ไม่ใช่แต่สวรรค์ในชาติหน้าเท่านั้น แม้แต่สวรรค์ใน
ชาตินี้เราก็คงไม่เคยได้สัมผัสเลย เพราะไปหลงคิดว่าสวรรค์
คือแหล่งเสพสุขทั้งปี่ทั้งชาติ แทนที่จะเข้าใจว่าสวรรค์นั้นมีอยู่
แล้วในชีวิตประจำวัน ท่ามกลางการทำงานและการเอื้อเฟื้อผู้อื่น
ขอเพียงแต่เรารู้จักทำงานให้เป็น คือทำด้วยใจรัก มีฉันทะ และ
มีสติอยู่กับงานที่ทำ ความปิติปราโมทย์แช่มชื่นใจก็จะเกิดขึ้น
เอง การไม่มีงานทำต่างหากที่เป็นนรก หาใช่สวรรค์ไม่ ถ้าไม่
เชื่อก็ถามผู้เฒ่าทั้งหลายในบ้านพักคนชราดูก็ได้

ลองสำรวจดูอีกครั้งว่าสถานที่ที่เราอยากไปเมื่อตายแล้วนั้น
เป็นสวรรค์จริง ๆ หรือเปล่า มันอาจเป็นอย่างอื่นก็ได้ ต้องเตือน
ไว้ก่อน ไม่เช่นนั้นจะเป็นอย่างชายในเรื่องข้างล่าง

สามีภรรยาคู่นี้ตกลงกันว่า ถ้าใครตายก่อนจะต้องกลับมาหาคนที่ยังอยู่แล้วมาบอกว่าไปเจออะไรหลังกลับบ้านเก่าแล้ว นุชนารถนั้นกลัวว่าสวรรค์จะไม่มีจริง โชคดีที่วัฒน์ผู้เป็นสามีเกิดตายก่อน ไม่กี่วันจากนั้น ผู้เป็นภรรยาก็ได้รับการติดต่อ

“นุชนารถ”

“นี่คุณหรือเปล่า วัฒน์?”

“ใช่แล้ว ผมเอง ผมกลับมาตามที่ตกลงกัน”

“เป็นยังไงบ้าง ที่นั่น?” นุชนารถถาม

“แบบว่า พอผมตื่นมาตอนเช้า ก็มีเช็ทซ์ กินข้าวเช้าเสร็จก็มีเช็ทซ์อีก แล้วก็อาบน้ำแดด จากนั้นก็มีเช็ทซ์อีก ๒ ครั้ง แล้วกินข้าวเที่ยง มีเช็ทซ์ต่ออีกตั้งแต่บ่าย เย็น จนค่ำ แล้วก็นอนตื่นขึ้นก็ทำอย่างเดิมอีก”

“โอ วัฒน์ คุณต้องอยู่ในสวรรค์แน่ ๆ เลย”

“ใครว่า ตอนนี้เป็นกระต่ายอยู่ที่เขาดินต่างหาก” วัฒน์ตอบอย่างแข็ง ๆ

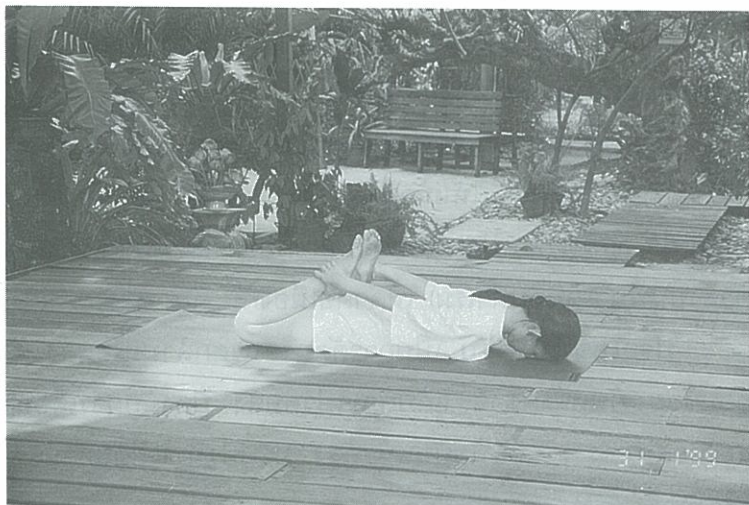
มาถึงตอนนี้แล้ว คุณยังอยากไปสวรรค์อย่างที่ฝันเอาไว้หรือเปล่า

คันศร หรือ ธนูอาสนะ

พบกันคราวนี้ครูหนูขอแนะนำอาสนะที่แสดงให้เห็นถึงความมดงามอ่อนช้อยของกล้ามเนื้อสันหลัง ถ้าผู้ปฏิบัติมีความขยันหมั่นเพียร ก็จะมีองศาเหมือนนางแบบของเรา นะคะ ยิ่งถ้าเด็ก ๆ ได้ลองปฏิบัติดู ก็จะเป็นการป้องกันกระดูกสันหลังคด ป้องกันหลังค่อมได้ด้วย เราเรียกว่า คันศร หรือ ธนูอาสนะ นะคะ

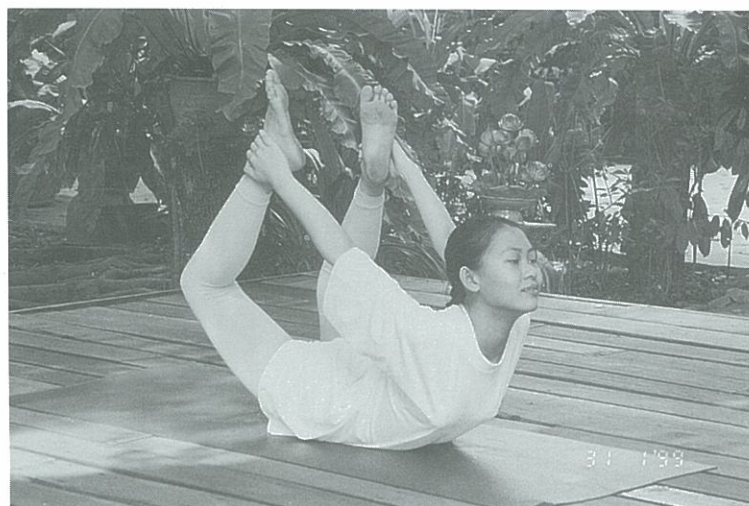
นางแบบผู้นี้อายุ ๑๖ ปี ปฏิบัติโยคะมาได้ประมาณ ๒ ปีแล้ว ด้วยความสม่ำเสมอ ซื่ออ่อนเบ๊คะ ก่อนมาเริ่ม เบ๊เป็นเด็กค่อนข้างเครียด คุณแม่มาเรียนก่อนแล้วจึงพาเบ๊มาเรียนบ้างเพื่อจะได้มีสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใส ทั้งสองคนเป็นแบบอย่างแม่ลูกที่ดีมีกิจกรรมร่วมกันเสมอ โดยเฉพาะโยคะ ให้ความสม่ำเสมอมาก จนกระทั่งปัจจุบันนี้เป็นคนอารมณ์เบิกบาน ทั้งคุณแม่และคุณลูกที่เดียว

ส่วนวิธีปฏิบัตินั้นไม่ยากเลยคะ คนลำตัวอ่อนจะรู้สึกง่าย ลำตัวแข็ง ก็เชื่อว่า จะยาก เพราะโยคะไม่หักโหม ทำเท่าที่เป็นไปได้ อย่าปฏิบัติเกินพอดี ขอให้มีความอดทนอยู่แล้วเป็นพื้นฐานนะคะ

ท่าเริ่ม

ท่าปฏิบัติ

ก่อนอื่น ให้นอนคว่ำ วางหน้าผากลงบนพื้น (ดังรูป) พับ
หัวเข่าสองข้างขึ้น ใช้มือทั้ง ๒ ข้างจับข้อเท้าไว้ (ท่าเริ่ม)

กำหนดลมหายใจเข้าอย่างนุ่มนวล ยกลำตัวขึ้นช้า ๆ
(อย่ากระตุก) ให้สูงโดยให้หน้าอกกับต้นขาพื้นพื้น แล้วหยุดลม
หายใจไว้ ๓ วินาที ผ่อนลมหายใจออกอย่างแผ่วเบา วางลำ
ตัวลงบนพื้น (เหมือนท่าเริ่ม) ให้คำต่อเนื่องกัน ๓-๕ ครั้ง

ประโยชน์ที่ได้รับ เป็นการดัดหรือนวดกล้ามเนื้อหลังให้อ่อนช้อย
กันหลังคดงอ แก้ปัญหาปวดหลัง ป้องกันการเสื่อม
ของข้อต่อต่าง ๆ ขจัดไขมันหน้าท้อง ปรับปรุงการย่อยอาหาร
ให้ดีขึ้น

ทำนี้สารพัดประโยชน์จริง ๆ ลองดู...แล้วจะรู้ผลค่ะ

ประชาสังคมเสถียรธรรมสถาน : ชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อศานติ

ป้ายจัดของวันอาทิตย์หนึ่ง ผนตทพรำ ๆ ผู้เขียนและผู้ช่วยงานวิจัยได้มีโอกาสไปร่วมกิจกรรมของเสถียรธรรมสถาน เราไปถึงค่อนข้างช้าไปเล็กน้อย ไม่มีโอกาสฟังธรรมที่แม่ชีคันสนีย์แสดงให้กลุ่มบุคคลผู้สนใจฟังมากนัก เพราะใกล้เวลาที่ท่านจะนำกลุ่มออกเดินจงกรมรอบเสถียรธรรมสถาน เสียงแม่ชียังกังวานใสแม้ว่าจะป็นหวัดอยู่บ้างตามที่ท่านเคยปรารภกับผู้เขียนไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว ๒-๓ วัน แต่น้ำเสียงยังคงมีความชัดเจนและมีพลังเน้นนำว ดึงดูดความสนใจให้คนตั้งใจฟัง ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยต้นหมากรากไม้เขียวชจีทำให้ผู้คนทีเข้าไปในสถานที่เช่นนี้เกิดความรู้สึกดี ๆ และรู้จักระมัดระวังตัว พร้อมทั้งวางตัวให้เรียบง่าย ส้ารวม และสงบไปตามธรรมชาติและบรรยากาศรอบ ๆ ตัวโดยอัตโนมัติ หลังจากฟังข้อธรรมะแล้ว จึงเริ่มเดินจงกรมรอบเสถียรธรรมสถานโดยการเดินตามกันอย่างมีสติ ถอดรองเท้าเดิน (เคราะห์ดีที่น้ำไม่ท่วม และส่วนใหญ่เดินบนพื้นทรายและทางเดินซีเมนต์ และแผ่นหินบ้าง และผนหยุดตกแล้ว)

ดร. ทองศรี กำภู ณ อยุธยา

เมื่อร่วมเดินจงกรมหนึ่งรอบแล้ว ทุกคนกลับมานั่งใน
ธรรมศาลาซึ่งเป็นศาลาทรงกลมมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่เกือบกึ่ง
กลางศาลา คล้ายกับจำลองป่าเล็ก ๆ มาไว้ในกระโจมศาลา มี
เพียงหลังคาสูงอยู่บนโครงเหล็กคลุมพื้นดินแข็งธรรมดา ๆ ดู
เสมือนหนึ่งลานนวดข้าว แต่พื้นดินเหนียวแข็งได้ถูกปกคลุม
ด้วยผืนเสื่อเต็มศาลา มีแผ่นเบาบาง ๆ ให้นั่ง ผู้เขียนต้อง
สารภาพว่า การนั่งพับเพียบ หรือนั่งพับเปิดเป็นเวลานาน ๆ
เกินกว่า ๓ ชั่วโมง โดยที่เราสองคนมีปัญหาเรื่องขาทั้งคู่จึงเป็น
เรื่องธรรมดาพอสมควร ต้องเปลี่ยนอิริยาบถหลายครั้ง นึกอิจฉา
คนที่นั่งได้นาน ๆ หรือไม่ก็เขาช่างมีความอดทนดีกว่าเรา
อย่างไรก็ดี เมื่อเข้าเมืองตาหลิวก็หลิวตาตามจนได้ นับว่าเป็น
บทพิสูจน์บทแรกที่ว่าเราจะเข้ากลุ่มใดก็ต้องยอมรับขนบธรรม

นิยมของกลุ่มนั้นให้ได้

แม่ชีเริ่มการประชุมด้วยการแผ่เมตตาให้กับตัวเราเอง เป็นเบื้องต้น แล้วจึงแผ่ไปยังบุคคลรอบข้าง เริ่มจากบิดามารดา ครู ญาติมิตร และผู้ที่ทำงานหนักอยู่เบื้องหลังชีวิตเรา ทั้งหมดนี้กระทำเพื่อเป็นการแสดงกตัญญูตาคคุณซึ่งเป็นคุณธรรมที่ชาวพุทธที่ดีทั่วไปยังมี การแผ่เมตตานี้เป็นกิจกรรมทางศาสนาที่แม่ชีย้ำว่า เป็นการปฏิบัติที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างทันสมัย นั่นคือ รู้ ตื่น และเบิกบาน นอกจากนั้นการแผ่เมตตาให้กับตัวเองก่อนนั้นเท่ากับเป็นการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท ดังนั้น ถ้าไม่ประมาทก็ไม่ทุกข์ พร้อมกับเชิญชวนให้กลุ่มบุคคล ณ ที่นั้น ร่วมกันพิสูจน์ โดยเสนอแนะว่าจะทำอะไรก็ตามอย่าทำด้วยความอยาก เช่น การมาเป็นอาสาสมัครที่เสถียรธรรมสถาน อย่ามาด้วยความอยาก แต่จงใช้ปัญญาให้มาก

ขณะนั่งฟังการประชุมผู้เขียนผู้ยังมีบาปอยู่ โดยปกตินึกถึงแม่ชีอยู่ในใจที่ว่า ไม่ให้ทำอะไรด้วยความอยาก ในที่นี้ถ้าผู้เขียนอยากจะคิดว่าก็การที่คนมากขึ้นในวันนี้ อย่างน้อย ๆ ก็เพราะ อยาก รู้ว่าในเสถียรธรรมสถานเขาทำอะไรกัน อีกอย่างหนึ่งหลายคนที่มา ก็เพราะมีคนบอก คนชวน รวมทั้งผู้เขียนเองก็มาเพราะคำชวนของแม่ชี ก็เลยทำให้ อยากลองมาสัมผัสดูบ้าง นอกจากนั้นความอยากของมนุษย์ก็มักจะต้องมีแรงกระตุ้นแฝงอยู่ เช่นว่า เรากำลังทำงานวิจัยเกี่ยวกับแม่ชี เพราะฉะนั้นอะไรที่เกี่ยวข้องกับแม่ชี เราควรจะเก็บมาเป็นข้อมูลให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จะว่าไม่อยากได้อย่างไร

พาอาสาสมัครเดินเล่น

หลังจากนึกเถียงท่านในใจไปสักพัก จึงเริ่มพิจารณาใหม่ ว่า ความอยากคงจะมี ระดับ คืออยากน้อยไปถึงอยากมาก และมีแยกประเภทได้ การอยากเข้ามาเรียนรู้ว่าในเสถียรธรรมสถานเขาทำอะไรบ้าง เพื่อจะช่วยเหลือเขาได้ น่าจะถือว่าเป็นอยากประเภทบวก แต่ถ้าอยากเพียงแต่เห็นเขาล้อกันนักกว่าที่นี้ น่าสนใจ แล้วสถานที่สวยดี อย่างน้อยก็มาเดินเล่น ประเภทนี้เป็นได้ทั้งบวกและลบ คือพวกไม่มั่นใจ อยากรู้ก็ตาม ประเภทลบเต็มรูปไม่น่าจะมี คือกะเข้ามาก่อกวน และเท่าที่สังเกตวันนี้ก็ไม่เห็น นับว่าโชคดี ผู้เขียนนั่งคิดเรื่อยเปื่อยไปจนเมื่อยพจณต้องเปลี่ยนอิริยาบถ จึงเห็นธรรมะขึ้นบ้าง นั่นคือการทำ

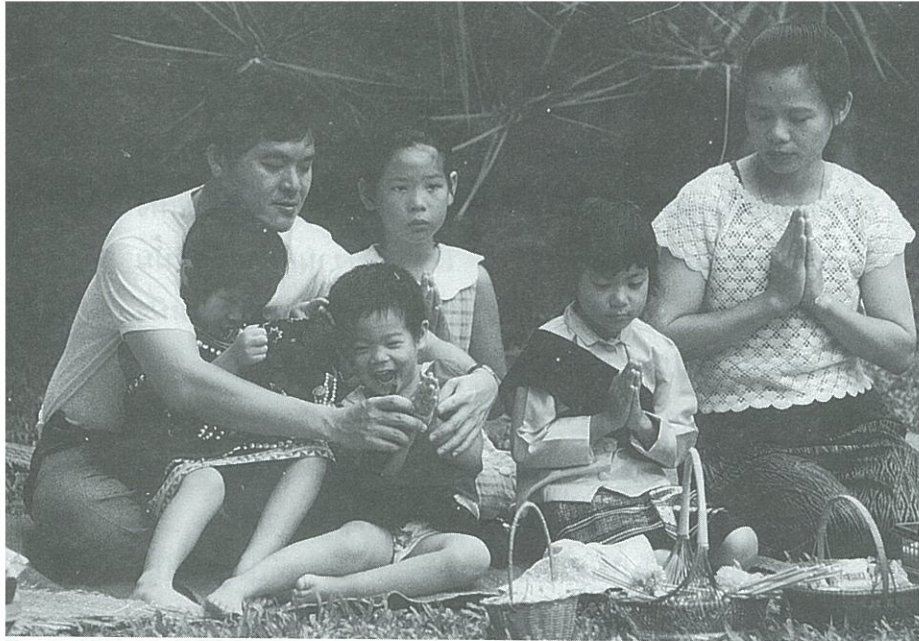
อะไรก็ตามต้องรู้จักใครครวญ ไม่ประมาทในสิ่งเล็กหรือใหญ่ (คือเอาความอยากซึ่งมีความหมายกว้างไกลถึงชั้นโลก และหลงในที่สุดมาเป็นพื้นฐานของอารมณ์และการกระทำใด ๆ) แล้วพยายามยุติบุคลิกวิสัยของตนลงชั่วคราว โดยสรุปเอาเองว่า “เรากำลังประมาทใช่หรือไม่?”

แม่ซีเริ่มการประชุมได้นำสนใจ (อย่างน้อยผู้เขียนไม่หลับกลางคืน เหมือนฟังเทศน์ฟังธรรมทั่ว ๆ ไป) เริ่มด้วย คำถามที่ทำให้ทายกลุ่มบุคคลให้คิด คำถาม - งานที่เรากำลังทำอยู่ขณะนี้เราทำเพื่อใคร? และจะทำอย่างไร? ที่ประชุมเงียบ! การเงียบ - ไม่รู้ว่าคนไม่อยากตอบ หรือไม่รู้จะตอบอย่างไร เพราะยังไม่รู้จักทั้งสถานที่และตัวผู้นำการประชุม หรือไม่ใช่กาลเทศะที่จะตอบก็เป็นได้ สำหรับผู้เขียนนั้นไม่ตอบด้วยเหตุผลทั้งสามประการที่กล่าวมาแล้ว ทำบทบาทของผู้สังเกตการณ์เต็มร้อย เมื่อเงียบได้สักจิตใจใหญ่ ๆ แม่ซีเริ่มใหม่โดยขอเป็น Keynote สัก ๑๐ นาที เริ่มจากการเรียกกลุ่มบุคคลในวันนั้นว่า ชุมชนแห่งธรรม ฟังดูดีจัง แท้จริงแล้วก็คือ อาสาสมัคร เราดี ๆ นี้เอง และงานในวันนั้นก็เป็งานใน โครงการโลกสวยด้วยน้ำใจ ซึ่งเป็นหนึ่งในหลาย ๆ โครงการของเสถียรธรรมสถาน หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ โครงการเสาะแสวงหาอาสาสมัครที่กอบปรด้วยน้ำใจ อาสาสมัครเหล่านั้นจะไปช่วยในโครงการต่าง ๆ ตามความถนัด และตามความปรารถนาของผู้อาสาเอง มีงานตั้งแต่ ตักน้ำกวาดถนน ทำสวน ขยายของ รับแขก ล้างห้องน้ำ รับโทรศัพท์ จิปาถะ ไปจนถึงงานวิชาการ ได้แก่ งานห้องสมุด เป็นครู

หนึ่งในอาสาสมัครเพื่องานสร้างโลกโดยผ่านเด็ก

คอมพิวเตอร์ โปรแกรมเมอร์ อินเทอร์เน็ต เขียนบทความ จัด
นิทรรศการ ดีเจ (จัดรายการวิทยุ) งานสังคมสงเคราะห์ ได้แก่
งานเลี้ยงเด็ก ทำกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ ทำกับข้าว ทำหน้าที่
นักสังคมสงเคราะห์ เป็นแม่บ้าน ดูแลการเงิน สารพัดงานจริง ๆ
ใครใคร่อาสาทำอะไรก็อาสาได้ โดยจะมีแบบฟอร์มให้กรอก
และจะมีผู้ทำหน้าที่ผู้นำการประชุม และผู้ช่วยหลายคนจะเป็น
อาสาสมัครจากกลุ่มลูกขึ้นมาช่วยเขียนกระดาน ช่วยแจก ช่วย
เก็บกระดาษ หลายคนรู้สึกจอบช่วยงานคนละไม้คนละมือ เป็น
บรรยากาศที่น่ารักเพราะคนส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มสาว อายุไม่
เกิน ๔๐ จะมีเกินบ้างก็น้อยมาก มีแต่ผู้เขียนที่คงแก่สุด ๆ อายุ

สมาชิกครอบครัวแห่งสติ

เลยเกษียณแล้ว ผู้เขียนมองดูหนุ่มสาวไม่นั่งดูตายแล้วอดปลื้มใจไม่ได้ ในขณะที่สังคมาบถตัวเราภายนอกเสถียรธรรมสถาน ช่างเต็มไปด้วยความวุ่นวาย แกร่งแย่ง ชว่งชิงทุกอย่างที่ขวางหน้า แต่ชุมชนในสถานที่เล็ก ๆ ประมาณ ๑๐๐ คน ในวันนั้นมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยสังคม คนที่ไม่มั่นใจว่าจะช่วยอะไรได้ค่อย ๆ ปลีกตัวลุกออกไปเมื่อมีการลงทะเบียนอาสาสมัคร แต่ก็ยังเป็นจำนวนน้อย และต้องถือว่าเขาซื่อสัตย์กับตัวเอง เพราะอาสาสมัครต้องมาจากจิตใจและความพร้อมในทุกเรื่องของแต่ละคนที่จัดเวลาได้ นับว่าตรงกับคำบรรยายของแม่ชีในเรื่องงานอาสาสมัครที่กล่าวว่า “เราจะเริ่มพูดถึงงานอาสาสมัครโลก

สวดด้วยน้ำใจที่เป็นน้ำใจของผู้คนจำนวนหนึ่งที่เขามีความรู้สึกว่าจะ
พอที่จะแบ่งปันเวลาและพลังงานของเขาเพื่อผู้อื่นได้บ้าง และมี
วิถีชีวิตมาทำงานร่วมกันที่นี่ เราต้องใช้การงานเป็นฐานแห่ง
การยกจิตวิญญาณของพวกเขา เราจะทำงานอย่างมีสตินั้น
หมายความว่า งานจะทั้งเสร็จและสวย ถ้ามนุษย์คนหนึ่ง
สามารถดูแลจิตวิญญาณของตนเองให้รอดจากกิเลส คือ โลก
โกรธ หลงได้ คนคนนั้นจะทำงานได้อย่างกว้างขวาง และงาน
นั้นจะไม่ใช่ไปเพื่อตัวตนของเรา แต่งานนั้นจะเป็นไปเพื่อมวล
มนุษยชาติ สรรพสัตว์ สิ่งแวดล้อม และพืชทั้งหลาย”

ขอย้อนกลับไปในเรื่องต้นที่แม่ชีขออนุญาตที่ประชุมเป็น
Keynote เพื่อชี้ประเด็นให้เห็นภาพรวมของเสถียรธรรมสถาน
เริ่มด้วยคำถามที่ว่า

- เสถียรธรรมสถานไม่ใช่ของใครคนหนึ่งคนใด
ท่านเชื่อหรือไม่?

- ถ้าบอกว่าเสถียรธรรมสถานเป็นสมบัติของคนตาย
จาก ท่านขัดแย้งหรือเปล่า?

คำถามเหล่านี้ถามตรงมาที่ชุมชนแห่งธรรม ณ ที่นั้น ทุก
คนยังเงิบเหมือนเดิม คำถามหนึ่งก็แล้ว สองคำถามก็แล้ว
สามคำถามก็แล้ว ก็ยังเงิบอยู่ ผู้เขียนเริ่มสนุกจากการสังเกต
บรรยากาศและแล้วก็มีคำถามต่อมาอีก

- ถ้าเราจะบอกว่าทำแล้วปล่อย หมายถึงอะไร ? เรา
จะทำเหตุด้วยความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม แล้วจึงวางใจ
ในผล ใช่หรือไม่?

ถ้าอาสาเข้ามาทำงานแล้วยังยึดติดในตัวบุคคล ในสถานที่ ในความดีของตัวเอง ก็จะถูกขุ่นนะ ต้องระวังให้ดี!

ฟังถึงตรงนี้ ผู้เขียนเริ่มเข้าใจราว ๆ แล้วว่าแม่ซีต้องการจะชี้ให้เห็นอะไร นั่นคือสถานที่แห่งนี้ ไม่มีใครเป็นเจ้าของ แต่เป็นสมบัติของคนที่ยายแล้ว แต่แม่ซีใช้คำว่า ตายจาก ฟังเพราะหูกว่ามาก ทั้งนี้แม่ซีสรุปให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่งเมื่อกล่าวว่า “ต้องบอกก่อนว่าเสถียรธรรมสถานเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถใช้เป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาจิตวิญญาณของเราได้ เรามาครั้งนี้เพื่อเรียนรู้ที่จะยกจิตวิญญาณของเราให้สูงขึ้นแล้วผ่านไปเท่านั้นเอง มันไม่ใช่ของใคร แล้วไม่ใช่ของแม่ซีค้นสนีย์ด้วยนะ กรุณาอย่าเพิ่งเล็งมาที่เรา เราไม่รับ มันเป็นสมบัติของคนตายจาก เราก็ต้องไป ทุกคนก็ต้องไป มาเพื่อทำหน้าที่แล้วปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่น หน้าที่นั้นจะพิเศษอย่างไรก็ยึดไว้ไม่ได้ ทำเหตุอย่างเต็มที่ แล้วมีใจที่จะปล่อยวางในผล ทุกคนจะได้มีความสุขร่วมกัน เสถียรธรรมสถานเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างศานติ เป้าหมายของการทำงานตรงนี้มีอยู่งานเดียวก็คือ ‘งานสร้างชีวิต’”

ผู้เขียนฟังแล้วอยากจะเพิ่มเติมให้ครบความขึ้นไปอีก คืองานสร้างชีวิตให้เกิดประชาสังคม แนวคิดเรื่องประชาสังคม (Civil Society) ผ่านแวบเข้ามาในความนึกคิดโดยอัตโนมัติ และคิดต่อไปเรื่อยเปื่อยว่า ที่นี่แหละคือแบบฝึกหัดของการสร้างกลุ่มประชาสังคม ถามว่าอะไรเป็นเงื่อนไขที่จะเรียกว่าประชา

สองมือแม่ “ในงานบ้านสายสัมพันธ์”

สังคม ในที่นี้ผู้เขียนขอยกแนวคิดของผู้รู้ด้านประชาสังคมเสนอ
พอเป็นสังเขปดังนี้

๑. แนวคิดของ นายแพทย์ประเวศ วะสี อธิบายถึง
ความเป็นชุมชนที่มีศักยภาพสูงนั้นว่า “ต้องอาศัยองค์ประกอบ
๓ ประการ คือ เรื่องจิตวิญญาณ การเรียนรู้ร่วมกัน และ
การจัดการ”^๑ พร้อมทั้งเน้นความเป็นชุมชนไว้ว่า - เป็นอิสระ
เป็น Voluntary คนมารวมตัวกันมีคุณค่าที่เรียกว่าจิต
วิญญาณเกิดขึ้น พยายามทำเพื่อส่วนรวม ลดความเห็น
แก่ตัวลง ซึ่งเป็นธรรมะอย่างสูง ทั้งหมดเป็นธรรมะที่ไป
แรงมากกว่าธรรมะที่เป็นข้อ ๆ ที่เป็นของแต่ละคน การ

“...ดอกไม้ที่ยังเบ่งบานในมือเรา...”

เรียนรู้ การจัดการก็เป็นธรรมะ เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นธรรมะใหญ่มาก มีพลังมาก จึงเป็นคำตอบของอนาคตของมนุษยชาติ^๒

๒. แนวคิดของ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ให้มุมมองว่า “ประชาสังคมหมายถึงทุก ๆ ส่วนของสังคม โดยรวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนด้วย ถือว่าทั้งหมดเป็น Civil Society แต่ถ้าถือตามแบบตะวันตก แยก Civil Society คือส่วนที่อยู่นอก State นอกภาครัฐ แต่ในความหมายของผม หมายถึงทุกฝ่ายเข้ามาเป็น partnership”^๓ จริง ๆ แล้ว ดร.ชัยอนันต์ค่อนข้างมองในมุมกว้างระดับชาติและ

เป็นแนวคิดการเมือง อย่างไรก็ดี ได้เน้นย้ำในเรื่องของการมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วน (partnership) ไว้ค่อนข้างน่าสนใจว่า - คือการร่วมกันทำ ซึ่งหมายความว่าเราจะพูดไม่ได้ว่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายรัฐหรือฝ่ายสังคม^๕ นอกจากนั้นยังอธิบายถึงการรวมกลุ่มโดยทั่วไปจะต้องมีการเคลื่อนไหว (movement) โดยย้ำว่า การที่เราจะถือว่าเป็น movement ต้องเป็นผลประโยชน์ที่กว้างกว่าผลประโยชน์เฉพาะตัว เช่น คุณไปเคลื่อนไหวเพราะคุณไม่เห็นด้วยกับรถไฟฟ้าธนาฯ ทั้งที่คุณไม่มีอะไรเกี่ยวข้องโดยตรง คุณรู้สึกเป็นปัญหาที่เป็น issue ในสิ่งที่เราเรียกว่า Civic movement^๕

๓. แนวคิดของ ดร.อเนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้อธิบายประชาสังคมไว้ว่า “มียุคหนึ่งเราพูดถึงเรื่องประชาชนโดยเฉพาะชนชั้นกลาง แต่ Civil Society ต่างจากประชาชน โดยเฉพาะในความหมายที่ว่า ประชาชนต้องเป็นใหญ่ในแผ่นดิน กล่าวคือ Civil Society มีความหมายที่กินความได้ถึงทุกชนชั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นประชาชน คนทุกซ์ คนยาก ขอย้ำว่า Civil Society เป็นคำที่ค่อนข้างจะเป็นเรื่องความสมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความกลมกลืนมากกว่าจะมาดูความแตกต่าง หรือความแตกแยกภายในหมู่ประชาชน เพราะฉะนั้นจึงเป็น Concept ที่รวมเอาชนชั้นกลาง ชนชั้นสูงเข้ามาด้วย...”^๖ นอกจากนั้น ดร.อเนกยังได้ชี้แนะความเป็นประชาสังคมนั้นว่าจะต้องโยงไปถึงคำว่า partici-

pation (การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา) คำว่า Civil Society ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในฐานะของพลเมือง (Citizen) ไม่ใช่ในฐานะราษฎร (Subject) หรือผู้ใต้กฎหมาย หรือไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินที่รอรับบริการของรัฐเท่านั้น เพราะฉะนั้น Civil Society จึงมีนัยของพลเมือง (Citizen) ซึ่งต้องมีส่วนร่วม^๗

๔. แนวคิดของ นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ ซึ่งได้สังเคราะห์จากการมาสนทนากับนักคิด นักวิชาการ ในสังคมไทยที่สนใจเรื่องนี้ตลอดจนจากการค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารเกี่ยวข้อง แล้วสรุปเป็นความคิดเห็นดังนี้ - การที่ผู้คนในสังคมเห็นเหตุการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมที่สลับซับซ้อนที่ยากแก่การแก้ไข มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic consciousness) ร่วมกันมารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร (Civic group/organization) ไม่ว่าจะป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคสังคม (ประชาชน) ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วน (partnership) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา หรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการ โดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Civic network)^๘

จากการหยิบยกแนวคิดประชาสังคม ซึ่งกำลังอยู่ในความนิยมของนักวิชาการไทยในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาอย่างมาก

ดั่งดอกไม้บาน...ในแผ่นดิน

เช่นนี้ เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวคิดรูปแบบของกลุ่มประชาสังคม ซึ่งตัวอย่างส่วนใหญ่คนทั่วไปจะยกตัวอย่างรายการ จส.๑๐๐ หรือร่วมด้วยช่วยกัน เพราะมีลักษณะเด่นของการริเริ่มของภาคประชาชน รูปแบบงานบริการให้ถึงประชาชน และเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน และรูปแบบบริการยังเป็นแบบของชีวิตประจำวันของประชาชน โดยมีกระบวนการที่เต็มไปด้วยการเคลื่อนไหว...มีการช่วยเหลือให้ได้รับผลประโยชน์ (interest) มีการสร้างเครือข่าย (network) และมีเรื่องของจิตวิญญาณที่จะช่วยกัน (Spiritual) รวมทั้งมีการร่วมมือกันหลายฝ่าย เป็นหุ้นส่วน และในที่สุดทำให้สังคมเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน

(Learning community)

อนึ่ง เพื่อให้ความหมายของประชาสังคมสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ผู้เขียนจะเสนอข้อคิดของแมซีเพิ่มอีกเล็กน้อย กล่าวคือ คนเราจะทำงานด้วยกันนั้น ก่อนอื่นต้องทำพิธีให้เสมอกันก่อน โดยใช้เสถียรธรรมสถานเป็นห้องทดลองตัวอย่างที่ทุกคนสามารถใช้ทำแบบฝึกหัดในการพัฒนาจิตวิญญาณ โดยการยอมรับร่วมกันว่าเสถียรธรรมสถานไม่มีใครเป็นเจ้าของ หรืออีกนัยหนึ่งทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน แต่ไม่ใช่สมบัติของใคร ดังนั้นทุกคนจึงสามารถเป็นเจ้าของโดยการอาสาสมัครทำงาน เพื่อสร้างเสถียรธรรมสถานให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เป้าหมายของงาน ณ สถานที่แห่งนี้มีอยู่งานเดียวคือ งานสร้างชีวิต

สรุป คำถามโครงการสร้างโลกสวยด้วยน้ำใจ โดยมีการระดมอาสาสมัครเป็นการเคลื่อนไหวของสังคม เพื่อให้เกิดหุ้นส่วนของสังคม ใช่หรือไม่?

คำตอบ ?

ผู้ใดสงสัยและอยากได้คำตอบ ขอให้ส่งคำถามไปยังแมซีต้นสนีย์ เสถียรสุด หรือผู้เขียนได้เสมอกะ ☺

เชิงอรรถ

๑-๘ ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาดการณ์ไกล บรรณาธิการ, ประชาสังคม
ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐ :
หน้า ๑๐-๑๖๕

บรรณานุกรม

- ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาคคการณไกล บรรณาธิการ. ประชาสังคม ทรรศนะ
นักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐.
- ประเวศ วะสี. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้น
เศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒.
- แมทธิวส์ เดวิท. จากปัจเจกสู่สาธารณะ : กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้
เข้มแข็ง. รัฐวิมุติ เสนาคำ (แปลและเรียบเรียง). กรุงเทพฯ: สถาบัน
ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๐
- ยุทธนา วรณปิติกุล และสุพิธา เริงจิต (เรียบเรียง). สำนักพลเมือง ความเรียง
ว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาสังคม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการ
เรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, ๒๕๔๒.
- อนุชาติ พวงสำลี. ประชาสังคม : ขบวนการทางปัญญาและความหวัง
สังคมไทย. บทความคำเสนอในการประชุมวิชาการประเพณี มหิดล-
ธรรมศาสตร์-กองทัพเรือ ครั้งที่ ๗ วันที่ ๒๖-๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๒.
เอกสารโรเนียว.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. ประชาสังคม ในมุมมองตะวันตก : อ่านและสอน
ที่จอห์นส์ ฮอปกินส์. กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนา
ประชาสังคม, ๒๕๔๒.

เพื่อสิทธิของเด็ก สตรี และ คนชรา ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

ยินดีให้คำปรึกษาอรรถคดีต่าง ๆ

โดย คุณนางเยาว์ สุคนธนันท์

ที่ปรึกษาและทนายประจำเสถียรธรรมสถาน

ติดต่อสอบถามได้ที่เบอร์ ๕๐๙๒๒๓๗, ๕๑๐๔๗๕๖

โทรสาร ๕๑๙๔๖๓๓

ดวงจันทร์เจ้า ทรงกลดสดศรี

น้องพี่ร่วมลอยกระทง

คำคืนเพ็ญวาระพิเศษในชุมชนเสถียรธรรมสถาน ที่ท่านเปิดบ้านให้สมาชิกของเราได้ร่วมลอยกระทงกันเอง ที่ผ่านมามีผู้มาเยือนอยู่เสมอ คนของเราเหนี่ยอกันมาก วันนี้จึงเป็นวันของเรา คนในบ้าน ที่จะนั่งล้อมวงตั้งจิตอธิษฐานร่วมกับครอบครัวของเขาเอง ลอยกระทงด้วยกัน

ซานเรือน ใต้นวลจันทร์ที่สาดตลอดพุ่มใบกิ่งก้านโปร่งของเงาไม้สาละ พอสว่างรำไร เพียงเอี้ยวตัว เร้นจากตะคุ่มเงาใบ คือแสงกระจ่างสุกปลั่งของดวงจันทร์เจ้า เตือนเด่นบนโค้งฟ้ากว้าง รายล้อมด้วยหมู่เมฆทะมึนแลปูเมฆขาวใส ปรากฏเหนือจั่วหลังคาเรือนไทย ชิดใกล้กระจ่างตาประหนึ่งเราจะโอบได้เดือนเต็มได้แค่เอื้อม

เหลื่อมต่ำจากซานเรือน คือผืนน้ำเลื่อมไหวล้อแสงจันทร์ บัวน้อยใหญ่ไหวใบล้อลมเย็น อิกยังสว่างด้วยเปลวเทียนกระจริด จากกระทงตองกล้วยทำมือ ที่เหล่าสมาชิกช่วยกันประดิษฐ์สำหรับทุกคน แม้ผู้มาเยือน

ขณะจันทร์แจ่มกระจ่างฟ้า กลุ่มที่นั่งล้อมวงที่มีลูกเล็ก

เด็กอ่อนต่างแยกย้ายกันกลับครัวเรือนตน บรรยากาศอันเป็น
สาระแห่งจิตวิญญาณ ในคำคืนของการแสดงกตัญญูตาต่อ
พระแม่คงคา ต่อพระจันทร์เจ้า ต่อธรรมชาติ ยังคงอวลไอ อิกยัง
เฝืออบหัวใจทั้งดวงของผู้คนในคำคืนนี้

ท่านอาจารย์โกศลสำนักสงฆ์ปลายนาเกริ่นในตอนหัวคำ
ยามที่สมาชิกรวมตัวกันมา แว่วเสียงเครื่องดนตรีจากถนนใหญ่
แต่ที่ชัดเจนแม้ไม่ก็กก้องกัมปนาท คือเสียงประทัด ท่านเอ่ยว่า
น่าเสียดายที่ความเข้าใจของผู้คนในเรื่องวันลอยกระทงได้ผันแปร
คลาดเคลื่อนเสียแล้ว วันนี้เป็นวันที่เราน่าจะพร้อมใจกันชื่นชม
ความงามของดวงจันทร์ ฟ้าหรือก็สวย น้ำหรือก็บริบูรณ์ เต็ม
ตลิ่ง อากาศก็เย็นสบาย ฤดูเคลื่อนเข้าสู่หน้าหนาว ธรรมชาติ
ได้แสดงลีลาความงามต่อเราอย่างบริบูรณ์ เป็นวันที่เราต้องแสดง
ความรู้คุณต่อธรรมชาติ ท่านละไว้ไม่เอ่ยถึงความคึกคะนองของ
เสียงประทัด

แต่เป็นของขวัญแต่เรา และสหธรรมิกต่างชาติ คือ
ท่านโกวิทหะ ที่ได้มาร่วมวาระสำคัญนี้กับชุมชนที่มีรากเหง้า
แห่งธรรมชาติ หยั่งลึกพอที่จะร่วมกันสร้างบรรยากาศอันเป็น
สาระต่อจิตวิญญาณของเราเอง พิสูจน์สิ่งที่ท่านเกริ่นนำ หัว
ใจของชุมชนคือความรัก ความรักที่สอดประสานพรหมวิหาร
๔ ในบรรยากาศเช่นนี้ วิเวกสถานเช่นนี้ควรแก่การปรารภธรรม
ท่านจึงย่อนยุคให้เราในสมัยพุทธกาล เรื่อง ๆ ที่เดียว เมื่อมีผู้มา
ขอเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ พระองค์จะทักทายผู้มาเยือนว่า สุขภาพ
ของท่านยังดีอยู่ไหม การทำมาเลี้ยงชีพพอไปได้ไหม มีความ

และคิดถึงมาตลอดชีวิตแม้ยามกำลัง จะพักผ่อนประกอบพิธีกรรม
และพิธีกรรมที่เราร่วมกันปฏิบัติ

ก้าวหน้าในทางธรรมใหม่ และท้ายสุด คือท่านยังรักกันดีอยู่
หรือกับครอบครัวของท่าน ชุมชนของท่าน ชุมชนของท่านเข้า
กันได้ดีดั่งน้ำผสมกับน้ำมันหรือไม่

เด็ก ๆ ห้าหกคนอย่างแม่หนูน้อยมาเหมี่ยว ผู้เป็นที่
ออกปากกันว่าชุกชนนักไม่อยู่นิ่ง คืบนี้ไม่เสี้ยวเลย อาจจะเป็น
ด้วยความงามแห่งคำคืน ความรักความใส่ใจที่ผู้ใหญ่มีให้ แถม
สมาชิกอ่อนสุดคือมะเฟืองก็ย้งนอนกันโด่งในมุ้งครอบใกล้ ๆ วง
ผู้ใหญ่ วงกลมคนในบ้านสื่อกันด้วยภาษาที่จะบอกว่าความรัก
ของเราคืออะไร เด็ก ๆ ส่งเสียงขรมเป็นเอกฉันท์ ผู้ใหญ่ก่อน
เมื่อ คุณยายจำ ถามว่าใครจะเอ่ยบรรยายว่าความรักของ

เจ้าตัวคืออะไร ลักคนละคำหรือคนละประโยค ผู้ใหญ่เอ่ยก่อนหรือเด็ก ๆ เอ่ยก่อน แต่ถ้าเป็นตะกร้าขนมหวานล่ะไม่แน่ว่าพวกแกไม่ค่อยอยากส่งตะกร้าเวียนต่อให้ผู้ใหญ่หรือคนไหน หากตะกร้าใหม่ไม่มา

ความรักของเด็ก ๆ นั้นสดใสและจับต้องได้เสมอ รักพ่อ รักแม่ รักคุณยายจ๋า รักเพื่อน และห้อยอีกนิดว่ารักทุกคน...

เวียนกันคนละประโยค ซึ่งถือว่าเป็นการกระชับสัมพันธ์มันเกลียวยิ่งนัก หากใส่ใจที่จะฟังก็จะรู้ เพราะคำนั้น หากเราอยู่ด้วยกันทุกวันแล้ว พูดว่าความรักคือการให้ ความรักคือความปรารถนาดี ความรักคือธรรมชาติ เราชักทุกคน ย่อมฉายกลับสายสัมพันธ์ ที่เป็นให้ทั้ง กระจกและการปวารณา อยู่ในที และบ่งบอกทิศทางตำแหน่งแหล่งที่ของเราแต่ละคน สำคัญคือได้ยินเสียงของกันและกัน

และที่นำรักเรียกเสียงปิติจากท่านแม่ซีกก็คือ การที่สมาชิกผู้ชายได้มีโอกาสบอกว่าความรักของเจ้าตัวคืออะไร (ความรักในความหมายที่กว้างกว่าการจีบผู้หญิง) ไม่ถนัดนักที่บอกกันด้วยถ้อยคำสำหรับผู้ชายแล้วในวงกลมใหญ่ด้วย

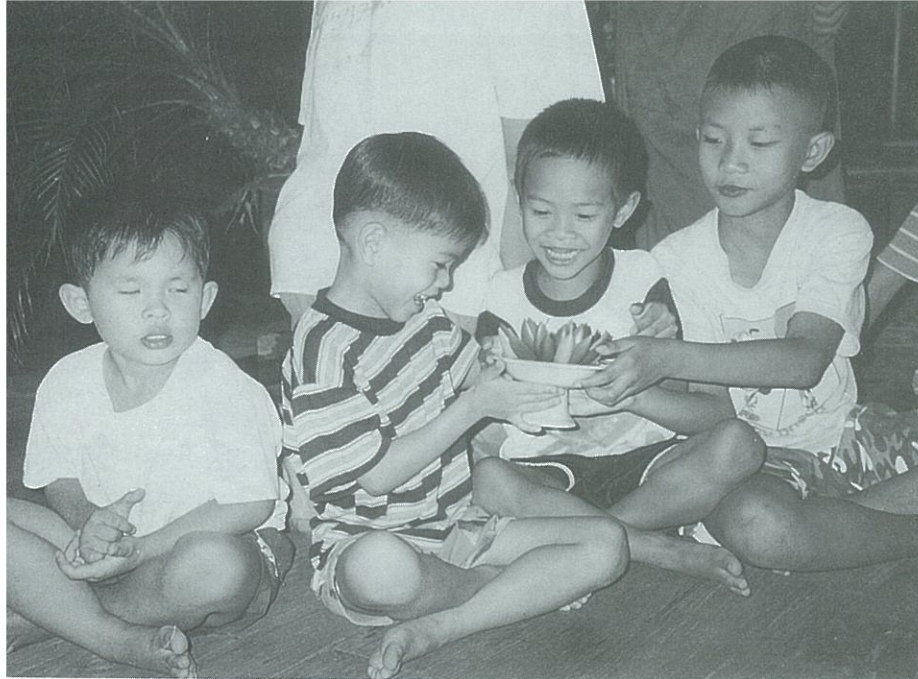
เมื่อจันทร์ขึ้นได้ค่อนข้าง สมาชิกที่ยังไม่ได้ลดยกระทงขอบคุณพระแม่คงคา ต่างก็ออกไปขอบคุณ มีเรื่องที่น่าแปลกคือแม้ว่าจะลดยกันคนละเวลา หรือคนละปากทำน้ำ แต่ท้ายที่สุดกระทงเกือบทั้งหมดไหลมารวมเป็นแพเดียวกัน หน้าเรีอนลดยเลื่อนไปด้วยกันเป็นหมู่คณะ แม้กระทงที่เจ้าตัวตั้งใจให้เป็นเพียงกลีบดอกบัวสีชมพูสองกลีบที่วางกลีบโค้งเข้าหากัน ก็

ยังอุตสาหะลุยทั้งตั้งมารวมหมู่จนได้

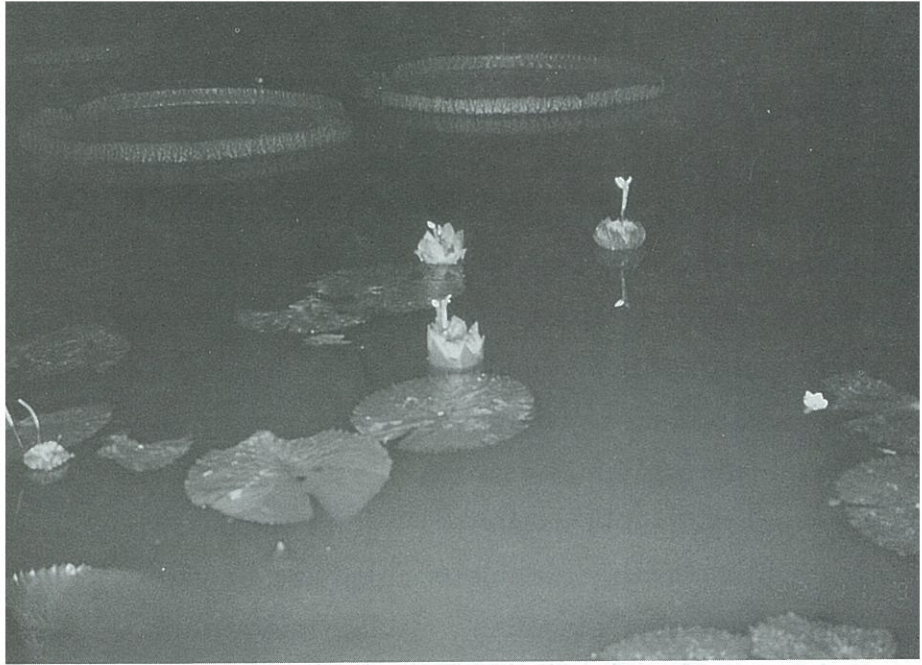
เสียง บ้านขลุ่ย บ้านลมหวานแว่วจากขลุ่ยไม้ชิงชันของคุณไพโรจน์ พรหมมา ที่ท่านแม่ซีถือว่าเป็นคนในที่ออกไปจาริกข้างนอก กลับมาก็เอาเสียงขลุ่ย บ้านคำทำนองเสนาะมาฝากเสียงขลุ่ยและซ่านบ้าน ริมน้ำที่โอบล้อมด้วยแนวไม้ รายเรียงด้วยไม้โมกซ์ เห็นดอกแคแสดสดเข้มจ้าท่ามกลางนวลจันทร์ จั้วสามเหลี่ยม หลังคาเรือนไทย จันทรกระจ่างฟ้า ลมพัดเย็น ไชยระรินกลิ่นหอมอ่อนของดอกปีบ และมวลหมู่กัลยาณมิตรที่นั่งชิดใกล้

คำคืนอันเย็นสบาย ดวงจันทร์เจ้า และซ่านเรือนนี้แหละ

ที่เป็นที่มาของศิลปินไทยมารุ่นแล้วรุ่นเล่า และคำคืนนี้ก็
พิสูจน์ว่าเป็นบรรยากาศอันเอื้อต่ออารมณ์งดงามและแบ่งปัน
ของศิลปินจริง ๆ ท่านแม่ชีชัยบมารวมกลุ่มกับเหล่าศิลปินแห่ง
ราตรีที่ยืดหว่างชายคา เหนือจั่วหลังคาสามเหลี่ยม แหงนหน้า
ล้อจันทร์เจ้า วอนจันทร์เจ้า และกตัญญูตาต่อจันทร์เจ้า

เป็นความงามที่เดียวที่เห็นหลาย ๆ ท่านประนมกรน้อม
ศีระคารวะพระจันทร์ ขณะที่คุณไพโรจน์หยุดเสียงขลุ่ย ดัน
กลอนเปิดที่ขับออกมาในบัดดล ยามมองแซ่บเคลื่อนอารมณ์
ละเมียดละไมในตัวทุกคน คุณป้าสมหมายถึงกับขับเพลงอย่าง
ไพเราะกังวานออกมาเอง ทั้ง ๆ ที่ป้าเองก็ไม่เคยขับกลอนนี้มา

ไปเล่นกับญาติไม่มีทีท่าจะยอมแก่เลย... ก่อน แต่ชอบขับร้องเพลงไทยเดิมนะไซ้ เพียงแต่ไม่ได้ร้องมานานแล้วเป็นสิบปี เพิ่งมาค่าคืนนี้แหละที่จันทร์เป็นใจ และเสียงลือจันทร์ของคุณไพโรจน์ ศิลปินแต่กำเนิดของเมืองกาญจน์ และละเอียดย่ออันยิ่งขึ้นในกระบวน การขัดเกลาใต้บวรพุทธศาสนานับว่าลึบพรรณนาด้วยพลังเสียงแห่งความรักในธรรมะ

แสงจันทร์ที่สาดส่อง	แสงจันทร์ส่องดังพุทธะ
สาดแสงแห่งธัมมะ	โลกาจะสุขสดใส
แสงธรรมที่สองโลก	ขจัดโศกชนทั่วไป
สาดแสงธัมมะไกล	สว่างไส้ทั่วโลก

ท่ามกลางบรรยากาศอันประณีตละเมียดละไมอย่างนี้แล

เราได้ยินเสียงท่านแม่ชีบอกพวกเราก่อนใครอื่นจะทันรู้ว่ คึนนี้ พระจันทร์ทรงกลดนะ แรก ๆ พวกเราเขม้นมอง ก็ไม่เห็นว่ จะมีรัศมีแต่อย่างใด ผ่านไปชั่วครู่จึงเริ่มเห็นวงแสงสีส้ม สีส้ม เหมือนพระอาทิตย์ แต่ไม่ร้อน กลับนวลเย็นผ่องใส จึงร้องเรียก หากันเองในหมู่เรา เห็นพระจันทร์ทรงกลดหรือเปล่ว เกรงว่ พระภิกษุแคนาดาที่มาร่วมด้วยกับเราจะไม่เห็น ด้วยว่ เรือน ไทยมีหลายมุมให้แต่ละคนได้เร้นกายมองจันทร์ ความรักจึง เป็นการแบ่งปันชีชมให้เห็นซึ่งความงาม

ทุกปีเราไม่เคยมีโอกาสได้มองฟ้า เพราะงานล่อยกระทง ได้กลายเป็นสินค้าทางประเพณีที่ผู้คนต่างไปดูกันเอง เบียดเสียด ยัดเยียด กลายเป็นเรื่องภายนอก ไม่มีโอกาสได้แหงนหน้า มองฟ้า แยกกันซื้อ เบียดเสียดกันเอาวัตถุที่ไม่มีวิญญูณลงไป ถมพระแม่คงคา ทั้ง ๆ ที่เจตจำนงแห่งวาระเป็นไปเพื่อรู้คุณท่าน

น้อยน้กยากน้กที่วาระพิเศษเช่นนี้ จะเป็นโอกาสให้เรา ได้เข้าสู่สวาระที่แท้แห่งชีวิต ได้สัมผัสธรรมชวติอย่างไม่มีอะไร มาปิดกั้น อย่างที่สมชวกของที่นี่ต่างมานั่งชมจันทร์ ขับเพลง ซึ่งพอมาถึงบทหนึ่งก็เป็นลีลาของความเจียบอันสงบนิ่ง เสียง ภายนอกจางหายไป แต่ละคนนั่งรวมกัน ตามลมหายใจแห่ง ตน จังหวะเวลาที่เป็นไปเอง ไม่มีกรกำหนดว่จะต้องทำอย่าง นั้นอย่างนี้

หลังจากการนั่งเจียบอันนิ่งลึก เสียงลมหวีดหวิวของชลุ่ย มีชีวิตชีวาก็กริดบรรยอากาศเป็นความตื่นด้วยทำนอง แหกใส่ กิดังขึ้น

ท่านแม่ชีธีธรรมะแห่งคำคืนลอยกระทง ความเป็นไป
ของคำคืนนี้ เจกเช่นพระจันทร์ มีขณะทรงกลด แต่ก่อนที่จะ
เปล่งสว่าง ก็มีหมู่เมฆบดบังความสว่าง ขณะของความมืด
แม้เราจะขอให้คุณไฟโรจน์เป่าขลุ่ยไล่ให้ ก็หาได้ไล่ได้ไม่ เจก
วิบากกรรมแห่งชีวิตของผู้คน ครั้นเขาจะสว่าง เขาก็สุกปลั่ง
พระจันทร์บอกเราถึงสัจจะแห่งชีวิต วันลอยกระทงอันพิเศษ
ถึงจิตวิญญาณซึ่มซาบความรักในธรรมชาติ

สุภาพร พงศ์พฤกษ์
เรือนไทย

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

อีเมลล์จากเดนมาร์ก

เรียน คุณยายจ๋าของลูกหมี*

ลูกหมีถึงเดนมาร์กเรียบร้อยแล้วนะคะ อากาศข้างนอก ๑๘-๒๐ องศา อากาศข้างใน (ใจ) ก็เย็นและมันคงพอ ๆ กันค่ะ ลูกหมีรักคุณปู่กับคุณย่ามากเหลือเกินค่ะ ลูกหมีก็ล้าพูดได้เลยว่า ทั้งสองท่านสามารถแทนคุณยายจ๋า แม่ พ่อ คุณตา ยาย น้องโมได้หมด ความรักและความนึกคิดที่ดี ๆ ของทุกคนที่กล่าวมา รวมอยู่ในตัวของท่านทั้งหมด

ที่นี่ สงบ เย็น และเรียบง่ายมากค่ะ ๖ โมงเย็น ทุกคนก็เข้าบ้านใครบ้านมัน ทำกับข้าวทานกัน บ่าย ๆ คุณปู่-คุณย่า

จะนอน ๒ ชั่วโมงทุกวัน ลูกหมีได้เดินจงกรมและสัจจิตถึงยายจำ
ทุกวันในป่าหนาว อบอุ่นด้วย ถ้าคุณยายดูแลเครื่องรับ ความ
สงบเย็นแห่งจิต ดี ลูกหมีไม่ต้องเขียน เรากรู้กันใช่ไหมคะ

ลูกหมีไม่มีอะไรจะกวนมากหรอกค่ะ แค่คุณยายปลีกเวลา
มาอ่านจดหมายนี้ได้ ลูกหมีก็กราบขอบคุณมากแล้วค่ะ ลูกหมี
เพียงอยากให้คุณยายทราบว่า ลูกหมีรู้สึกดีแค่ไหนที่ไม่ว่าจะอยู่
ที่ไหนในโลก ลูกหมีก็มี ผู้ใหญ่ที่มีสัมมาทิวะ ให้ได้พึ่งพิง

ด้วยความภูมิใจที่ได้เขียนถึงค่ะ
นี่นำ เมอลเลอร์

ยายก็ดีใจที่หนูได้อยู่ใกล้ชิดผู้ใหญ่ที่มีสัมมาทิวะ ถือ
เป็นบุญของลูกหมีอย่างมากนะคะ ดูแลตัวเองแล้วพัฒนา
ทิวะของหนูให้ดังงามและถูกต้องในทุกการกระทำนะลูก

ด้วยรักและเมตตา
ยายจำ

* นี่นำ เมอลเลอร์ เป็นบุตรสาวคนโตของ ศันสนีย์ ศีตะบันย์ เมอลเลอร์
คนกันเองของ 'สาวิกา' และเกรเกอร์ส เมอลเลอร์ นี่นำเดินทางไปศึกษาต่อ
ในระดับมัธยมปลายที่ประเทศเดนมาร์ก นี่เป็นอีเมล์สั้น ๆ ของสาวจากแดน
ไกล และจดหมายตอบจากคุณยายจำ และเสถียรธรรมสถาน

การ์ดภาพเขียน
ดินสอบนกระดาษ
ฝีมือ จักรพันธ์ โปษยกฤต
รายได้เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา
ในงาน “สาวிகาสิกขาลัย”
ขอให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา

ได้ทั้งสวย...ได้ทั้งกุศล

การรื้อภาพเขียนดินสอบนกระดาษจำนวน ๑ ชุด ๘ ภาพ ในราคา ๑๒๐ บาท เพื่อสนับสนุนโครงการ “สาวิกาสิกขาลัย” เสถียรธรรมสถาน ได้รับความเมตตาจากอาจารย์จักรพันธ์ ไปรษณิกฤต มอบภาพทั้งหมดให้ โดยมีกำลังสำคัญจาก พลอยแกมเพชร อันได้แก่ คุณชุลิดา อารีย์พิพัฒน์กุล, คุณสุพรรณณี พณิชย์วงศ์ และ คุณนัยนา ธีราชเกื้อกุล แห่งบริษัทศรีสราฯ เป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ และผลิตเป็นการรื้อสวยงามโดยโรงพิมพ์กรุงเทพ

เสถียรธรรมสถาน ในนามโครงการ “สาวิกาสิกขาลัย” ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ที่ท่านได้ช่วยสนับสนุนการทำงานเพื่อสร้างชีวิต

ทำไม

วันหนึ่ง เพื่อนรักสมัยเรียน เล่น กินนอนด้วยกันโทรศัพท์มาหาเพื่อนัดไปพบกันตามประสาเพื่อนรักโดยทั่วไป แต่เป็นวันที่นารีไม่ว่าง เพราะตั้งใจจะไปหาหลวงตา เตรียมข้าวของจะถวายแล้วด้วย

“ไม่ได้ นัดพระไว้” นารีพูดไปตามที่เป็นจริงโดยลืมระมัดระวังคำพูด

“อะไรนะ” เพื่อนร้องเสียงหลง “เดี๋ยวนี้แกเป็นพวกสึกาพรรคนี้กันกะเขาแล้ววี่”

นารีรู้สึกโกรธ “แกพูดให้ดี ๆ นะ ฉันไปกราบหลวงตาแกไม่รู้จักพระดี ๆ ไม่ต้องพูดมาก” เพื่อนตกใจรีบขอโทษขอโพยแล้วทิ้งท้ายประโยคสุดท้ายก่อนวางหูว่า

“ทำไมแกต้องโกรธด้วยล่ะ”

นารีนั่งอยู่หน้าโทรศัพท์เป็นนานเพราะคำพูดของเพื่อน “ทำไมแกต้องโกรธด้วยล่ะ” เป็นประโยคที่ดีจริง ๆ จากคนที่ไม่สนใจเรื่องพระเลยแม้แต่หน่อย คำพูดของเพื่อนแสดงว่านารีเป็นคนใกล้วัดที่แย่มาก แม้จะฟังคำสอนจากหลวงตาสักเท่าไร

หรืออ่านหนังสือเป็นตั้ง ๆ หอบ ๆ ก็ไม่สามารถช่วยได้

“น่าเกลียดจริง ๆ ยายคนชื่อนารีนี่” นารีนึกต่อว่าตัวเอง ไปตลอดทั้งวัน วันนั้นทั้งวันก็ไม่เป็นอันทำอะไร เอาแต่ทำโน่น แดกทำนี่แดก จนทำให้การลงโทษตัวเองสาหัสขึ้นไปอีก “คูสิ...แค่ของเพื่อนประโยคเดียวเท่านั้น สติแตกได้ทั้งวัน”

พอตกบ่ายมีเวลาว่าง นารีก็ตัดสินใจเข้าห้องพระ กราบพระเพียงนั่งสมาธิ แต่กลับนั่งไม่ได้ เพราะในใจลวนอยู่กับคำว่า เราต้องนั่งสมาธิกราบใจของเราให้ได้ พอ “พุท” นารีก็บอกตัวเองว่า ต้องทำให้หนึ่งให้ได้ พอ “โธ” เธอก็ยังลวนอยู่กับความพยายามนั้น พุทโธเป็นชั่วโมง ๆ นารีก็ยังคงตกอยู่ในความพยายามอย่างหนัก สุดท้ายก็จบลงด้วยการเลิกนั่งสมาธิพร้อมกับประโยคสรุปว่า “แย่จริง ๆ เรายี่”

พอตกเย็นสมาชิกของบ้านมาพร้อมหน้า นารีก็นั่งหน้ามู่ย “แม่เป็นอะไรไปหรือเปล่า” ลูกสาวถามแบบคนช่างสังเกต ในขณะที่ลูกชายเดินตึง ๆ ผ่านนารีไปเหมือนนารีเป็นอากาศธาตุ จิตใจที่ก่นตำหนิตัวเองด้วยความขุ่นมัวมาตลอดวันพอมาระทบกับท่าทีของลูกชายก็ยิ่งทำให้ขุ่นมัวไปอีก ในขณะที่การเปิดรับจิตใจห่วงใยของลูกสาวกลับปิดสนิท

“ชั้นไม่เป็นไรหรอก ถึงเป็นก็ช่างหัวมัน”

เป็นประโยคที่น้อยใจลูกชาย แต่กลับมาลงกับลูกสาว ทำให้ลูกสาวทำหน้าง ๆ แล้วก็หันไปบอกกับพ่อว่า “วันนี้แม่บುದ” สามีนารีหัวเราะหึ ๆ บ่นลอย ๆ ว่า “เรื่องธรรมดา” นารีรู้สึกเสียใจ น้อยใจ และโกรธตัวเองขึ้นมาพร้อมกัน แต่จับไม่ได้ไล่

ไม่ทันว่าอารมณ์ตัวไหนมากกว่ากัน ก็เลยพาโลพาเลกระแทกโน่น
กระแทกนี่ไปอีกสองสามโครม ร้อนถึงสามี่ต้องเดินมาถามว่า

“แม่เป็นอะไรไปนะ”

เสียงของเขาเยือกเย็นเป็นปกติ เรียกให้ใจของนารีค่อย ๆ
คืนกลับมา

“แม่ແ่ย่จริง ๆ” เธอบอกกับเขาด้วยความเสียใจ “แม่ไม่รู้อ
เหมือนกันว่าทำไม”

เขายิ้ม ๆ และไม่ได้ทำให้นารียุ่งยากขึ้นไปอีก

“ไปกินข้าวนอกบ้านมั๊ย” เขาถาม “เปลี่ยนบรรยากาศ
เสียบ้าง แม่อาจอยู่บ้านนานเกินไปแล้ว”

ใจที่ว้าวุ่นเกิดความซาบซึ้งในความห่วงใยของคนใกล้ตัว
ขึ้นมา น้ำตาแห่งความตื้นตันก็หยดลงเฉาะ ๆ ทั้งที่เธอไม่เคย
ร้องไห้มานานแล้ว

“แม่อาการหนักจริง ๆ ด้วย” สามี่บอก

เย็นนั้น สี่คนพ่อแม่ลูกออกไปกินข้าวนอกบ้าน นารี
อารมณ์ดีขึ้น แต่ก็ยังตั้งคำถามกับตัวเองว่า “ทำไมเธอจึง
แปรปรวนเช่นนั้น”

วันอาทิตย์ที่นัดกับหลวงตาไว้ นารีจึงพกคำถามหนักอึ้ง
ไปด้วย “ทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะเจ้าคะ” นารีถาม หลังจากเล่า
เรื่องราวทั้งหมดให้หลวงตาฟัง “ดิฉันนี่ແ่ย่จริง ๆ นะเจ้าคะ”

เสียงหลวงตาหัวเราะหึ ๆ นารีนั่งฟัง หลวงตาหัวเราะหึ ๆ
อีก

“หัวเราะนี่เป็นคำตอบหรือเจ้าคะ” เธอถามขึ้น

หลวงตาหัวเราะอีก ๆ

“โยมนี่วุ่นวายอยู่กับการพยายามหาคำตอบให้ทุกอย่าง มากเกินไป”

“อะไรนะเจ้าคะ” นารีตกใจกับประโยคเด็ดของหลวงตา

“โยมสงสัยเฉย ๆ ไม่ได้หรือ” หลวงตาถามอีก

นารีนั่งงง สงสัยเฉย ๆ ไม่ได้หรือ

“ทำไมล่ะเจ้าคะ หาคำตอบให้กับข้อสงสัยมันผิดตรงไหน”

“ไม่ผิดหรอก” หลวงตาหัวเราะหึ ๆ อีก “แต่บางทีมันก็หาผิด ๆ ตอบผิด ๆ”

นารีนิ่ง ทำท่าเหมือนจะคล้อยตาม แต่แล้วก็อดไม่ได้อีก

“อ้าว แล้วจะรู้ได้ยังไงล่ะคะว่ามันผิดหรือมันถูก”

“นั่นนะสิ รู้ได้ยังไง” หลวงตาว่าแล้วหัวเราะหึ ๆ อีก

นารีนิ่ง นึกในใจว่า หลวงตานี้ตอบชอบกล ทำยังไงจะหลวงตาเองก็ไม่วู้้อย่างนั้นแหละ เอ๊ะ หรือบางทีหลวงตาเองก็อาจจะไม่วู้้อจริง ๆ

“หลวงตาต้องบอกนะเจ้าคะ ไม่อย่างนั้นดิฉันก็แยะอยู่อย่างนี้”

หลวงตายิ้ม ๆ

“โยมน่ะแยะเพราะโยมเองนะ”

“หมายความว่ายังไงเจ้าคะ”

“โยมแยะเพราะโยมไม่เมตตาตัวเอง”

“เมตตาตัวเอง โอ๊ย ไม่หรอกเจ้าคะ ดิฉันต้องให้คนอื่น

ก่อนอยู่แล้ว ตัวเองไม่เป็นไร หลวงตาก็สอนไว้เองนี่เจ้าคะ เรา
ต้องมีเมตตาต่อคนอื่น”

คราวนี้หลวงตายิ้มมาน

“โยม ลองคิดดูนะ ถ้าไม่เมตตาตัวเอง แล้วโยมจะไป
เมตตาคนอื่นได้อย่างไร เมตตาตัวเองไม่ได้แปลว่าเห็นแก่ตัวนี้
แต่หมายความว่า ไม่เบียดเบียนตัวเอง ถ้าโยมปล่อยให้จิตใจ
ตัวเองย่ำแย่ แล้วยังจะถ่ายเมตตาไปสู่คนอื่น จะเอาใจเมตตา
ที่ไหนไปล่ะ ในเมื่อมันดำมืดของมันอยู่อย่างนั้น”

นารีหนึ่ง จริงด้วย เธออุบถายอยู่กับความวิตกกังวลใน
เรื่องใจของตนเองจนกลายเป็นความพัวพันในเรื่องอื่น ๆ อีก
หลายเรื่อง กลายเป็นเหตุเป็นปัจจัยต่อเนื่องตามมา สะสมจน
กลายเป็นใจสีดำหม่นมัว

เย็นนั้น ขณะกลับบ้าน หัวใจของนารีสีดำ ๆ ค่อยเปิด
ออกรับแสงแห่งความจริงที่หลวงตาชี้ทางให้ พอพบหน้าลูกสาว
เสียงเธอร้องว่า

“เออ วันนี้แม่หน้าค่อยดีขึ้นหน่อย”

นารีรู้สึกใจมาเป็นกอง

แต่พอลูกชายเดินหน้าเฉยเมยผ่านไปอีก นารีก็รู้สึกใจหุบ

“เอาอีกแล้ว”

นารีบอกตัวเอง ใจที่เริ่มหม่นมัวจึงค่อย ๆ กลายสีจาง

“ทำไมยากจัง”

นารีถามตัวเอง แล้วก็รีบหยุดทันที ถามอีกแล้ว ช่าง
มัน ๆ ๆ ๆ ๆ

ตัวหนู...ของหนู

ดารา-นางแบบสาวหน้าตาดี ความรู้ใช้ได้ งานแสดงก็มีไม่ขาดมือ แต่กลับขึ้นปกถ่ายแฟชั่นด้วยเสื้อผ้าน้อยชิ้น จนถึงไม่มีสักชิ้นประดับกาย ด้วยเหตุผลคล้าย ๆ กันว่าเป็นงาน-ศิ-ล-ปะ ครั้นเมื่อออกวางตลาดก็ขายดิบขายดี เกลี้ยงแผงในเวลาอันรวดเร็ว เกิดอะไรขึ้นคะ?

หัวโบราณ

ตอบ คุณ 'หัวโบราณ'

ก็เกิดสินค้าที่มีความต้องการตามกิเลสของคนในสังคม การที่เราเสนอสินค้าชนิดหนึ่งชนิดใดแล้วขายดีในเวลาอันรวดเร็ว นั้นแสดงว่าสินค้านั้นอยู่ในความนิยมของคนในสังคม เราก็มาดูว่าทำไมผู้คนในสังคมถึงชอบสินค้าชนิดนี้ อะไรเป็นตัวกระตุ้นความอยากของคนในสังคม

ทั้งคนซื้อ คนขาย คนทำ มันอยู่ในความต้องการอันเดียวกัน คนทำเองก็ต้องการเงินจากการทำหนังสือเล่มหนึ่งที่มีผู้คนมาสนับสนุน ถือว่าเป็นฝีมือ ซื้อฝีมือเขา เขาได้เงิน เขาพอใจ ส่วนนางแบบเองอาจคิดว่าการใช้เรือนร่างของเธอทำให้เกิดความฮือฮาในสังคมแล้วก็ดี คนบางคนชอบดัง ชอบจะให้มีคนกล่าวขานถึง ไม่ว่าจะป็นทางบวกหรือทางลบ ทางใดก็ได้แต่ขอให้เห็นฉัน ได้

รู้จักฉัน ได้พูดถึงฉัน ซึ่งอันนี้เป็นรางวัลอย่างหนึ่งของชีวิต ได้
ชื่อเสียงและชื่อเสียง ส่วนคนซื้อพอใจที่จะซื้อ พอใจที่จะดู พอใจ
ที่จะใช้ชีวิตอยู่กับยางเหนียวอันนี้

คน ๓ พวกนี้ มารวมตัวกันพอดี จึงเกิดเรื่องราวขึ้น พวก
เราหลายคนที่อาจจะทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ต้องใช้ปัญญาให้
มากกว่าถ้าสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มันทำร้ายสติปัญญาของเรา เราควรเสพ
หรือไม่ ความสวยงามนี้ ถ้าคนแข็งแรงพอ ก็จะมองเป็นศิลปะแห่ง
ความหน่ายออกจากเกม เพราะเห็นถึงความไม่เที่ยง รู้เท่าทัน
ความจริง แต่ถ้ามองมันเป็นศิลปะแบบเร้ากามคุณมันจะ
ทำร้ายศักยภาพของเรา เราควรปฏิเสธหรือเปล่า เวลาที่เราปล่อยให้
ใจของเราโน้มเอียงไปในทางกามารมณ์ที่ละเอียดละน้อยจนมัน
ถ่วงน้ำหนักเป็นความต้องการทางเพศรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ สิ่งนี้ก็เป็น
เรื่องที่ต้องศึกษา

กามารมณ์คือสิ่งที่มาทำให้เกิดความรู้สึกอารมณ์แห่งกาม
เป็นสิ่งที่จิตจะเข้าไปพัวพันเกาะเกี่ยว เพลิดเพลินกับความน่ารัก
น่าพอใจ แล้วก็เกิดความรู้สึกทางกามขึ้น จนเกิดความเคยชินที่จะ
โน้มไปหาเรื่องอย่างนี้ได้ง่าย ถ้าเรายังไม่เก่งพอที่จะเอาประโยชน์
จากความรู้สึกนี้ได้ เราก็อาจจะตกเป็นทาสของมันจนใจหัวไม่ขึ้น
เริ่ดอ้อยกับมันจนไม่เป็นอันทำอะไร ควรระวังเหมือนกัน เพราะ
ถ้าปล่อยให้มันมีความโลภมากในเรื่องนี้ มันอาจจะเปลี่ยนทิวทัศน์ของ
เราแล้วอ้างว่ามันเป็นงานศิลปะบนเรือนร่างอันจะนำมาซึ่งความ
สำส่อนทางเพศของผู้คนในสังคมได้ ต้องระวังให้ดี เรื่องนี้ก็
แล้วแต่ทิวทัศน์ของคนมองแต่ละคน แต่ถ้าเอาเรื่องนี้มาเป็นศิลปะใน

การเรียนรู้ว่าสิ่งสวยงามนี้ไม่เที่ยง เกิดความเบื่อหน่ายจากมัน ชีวิตก็อาจจะเย็นไปเลยก็ได้ เพราะ เมื่อเราจับของร้อนแล้วรู้เสียแล้วว่ามันร้อน ก็ไม่ตื่นเต้นกับของร้อน จึงปล่อยวางไป ไม่สนใจในของร้อนอีก จึงเย็นได้ ถ้าเรียนรู้ได้อย่างนี้ก็รอดไปได้เหมือนกัน ไม่ต้องรังเกียจ แต่จะมีพลังแห่งการเรียนรู้ รู้แล้วก็ไม่สนใจแช่อยู่ในสิ่งนี้นาน เพราะไม่ตื่นเต้นเสียแล้ว ก็จะผ่านไปไม่เสียหายอะไร

สายเดี่ยวซ้ำ...ใครอย่าแตะ...เดี่ยวหลุด

ดีใจที่เข้าหน้าหนาว สาว ๆ ที่นิยมเสื้อสายเดี่ยวจะได้เลิกฮิตกันเสียที

หนุ่มหน่ายสายเดี่ยว

ตอบ คุณ'หนุ่มหน่ายสายเดี่ยว'

ค่านิยมอย่างนี้ จะไม่เลิกฮิต เรื่องสายเดี่ยวผ่านไป เดี่ยวเรื่องอื่นก็จะตามมา เปิดตรงนี้ได้มันก็ไปเปิดตรงอื่น เรามาเรียนรู้ร่วมกันว่า เราจะทำอย่างไรกับเด็ก ๆ ที่ตกเป็นเหยื่อของค่านิยมบริโภคเหล่านี้ เด็กสาวทั้งหลายควรจะรู้ว่า ในเวลาแห่งวัยกับการที่จะแสดงศักยภาพของการใช้ชีวิตในวัยนี้ มันมีอะไรอีกมากมายที่ควรจะมีใจออกมา ถ้าเราสามารถที่จะเปลี่ยนการโชว์ทางวัตถุเนื้อหนังมาเป็นการโชว์ทางมิติของจิตวิญญาณ และสังคมเองก็ให้ค่านิยมในการที่จะสนับสนุนการแสดงออกซึ่งความ

สามารถหรือการพัฒนาทางจิตวิญญาณในเด็กแต่ละรุ่นได้ เรา
เชื่อว่าเด็ก ๆ เขายังพอที่จะมีสายแห่งสติของสังคมที่ดั่งรัง
เขาเอาไว้ โดยให้เขามีกิจกรรม มีวิถีคิด หรือมีวิถีแห่งการปฏิบัติ
ที่จะทำให้เขาสามารถใช้ชีวิตในวันอันงดงามของเขาทำสิ่งที่มัน
เหมาะสม และเรื่อกุศลของผู้คนในสังคมหรือคนในวัยเดียวกันมา
ทำเรื่องที่น่าจะรอดกันได้ในวิถีแห่งการกระทำนี้ เราอยากให้เด็ก ๆ
เองรู้ว่าสิ่งที่ดีงาม และมันจะงดงามเพราะการทำหน้าที่ของเขา นั้น
มันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชีวิตอย่างไร ดีกว่าการรอดเนื้อหนังมังสา
ซึ่งมันมีแต่จะเปลืองตัว เปลืองใจ เปลืองชีวิต อยาใช้ชีวิตอย่างไร
สาระอย่างนี้เลย มันน่าเสียดายยิ่ง

เมืองไทยวันนี้

ดิฉันอ่านหนังสือพิมพ์แล้วพบข่าวว่า ปัจจุบันเด็กนักเรียน
หญิงอายุ ๑๒ ปี คอของยังผูกอยู่ที่คอก็ขายตัวกันแล้ว ทั้งที่ทาง
บ้านไม่เดือดร้อนเรื่องเงินทอง และก็ไม่มีปัญหาบ้านแตก หรือพ่อ
แม่แยกทางกันแต่อย่างใด เพียงแค่กระเป๋าสวย ๆ ใบหนึ่ง กางเกง
หนึ่งตัว นาฬิกาแฟชั่นหนึ่งเรือน เด็กน้อยก็สามารถสลัดเครื่องแบบ
เอาตัวเข้าแลกกับวัตถุฉาบฉวยเหล่านี้ สักวันจะไม่ถึงขั้นที่ว่าหนึ่ง
หนึ่งรอบก็ชวนกันเข้าโรงแรมได้แล้วหรือคะ การกระทำใ้ ๆ อย่าง
นี้ทำไม่เด็กถึงแก่ เรียนรู้ได้เร็วนัก สมัยดิฉันอายุ ๑๒ ยังกระโดด
หนังยางอยู่เหียง ๆ

ดิฉันมองหน้าลูกสาววัย ๑๔ ของตัวเอง ใจหนึ่งก็มันใจใน

สายเลือดของตัวเอง แต่อีกใจก็หวั่นไหวบอกไม่ถูก อย่างนี้เพราะ
กำลังคือความอบอุ่นที่พ่อแม่ช่วยกันสร้างให้ลูกก็ไม่ได้ช่วยอะไรคิด
ครอบครัวยังช่วยไม่ได้ ช่วยแนะนำที่เถอะคะ อยากทำอะไรได้
มากกว่าการ ‘ทำใจ’

แม่ลูกหนึ่ง

ตอบ คุณ ‘แม่ลูกหนึ่ง’

ดีแล้วที่ไม่มัวแต่ทำใจ เพราะทำใจกับเรื่องแบบนี้ไม่ได้
ถ้าเห็นว่าเป็นเด็กในปัจจุบันมีพฤติกรรมอย่างไร ก็ต้องดูผู้ใหญ่ที่ผ่าน
มาว่าทำอะไรที่เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเหล่านี้ยอมที่จะไปร่ำเรงอยู่ใน
เรื่องของการใช้ชีวิตแบบชายตัว ลองกลับมามองดูวิถีชีวิตแห่งการ
เรียนรู้ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของคนในแผ่นดินนี้กันใหม่
เพราะสิ่งที่มันกระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นั้นมันถูกเราให้
เกิดความโลภทางกามคุณ มีการใช้ชีวิตอย่างปรนเปรอกามคุณ
จนไม่มีจุดยืนของสังคม เด็กผู้หญิงผู้ชายเดี๋ยวนี้ สามารถที่จะ
ผสมกันได้โดยที่ปราศจากความรัก โดยที่เขาเองก็ไม่รู้ว่าผลใน
ระยะยาวของการกระทำอย่างนั้นมันจะส่งผลถึงเขาและสังคม
อย่างไร เราควรจะถูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดขึ้น และก็เรียนรู้
ถึงหนทางที่จะปกป้องความปลอดภัยของคนแต่ละคนแต่ละคู่ แต่
ละครอบครัวและสังคม ถ้าเด็ก ๆ ช้องแวมกับความสัมพันธ์ทาง
กามโดยปราศจากความรัก และส่งผลแห่งการกระทำในระยะยาว
ที่จะทำให้เกิดความทุกข์นั้น ผู้ใหญ่ทุกคนคงจะต้องร่วมมือกัน
รับผิดชอบโดยเราทุกคนจะต้องมีความแน่วแน่ในการกระทำทั้งต่อ

ตัวเราเองและต่อผู้อื่น และทำทุกวิถีทางอย่างเต็มกำลังเพื่อปกป้องเด็ก ๆ จากการถูกข่มขืนอย่างนี้ และก็ต้องมองดูตั้งแต่ครอบครัวของเราเองที่จะหลีกเลี่ยง การทำให้ครอบครัวต้องแตกร้าง เรามาสอนให้เด็ก ๆ เรียนรู้เรื่องความรักกันเถอะ ความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ความรักที่เป็นผลแห่งการปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เด็กบางคนขายตัวเพราะเหตุการณ์พาไปมากกว่าตั้งใจ เมื่อพลาดครั้งแรกก็จะเกิดความคุ้นเคยที่จะปล่อยให้มันเป็นไปตามกระแสของเงื่อนไขเหตุการณ์ เขาเดินไม่หยุด เรารู้สึกสงสารเด็ก ๆ ด้วยซ้ำไป ไม่มีใครจะชี้แนะชี้นำให้เขาเข้าใจว่า ความต้องการทางเพศที่มันมีคุณค่า มันไม่มีราคา เรื่องเพศเป็นเรื่องที่ต้องศึกษา มันเป็นเรื่องของความรู้สึก ที่ผ่านทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่เราต้องพัฒนาให้มันอยู่เหนือความทุกข์ยาก ภัยของเขายังไม่แข็งแรงพอที่จะเรียนรู้เรื่องนี้ตามลำพัง จึงต้องอาศัยภูมิคุ้มกันของครอบครัวที่ยังรักษาอาณาจักรของบ้านเอาไว้ได้ด้วยความสามัคคีของพ่อแม่ คุณควรจะมีกำลังใจต่อไปเพื่อเรียนรู้ไปกับลูกสาวของคุณ อย่าหวั่นไหว กอดลูกของคุณให้อบอุ่นด้วยใจที่รู้ตื่นและเบิกบานนะคะ

เกิดแล้ว-จบแล้ว

ดิฉันเป็นเด็กกำพร้าลูกครึ่งไทย-อเมริกัน ปัจจุบันดิฉันและน้องตามหาแม่และพ่อพบแล้ว และด้วยความรู้สึกที่แท้จริงของดิฉัน ดิฉันให้อภัยในสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะดิฉันเชื่อว่าทุกคนต้องมีเหตุและผลของตัวเองค่ะ และที่ทำไมก็เพราะรู้สึกว่าคุณทุกคนฟังจะกระทำ

เพื่อระลึกและทดแทนในสิ่งที่พอจะทำได้ ทุกวันนี้ดิฉันกับแม่ก็เหมือนเพื่อน เรามีความสุขกันมากค่ะ

แต่กับพ่อซึ่งมีครอบครัวใหม่และภรรยาใหม่ของพ่อรับไม่ได้กับเรื่องราวของดิฉันและน้อง มันทำให้ดิฉันต่อต้านและเกิดปัญหาในใจเพราะดิฉันรู้สึกว่ พ่อเห็นแก่ตัว ทำไมดิฉันต้องเข้าใจและเห็นใจเขา ภรรยาใหม่ของพ่อก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะมาทักกัน หรือรับไม่ได้ ดิฉันไม่ได้หวังในทรัพย์สิน หวังแต่เพียงความถูกต้องในชีวิตของดิฉันและน้องค่ะ สิ่งที่ดิฉันจะขอจากพ่อคือ ขอให้พ่อรับรองดิฉันและน้องให้ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อภรรยาใหม่ของพ่อรับไม่ได้ดิฉันจึงยังไม่ได้ขอในเรื่องนี้ พร้อมทั้งรู้สึกอยากทำให้แตกหักกันไปเลย วัน ๆ ดิฉันไม่ได้พักผ่อนเลย คิด คิด คิด ว่าในเมื่อเราต้องความรักจากพ่อเพื่อเติมส่วนหนึ่งของชีวิตให้เต็มแล้วทำไมเราต้องทำลายความรู้สึกนั้น การที่ถูกคนหนึ่งมาแสดงความก้าวร้าวกับพ่อแม่มันเป็นบาป แต่ในทางกลับกันมันก็เป็นสิทธิ์ที่พ่อควรให้เรา ความรู้สึกฝ่ายถูกและฝ่ายผิดในใจของดิฉันหาความพอดีไม่ได้เลยค่ะ

คนคิดมาก

ตอบ คุณ 'คนคิดมาก'

ความก้าวร้าวมันทำลายตัวคุณต่างหาก ขอให้คุณลดความต้องการบางอย่างที่ต้องให้เป็นดังใจคุณลงเสียก่อน แล้วก็มองมันอย่างลึกซึ้งว่าพ่อก็มีเหตุผลอะไร ส่วนภรรยาใหม่ เขาปฏิเสธเพราะคิดว่าเขาจะสูญเสีย...เราในฐานะของคนที่ไม่แข็งแรงมาได้แล้วใน

ระดับหนึ่ง ก็ให้คุณแข็งแรงต่อไปนะคะ ถ้าความพยายามที่จะทำให้เกิดการรับรองคุณและน้องอย่างถูกต้องตามกฎหมายมันทำให้คุณรู้สึกปวดร้าวอย่างนี้ คุณจะพยายามทำไปทำไม จงกลับมาอยู่กับลมหายใจอย่างมีสติ ที่นี่และเดี๋ยวนี้ที่คุณรับรองตัวเองได้ เพื่อการดำรงอยู่อย่างแท้จริงในชีวิตของคุณ อย่าทิ้งความสุขในปัจจุบันเพื่อความถูกต้องและความผิดใจ จงรักอย่างไม่ยึดติด จงเรียนรู้ที่จะรักเพื่อถูกรักได้บ้าง ที่จริงคุณก็สามารถดำรงอยู่ได้อย่างเป็นสุขแล้วเพราะการพึ่งตัวเอง ขอให้กำลังใจ และขอให้คุณมีความสุขกับการใช้ชีวิตของลูกที่จะรอดได้เพราะในใจของคุณมีแต่กตัญญูค่ะ

ให้มันเป็นไป

ดิฉันเลี้ยงสุนัขไว้ตัวหนึ่ง เขาประสบอุบัติเหตุ เหมือนคนเป็นอัมพาต หมอบอกว่าไม่มีทางรักษาให้หายได้ค่ะ ดิฉันสงสัยสารคิดว่าจะให้หมอดีดยาให้เขาฟื้นทุกซ์เสีย แต่ก็กลัวบาปค่ะ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี?

แอน

ตอบ คุณ 'แอน'

คุณอย่าเป็นผู้กระทำเหตุ และสุนัขก็ไม่ควรเป็นผู้ถูกกระทำ ขอให้คุณเมตตาต่อคุณเอง และกรุณาต่อสุนัข คนที่ป่วยเป็นอัมพาตเชื่อว่าจิตจะเป็นอัมพาต เขายังมีโอกาสที่จะทำให้จิตเจริญ

ได้ การตายไม่ใช่ทางออก อย่าแก้ปัญหาโดยการหนี แต่จงใช้โอกาสที่เหลือทั้งหมดเพื่อสร้างเหตุที่มีคุณค่าต่อตัวเองและสังคม สุขก็ควรมีโอกาสเช่นนั้นด้วย อย่าตัดสินใจแทนเขา แต่จงเรียนรู้กับสิ่งที่ปรากฏนี้ แล้วน้อมจิตเข้ามาพิจารณาการใช้ชีวิตของเราด้วยความไม่ประมาทในเหตุดีกว่าค่ะ

ตัวตน

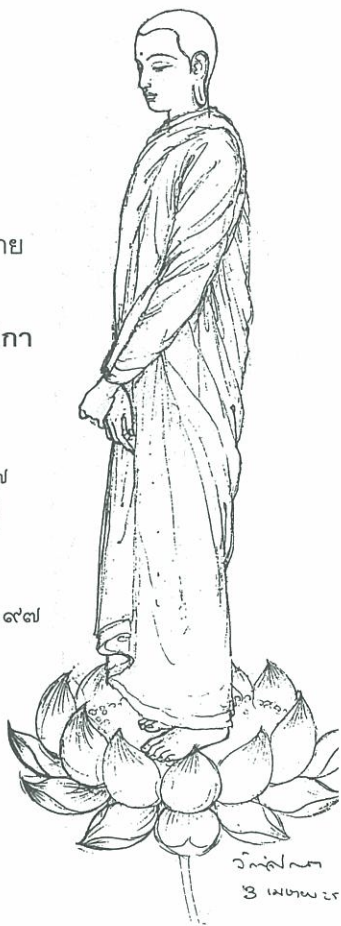
ความมีตัวตน ความอหังการ (ซึ่งหนุคิดว่าเป็นอันเดียวกัน) กับความเชื่อมั่นในตัวเองนั้น เราจะสามารถแยกออกจากกันอย่างไรดี หรือเราจะเชื่อมั่นในตัวเองโดยไม่มีตัวตนเข้ามาเกี่ยวข้องข้อมันยากไหมคะ

สาวมัน

ตอบ คุณ 'สาวมัน'

ก็ยากนะคะ เพราะความเชื่อมั่นที่ขาดปัญญาก็มักจะมาจากความคิดเห็นเฉพาะตัว ซึ่งจะนำไปสู่ความอหังการได้ ความมีตัวตนมาจากรากเหง้าของความเห็นแก่ตัว แต่ถ้าเราเชื่อมั่นอยู่ในหนทางที่ไม่เบียดเบียน ปัญญาคือความรอบรู้ในสิ่งที่เชื่อมั่นนั้น ก็จะปรากฏขึ้น ความเชื่อมั่นอย่างนี้จึงจะไม่เป็นเหตุแห่งความมีตัวตนอันนำมาซึ่งความพันทุกข์ได้

โปรดสนับสนุน
สาวิกาสิกขาลัย
การศึกษาของผู้หญิงที่สนใจในธรรมทั้งหลาย
โดยผ่านบัญชี
แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด เพื่อกองทุนสาวิกา
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
สาขารามอินทรา
บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๑๘๗๐๖๒๖๒๔-๗
ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
เสถียรธรรมสถาน
โทร. ๕๐๙-๐๐๘๕, ๕๑๐-๔๗๕๖, ๕๑๐-๖๖๙๗

สาวิกาสิกขาลัย
ให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา

ทางของนักบวชสตรีนั้นไม่มีหนทางอื่น
นอกจากการดำเนินตามรอยพระยุคลบาท
ขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า
ผู้ทรงเป็นพระบรมครูผู้ประเสริฐ
เป็นทางที่ดำเนินตามคำตรัสสรรเสริญ
พระนางเขมาผู้เป็นสาวิกาว่า
“ธิดาของเราเป็นผู้มีปัญญามาก
ฉลาดในทางและมีใช้ทาง”

(จากพระธัมมปัทฏฐกถาแปล
ภาค ๘ หน้า ๑๙๙)

ผู้หญิงได้รับความไว้วางใจจากธรรมชาติ
ในการเป็นผู้ให้กำเนิดชีวิต
ผู้หญิงจึงเป็นแม่ของแผ่นดิน
ความยิ่งใหญ่อันเกิดจากการทำหน้าที่ของเพศมารดานี้
ผู้หญิงจึงไม่ควรมีความรู้สึกต่ำต้อย
นั่นเพราะผู้หญิงมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่ง
คือการให้ชีวิตแก่มวลมนุษยชาติ
ถ้าผู้หญิงคนหนึ่งได้รับการพัฒนาสติปัญญา
ผู้หญิงคนนั้นจะมีศักยภาพที่ทำให้โลกเปลี่ยนแปลง
และพลังนี้จะสืบสานต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด
ตราบไคที่ผู้หญิง
ทำหน้าที่มีธรรมเป็นมารดาอย่างสมบูรณ์ด้วยสัมมาทิฐิ

สาวิกาสิกขาลัย โครงการเพื่อนักบวชหญิงและอุบาสิกาผู้สนใจใน
ธรรมทั้งหลายที่มีจิตสำนึกเสียสละ กล้าหาญ พร้อมทั้งจะอุทิศชีวิต
เพื่อรับใช้พระธรรม โดยจัดให้มีโอกาสใช้ชีวิตและเรียนรู้ร่วมกันใน
ชุมชนที่มุ่งพัฒนาตนให้เจริญงอกงามโดยมีธรรมะเป็นรากฐานด้วยการ
ศึกษา อบรม และฝึกฝน ทั้งด้านปริยัติ ปฏิบัติ ตลอดถึงความรู้พิเศษ
เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้และความเข้าใจเท่าทันโลก เหตุการณ์
สิ่งแวดล้อม และบุคคล รวมทั้งศิลปะการสื่อสารและการเผยแพร่ธรรมะ
ให้แก่ธรรมทายาทหญิงเพื่อให้มีชีวิตงดงามเพราะการทำหน้าที่และ
พบกับความเป็นอิสระอย่างแท้จริง คือ อิสระจากความยึดมั่นถือมั่น
อันเป็นเหตุแห่งทุกข์...

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อส่งเสริมให้ผู้หญิงได้มีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรมจนถึงที่สุด
๒. เพื่อการฝึกฝนอบรมตนให้มีธรรมะโดยธรรมชาติและร่วมกันถักทอชุมชนแห่งธรรม
๓. เพื่อส่งเสริมให้มีธรรมทายาทหญิงทำงานเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษยชาติ

คุณสมบัติของผู้สมัคร

๑. มีจิตสำนึกของการเสียสละ กล้าหาญ อดทนต่อกิเลส
๒. ชื่อสัตย์ต่อตนเอง และชื่อสัตย์ต่อพระธรรม
๓. มีสุขภาพแข็งแรงทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต
๔. มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๕๕ ปี (อาจมีการยกเว้นสำหรับผู้มีคุณสมบัติพิเศษ)

บรรยากาศของชุมชนสาวิกาสิกขาลัย

- มีความอบอุ่นแห่งกัลยาณมิตร
- ทำงานช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนในวิถีแห่งธรรม
- จัดชุมชนและความเป็นอยู่ร่วมกันที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติ

หลักเกณฑ์การสมัคร

๑. ผู้สมัครต้องติดต่อขอรับใบสมัครด้วยตนเองศึกษารายละเอียดโครงการเพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นประกอบการตัดสินใจ
๒. ผู้สมัครกรอกใบสมัคร พร้อมรูปถ่าย ๑ รูป สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน กรณีนักบวชหญิงต้องมีจดหมายหรือหนังสือรับรองจากต้นสังกัด

รับสมัครตั้งแต่วันนี้

เสถียรธรรมสถาน ๒๔/๕ ซ.วัชรพล ถ.รามอินทรา ลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

โทร. ๕๐๙๐๐๘๕, ๕๐๙๒๒๓๗, ๕๑๐๔๗๕๖ โทรสาร ๕๑๙๔๖๓๓

ปรัชญาพื้นฐานการจัดการศึกษา

- ใช้ความจริงเป็นตัวตั้งในการจัดการศึกษา ใช้วิชาเป็นปัจจัยส่งเสริม
- เป็นการศึกษาธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายที่เชื่อมโยงกันตามกฎอิทัปปัจจยตา ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติที่ว่าความที่เมื่อสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น การเรียนอย่างนี้จะช่วยปลดปล่อยจิตใจให้เป็นอิสระ
- เมื่อมองเห็นความดี ความงามและความจริงของสรรพสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติที่เชื่อมโยง ด้วยการฝึกให้รู้จักมีสติควบคุมในทุก ๆ การกระทำด้วยความประณีต จนสามารถพัฒนาจิตใจละเอียดอ่อน มีความสุขและความสงบที่ดังไปสู่วิญญา ซึ่งจะนำไปสู่ความรักและความเมตตาอันไพศาลแก่มวลมนุษยชาติอันเป็นจุดเริ่มต้นสันติภาพของโลก
- เรียนรู้จากการทำงาน การเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงและกว้างขวาง เพราะได้สัมผัสและใช้สติปัญญาพิจารณาทุกอย่างที่ผ่านเข้ามา ถ้าเราฝึกทำงานอย่างรู้ ตื่น และเบิกบาน เกิดความสุขในการทำงาน กุศลจิตในการทำงานนั้นจะเป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคม ต่อโลก เป็นการเรียนรู้อันยิ่งใหญ่ในการทำงาน
- ฝึกปฏิบัติการเจริญสติปัญญาเพื่อความเป็นอิสระของชีวิตอย่างแท้จริง

...อริยสาวิกา เมื่อเจริญด้วยวิทณิธรรม ๕ ประการ จะเป็นผู้เอื้อ
สภาระของชีวิต และจะถือเอาสิ่งประเสริฐทางกายไว้ได้ กล่าวคือ
อริยสาวิกาพึงเป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา
สตริโธเจริญด้วย ศรัทธา สุตะ จาคะ ปัญญา สตริโธนั้นเป็นอุบาสิกา
ผู้มีศีล ย่อมถือเอาสภาระของตนในโลกนี้ไว้ได้...

(ส.สพ่ายตน.๒๙/๔๙๖/๘๗)

สาขาวิชา

สื่อเพื่อชีวิตที่งดงามและเป็นอิสระ

ใบสมัครสมาชิก

- สมัครสาขาวิชาเพื่อตัวเอง
 สมัครสาขาวิชาเพื่อมอบเป็นของขวัญ
 สมัครสมาชิกอุปถัมภ์เพื่อมอบสถานศึกษาทั่วประเทศ

ผู้อุปถัมภ์ ชื่อ.....นามสกุล.....
.....
.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

ผู้รับหนังสือ ชื่อ.....นามสกุล.....
.....
.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

อายุ..... ปี อาชีพ.....

สถานที่ทำงาน / สถานศึกษา.....

ขอสมัครเป็นสมาชิก 'สาขาวิชา' สมาชิกใหม่ ต่ออายุสมาชิก

เป็นเวลา ๑ ปี ราคา ๓๖๐ บาท

ขอสมัครให้ สมาชิกอุปถัมภ์ เป็นของขวัญ

๑ ปี ราคา ๓๐๐ บาท

เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....ถึงฉบับที่.....วันที่สมัคร.....

โดยได้แนบ เงินสด ตัวแลกเงิน

ธนาณัติ เช็คเลขที่.....

ส่งจ่าย พล. จรเชษฐ์ ในนาม จันทนา ศรีมุกดา เสถียรธรรมสถาน
๒๔/๕ ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา ๕๕ แขวงจรเข้บัว เขตลาดพร้าว
กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐ หรือโดยผ่าน แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต เพื่อ
กองทุนสาขาวิชา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขารามอินทรา
บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี ๑๘๗๐๖๒๖๒๔-๗

เดือนธันวาคม ๒๕๔๒

- ๓ - ๑๒ ธันวาคม ปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล
ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๕ ธันวาคม ๐๗.๓๐ น. ตักบาตรเนื่องในวันพ่อแห่ง
ชาติ
- ๒๕-๒๖ ธันวาคม ครอบครัวแห่งสติ
- ๒๖ ธันวาคม ๑๖.๐๐-๑๘.๐๐ น. “ลมหายใจ ดนตรี
และชีวิต” โดย อ.ดุษฎี พนมยงค์
- ๓๐ ธันวาคม-๒ มกราคม ชีวิตส่องใสที่ใคร ๆ ประารถนา
- ๑ มกราคม ๒๕๔๓ ตักบาตรเนื่องในวันปีใหม่
- ๘-๙ มกราคม ๒๕๔๓ งานวันเด็ก (วันเด็กแห่งชาติ)

Family Camp ครอบครัวแห่งสติ

สนใจกรุณาติดต่อได้ที่

เสถียรธรรมสถาน ๒๔/๕ ซ.วัชรพล ถ.รามอินทรา

แขวงจรัลเข้บัว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

โทร. ๕๐๙๙-๐๐๘๕, ๕๑๐-๔๗๕๖, ๕๑๐-๖๖๙๗

โทรสาร ๕๑๙-๔๖๓๓

สาวิกาฉบับนี้มาพบกับท่านด้วยปกพระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถอันงดงามยิ่ง ซึ่งได้รับความเอื้อเฟื้อจากอาจารย์จักรพันธ์ ไปรษณีย์เคย เคย ด้วยว่า ฉบับนี้เป็นฉบับการศึกษาของผู้หญิงทางธรรม ซึ่งสถาบันแม่ชีไทยอยู่ในพระราชินูปถัมภ์ของพระองค์

สาวิกาฉบับหน้าขึ้นปีที่ ๔ รอพบกับโฉมใหม่ของสาวิกากันค่ะ เนื้อหาสาระเต็มอิ่มแน่นอน เพราะ คุณสุชาดา จักรพิสุทธิ์ อดีตบรรณารักษ์การก่อตั้งหนังสือสารคดีและบรรณารักษ์การไดโนเสาร์ จะมาเป็นกำลังสำคัญร่วมทีมที่ปรึกษาด้วย... คอยพบค่ะ

ดิฉันเป็นสมาชิกสาวิกาด้วยค่ะ และในช่วง ๒ เดือนนี้ไม่ทราบ สาวิกาจัดทำหรือเปล่า เพราะรู้สึกว่ายังไม่ได้รับเอกสาร หรือว่าหมดอายุการรับวารสารแล้ว ช่วยตรวจสอบด้วยนะคะ

ขอให้ข้อคิดเห็นเล็กน้อยนะคะว่า ฉบับพิเศษควรมีปีที่ และวันเดือนปีที่พิมพ์กำกับเหมือนฉบับปกติด้วยนะคะ

สารี อ่างรวงวัฒน์

ระยะหลัง สาวิกา เป็นฉบับพิเศษติดต่อกันหลายเล่ม จึงปรับเวลาการออกยาวออกไป ขออภัยกับมือสมัครเล่นอย่างพวกเราด้วยค่ะ แต่นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ นี้ จะมีมืออาชีพมาช่วยทำงานมากขึ้น...ไม่แก้ตัวแต่แก้ไขค่ะ

อ่านสาวิกาฉบับทะเลลามาแล้วประทับใจมากต้องตั้งใจ
อ่านและอ่านอย่างซาบซึ้ง นับเป็นบุญกุศลที่ได้เฝ้าองค์ประมุข
ทิเบตมีหลายตอนต้องอ่านซ้ำและชอบมากเช่นที่พระองค์กล่าวว่า

“คนที่เป็นพุทธศาสนิกชนนั้นต้องเข้าใจถึงพระพุทธ พระ
ธรรม พระสงฆ์ แต่การที่จะเข้าถึงได้นั้น ต้องเข้าถึงพระธรรมก่อน
เมื่อเราเข้าใจและศรัทธา เมื่อนั้นความเคารพในพระพุทธเจ้าก็
จะตามมา จากนั้นก็จะนำไปสู่ความเคารพในพระสงฆ์ เพราะ
พระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินรอยตามพระพุทธองค์ และเป็นผู้จรรโลง
พระธรรมต่อมา”

ถ้าพุทธศาสนิกชนของเรามีปัญญาคิดได้อย่างนี้บ้านเมือง
เราคงจะไม่เป็นอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ อีกตอนหนึ่งในนานาทัศนะ
ที่ทีมงานสาวิกาได้ถามเด็กหนุ่มสองคนตอนจากกันว่า ประชญา
พุทธศาสนาที่เขาศึกษามาถึงพุทธศาสนากับวิถีชีวิต เขากล่าวว่า

“แน่นอนที่ธรรมะควรอยู่ในวิถีชีวิตเพราะทั้งหมดนั้นคือการ
ปฏิบัติธรรม” เหมือนพระอาจารย์ท่านพุทธทาสกล่าวไว้ไม่ผิด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านแม่ชีคันสนีย์และทีม
งานสาวิกาผู้ทำงานเบื้องหลังหนังสือธรรมะเล่มนี้ “เพราะเราผู้
อ่านกำลังจะได้รับรางวัลแห่งวิถีชีวิตจากองค์ทะเลลามาผู้นำทาง
จิตวิญญาณของทิเบต” ดังที่ท่านแม่ชีได้กล่าวไว้ในข่าวดี

สุดท้ายนี้ สาวิกา (และเพื่อนนอกเพื่อนใน) ของเราเยี่ยม
ทุกฉบับ ที่มีได้เขียนมาชมเชยเพราะชื่นชมอยู่ในใจ แต่ครั้งนี้อด
ใจไม่ไหวเลยขอระบายออกมาเสียบ้าง

ลัดดา สวรินทร์

ขอขอบพระคุณที่เป็นแฟนกันเหนียวแน่นจริงๆ ค่ะ
มีบางท่านถามมาถึงหนังสือเกี่ยวกับองค์ทะไลลามะ และ
งานของพระองค์ท่าน ขอให้ติดต่อไปที่ ศูนย์ไทย-ทิเบต
โทร.๒๒๕๙๕๓๓-๕ นะคะ

หนูได้อ่านหนังสือสาวิกา ฉบับพิเศษ “ทะไลลามะ :
มหาสมุทรแห่งปัญญา” เริ่มแรกหนูก็ยืนอ่านที่ร้าน เพราะว่า
ราคาสู้ไม่ค่อยไหว ก็อ่านบางตอนที่เขียนถึงองค์ทะไลลามะ ท่าน
และครูรูปของสามเณรีเห็นชิน ลาดรอน อ่านไปเล็กน้อยก็เห็น
คุณค่าของหนังสือที่ให้ทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติของสามเณรีใน
ทิเบต หนูจึงตัดสินใจซื้อหนังสือเล่มนี้มาอ่าน พอกลับมาบ้านพัก
หนูก็ยังอ่านเรื่องของสามเณรียังไม่จบ แต่จิตใจมีความปรารถนา
ที่จะไปอยู่ปฏิบัติแบบสามเณรีเห็นชิน ลาดรอนบ้าง ศึกษาธรรมะ
โดยลึกซึ้งและละเอียด หนูก็คุยกับเพื่อน เพื่อนก็เปิดอ่าน “สาวิกา”
ก็เปิดเจอโครงการ “สาวิกาสิกขาลัย” เพื่อนก็อ่านให้หนูฟังค่ะ
ขณะที่ฟังนั้น ใจหนูมีความตื่นเต้นและดีใจที่เมืองไทยมีโครงการ
สำหรับผู้หญิงที่สนใจปฏิบัติธรรมด้วยเป็นโครงการที่น่าสนใจมาก
ค่ะ แต่ใจหนึ่งก็มีความวิตกกังวลถึงหลักสูตรค่ะ เพราะหนูมา
ทราบหลังจากที่โครงการเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ไปแล้วค่ะ...

ขอความเมตตาจากแม่ซีให้ความกรุณาตอบจดหมายด้วย
เจ้าค่ะ เพื่อหนูจะได้ทราบถึง “โครงการสาวิกาสิกขาลัย” ด้วยค่ะ

อ้อ

มาสมัครได้เลยตั้งแต่วันนี้ ยินดีต้อนรับค่ะ

ขอขอบพระคุณที่เป็นแฟนกันเหนียวแน่นจริงๆ ค่ะ
มีบางท่านถามมาถึงหนังสือเกี่ยวกับองค์ทะไลลามะ และ
งานของพระองค์ท่าน ขอให้ติดต่อไปที่ ศูนย์ไทย-ทิเบต
โทร.๒๒๕๙๕๓๓-๕ นะคะ

หนูได้อ่านหนังสือสาวิกา ฉบับพิเศษ “ทะไลลามะ :
มหาสมุทรแห่งปัญญา” เริ่มแรกหนูก็ยืนอ่านที่ร้าน เพราะว่า
ราคาสู้ไม่ค่อยไหว ก็อ่านบางตอนที่เขียนถึงองค์ทะไลลามะ ท่าน
และครูรูปของสามเณรีเห็นชิน ลาดร็อน อ่านไปเล็กน้อยก็เห็น
คุณค่าของหนังสือที่ให้ทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติของสามเณรีใน
ทิเบต หนูจึงตัดสินใจซื้อหนังสือเล่มนี้มาอ่าน พอกลับมาบ้านพัก
หนูก็ยังอ่านเรื่องของสามเณรียังไม่จบ แต่จิตใจมีความปรารถนา
ที่จะไปอยู่ปฏิบัติแบบสามเณรีเห็นชิน ลาดร็อนบ้าง ศึกษาธรรมะ
โดยลึกซึ้งและละเอียด หนูก็คุยกับเพื่อน เพื่อนก็เปิดอ่าน “สาวิกา”
ก็เปิดเจอโครงการ “สาวิกาสิกขาลัย” เพื่อนก็อ่านให้หนูฟังค่ะ
ขณะที่ฟังนั้น ใจหนูมีความตื่นเต้นและดีใจที่เมืองไทยมีโครงการ
สำหรับผู้หญิงที่สนใจปฏิบัติธรรมด้วยเป็นโครงการที่น่าสนใจมาก
ค่ะ แต่ใจหนึ่งก็มีความวิตกกังวลถึงหลักสูตรค่ะ เพราะหนูมา
ทราบหลังจากที่โครงการเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ไปแล้วค่ะ...

ขอความเมตตาจากแม่ชีให้ความกรุณาตอบจดหมายด้วย
เจ้าค่ะ เพื่อหนูจะได้ทราบถึง “โครงการสาวิกาสิกขาลัย” ด้วยค่ะ

อ้อ

มาสมัครได้เลยตั้งแต่วันนี้ ยินดีต้อนรับค่ะ

การ์ดภาพเขียน
ดินสอบนกระดาษ
ฝีมือ จักรพันธ์ โปษยกฤต
รายได้เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา
ในงาน “สาวิกาสิกขาลัย”
ขอให้โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา

